

Møte torsdag den 1. juni kl. 10*Valg av settepresident*

President: Eirin Falde

Dagsorden (nr. 80):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Ivar Kristiansen og Petter Løvik om en handlingsplan for å hindre forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal (Innst. S. nr. 165 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:52 (2005-2006))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen og Tord Lien om en energipolitisk handlingsplan (Innst. S. nr. 152 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:59 (2005-2006))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen, Robert Eriksson, Øyvind Vaksdal og Harald T. Nesvik om en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk i Norge samt statlig ansvar for CO₂-verdikjeden (Innst. S. nr. 162 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:37 (2005-2006))
4. Interpellasjon fra representanten Elisabeth Aspaker til helse- og omsorgsministeren:

«Opptrappingsplanen for psykisk helse har ført til en betydelig styrking av tilbudet innenfor psykisk helsevern. En rekke enkeltsaker viser imidlertid at det er behov for snarlige ekstra tiltak for å styrke tilbudet til psykisk syke som begår kriminelle handlinger uten at politiet har sanksjonsmuligheter, samtidig som de ikke oppfyller vilkårene for tvungent psykisk helsevern. Dette skaper en uholdbar situasjon både for den enkelte som ikke får tilstrekkelig hjelp, og for samfunnet rundt. Det kan se ut som om det her er behov for en bedre samordning mellom justismyndigheter, både politiet og kriminalomsorgen, og helsemyndigheter for å sikre nødvendige hjelpetiltak for den enkelte og trygghet for andre.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke tiltakene overfor psykisk syke personer som begår kriminelle handlinger og ikke kan sone i fengsel?»
5. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til tredelse av Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for personell på fiskefartøyer av 7. juni 1995 (Innst. S. nr. 160 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 45 (2005-2006))
6. Innstilling fra næringskomiteen om Norges deltakelse i europeiske romfartsprogrammer (Innst. S. nr. 144 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 46 (2005-2006))
7. Referat

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i dag og i morgen – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møter i dag og i morgen.

Representanten Øyvind Halleraker vil framsette et privat forslag.

Øyvind Halleraker (H) [10:02:07]: På vegne av representantene Trond Helleland, Bent Høie, Peter Gitmark, Kari Lise Holmberg, Svein Flåtten og meg selv har jeg gleden av å sette fram et forslag om å utrede grunnlaget og mulighetene for å realisere en høyhastighetsring for jernbane i Sør-Norge.

Presidenten: Representanten Åse Gunhild Woie Duesund vil framsette et privat forslag.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:02:41]: På vegne av Dagfinn Høybråten, May-Helen Molvær Grimstad, Bjørg Tørresdal og meg selv har jeg gleden av å fremlegge et Dokument nr. 8-forslag om tiltak for å bekjempe fattigdom og forebygge gjeldsproblemer.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Ivar Kristiansen og Petter Løvik om en handlingsplan for å hindre forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal (Innst. S. nr. 165 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:52 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Asmund Kristoffersen (A) [10:04:16] (ordfører for saken): Kraftkrisen i Midt-Norge kan i verste fall inntreffe allerede i 2007 om ikke vannmagasinene i regionen fylles mer enn det som er dagens situasjon. Vi er også i ferd med å gå inn i en situasjon med uakseptabel høy pris på kraften vi bruker. Regningen som i disse dager sendes husholdningene, viser at prisen har passert 1 kr pr. kWh i deler av

området. Jeg nevner dette fordi vi ikke kan stille oss slik at vi både mangler kraft og dernest påfører husholdninger og næringsliv store strømregninger. Det tåles ikke!

Problemet er at det produseres for lite kraft i området. Til nå har gapet mellom forbruk og produksjon vært dekket gjennom overføring av kraft fra andre landsdeler. Men nå er kapasiteten i nettet i det alt vesentlige fullt utnyttet. Kraftig økning i kraftforbruket i årene som kommer, vil gi oss store utfordringer og trolig problem.

Mange peker på at det er Regjeringens ansvar å sørge for en sikker kraftforsyning i framtiden. Det er et ansvar enhver regjering har, men dagens regjering er satt i en alvorlig klemme fordi nye overføringslinjer eller ny produksjon ikke kan komme på plass så å si over natten. Men i dag nytter det ikke å skylde på tidligere regjeringers forsømmelser.

Nå står vi overfor to hovedutfordringer: løsning på den kortsiktige og mer akutte situasjonen og løsning på den mer langsiktige.

Statnett har anslått at gapet mellom produksjon og forbruk i et år med normal nedbør kan bli på 9 TWh i 2010. Møre og Romsdal kan alene komme til å stå for 6 TWh av denne underdekningen. Årsaken er veksten i det alminnelige forbruket og et voksende industrieventyr med store lokomotiver som Hydro Aluminium i Sunndal, Hustadmarmor og Ormen Lange – i tillegg kommer et blomstrende næringsliv for øvrig.

Uansett hvilke sparetiltak som måtte settes i gang, er det ikke mulig å dekke behovet for ny kraft i området. Og vi kan ikke lenger sitte og se på at det ikke er nok kraft. De tre forannevnte bedrifter er rene eksportbedrifter, noe som betyr at det er skjebnesvangert hvis ikke produksjonen går for fullt i alle døgnets timer i alle årets dager. Vi må sikre nok kraft, og vi må sikre kraft til en pris på linje med landet for øvrig, slik en enstemmig komite uttrykker det.

Det langsiktige behovet må dekkes gjennom produksjon innenfor regionen etter tre hovedlinjer. For det første må behovet løses gjennom bygging av gasskraftverk. Den nåværende regjering har beredt grunnen for dette gjennom å fornye konsesjonen for gasskraftverket på Skogn og å gi en ny konsesjon til gasskraftverk på Tjeldbergodden med krav om CO₂-håndtering. Statoil og Shells prosjekt med fangst, transport og injeksjon av CO₂ i oljefeltene er i denne sammenheng meget spennende. Regjeringen har varslet at den vil bidra til CO₂-håndteringen både her og ved andre verk. Dernest er det forhåndsmeldt en spennende søknad fra Industrikraft Møre om bygging av gasskraftverk med CO₂-håndtering i tilknytning til virksomheten ved Hustadmarmor AS.

For det andre har Regjeringen varslet en storstilt satsing på miljøvennlig og ny fornybar energi. Jeg forventer at statens redskap, Enova, de nærmeste årene har sterk oppmerksomhet på satsing i Midt-Norge. Jeg forventer og at Statnett gjør det som er mulig for å forbedre nettkapasiteten.

Den aller største utfordringen er å sikre tilgang på kraft i perioden inntil gasskraft og mer ny fornybar energi er på plass. Vi må selvsagt sette inn alle virkemidler for raskt å

få til gode enøktiltak, produksjon av miljøvennlig kraft m.m. Og så må vi definitivt være forberedt på å sette inn tilleggskraft produsert i området når det ikke er mulig å overføre nok kraft fra områdene utenfor Midt-Norge. Så langt ser det ut til at vi må være beredt på å ta i bruk mobile gasskraftverk, eventuelt også mindre moduler av permanente gasskraftverk. Det er selvsagt et miljømessig mål at disse mobile gasskraftverkene skal gå minst mulig. Og viktig: De ekstra kostnadene ved slik produksjon må dekkes over sentralnettet, slik en samlet komite har uttrykt det i innstillingen.

La meg til slutt understreke at det ikke blir forstått eller akseptert at strømkundene i Midt-Norge skal påføres høyere strømpriser enn strømkundene i landet for øvrig.

Tord Lien (FrP) [10:09:44]: Situasjonen i Midt-Norge er og blir svært alvorlig. Kraftkrisen landsdelen står overfor, kan gi private forbrukere og bedrifter i landsdelen uakseptabelt høye strømpriser. Det vil ikke bare ramme den enkeltes privatøkonomi, det vil også kunne medføre at industrien må innstille sin produksjon. En utkobling vil industrien kanskje kunne leve med i noen dager, kanskje vil noen av bedriftene klare noen uker, men ingen av industribedriftene i Midt-Norge vil kunne klare utkobling i måneder og år. Resultatet kan bli at verdiskaping og arbeidsplasser i Midt-Norge går tapt fordi arbeidsplassene flyttes ut av landet, til f.eks. Dubai og Kina.

Det kan se ut som om denne virkelighetsbeskrivelsen deles av samtlige medlemmer av Stortingets energi- og miljøkomite. Spesielt gledelig må det være for befolkningen i Midt-Norge å se at en samlet komite slår fast at det å innføre et eget prisområde i regionen ikke er aktuelt. Dette er helt i tråd med en uttalelse Fremskrittspartiets landsmøte kom med i mai i år. Et eget prisområde med betydelig høyere priser enn i resten av landet vil være helt uakseptabelt. Like uakseptabelt vil jeg mene at det er med en langvarig utkobling av kraft til industrien. Kortvarig utkobling må utelukkende aksepteres i korte intervaller og utelukkende dersom det inngås frivillige avtaler med industrien om dette.

Debatten om kraftkrisen kan noen ganger gi inntrykk av at det er statsråd Enoksens skyld at vi har kraftkrise i Midt-Norge. Det er det altså ikke. Krisen er et resultat av forbruksvekst drevet fram av en nærmest eventyrlig vekst i industrien i Midt-Norge, særlig på Nordmøre. Fremskrittspartiet var en av de to partiene som allerede i forrige periode advarte mot å etablere Ormen Lange som det eneste onshore oljeprosjektet som ikke er selvforsynt med elektrisk kraft. SV var det andre partiet. De pekte på at man helst ikke burde bygge ut Ormen Lange fordi det ville kunne tvinge fram konvensjonell gasskraft i regionen.

Samtidig som man i hele forrige periode så en stor vekst i forbruket og nye industriprosjekter man visste ville ha behov for mer kraft, gjorde man lite, ja nesten ingenting, for å skaffe til veie ny kraft i volumer som ville monne. Fremskrittspartiet fremmet mange forslag, men ingen av dem samlet flertallets støtte i denne sal. Regjeringen Bondevik bygget riktignok ut litt ny kraft, men ikke på langt nær så mye som forbruksveksten tilsa.

Dagens regjeringspartier viste heller ikke særlig vilje i siste periode til å bidra til å øke kraftproduksjonen. Men et forslag og én kampsak hadde særlig Arbeiderpartiet, men også Senterpartiet og SV, i siste periode. Det var de fellesnordiske grønne kraftsertifikatene som skulle sørge for massiv innmating av fornybar kraft i det norske kraftmarkedet. Da er det jo desto mer skuffende å se at regjeringen Stoltenberg har klart å legge bort dette tiltaket også.

Men uansett hvem som har skylden, må det handles nå. Da er jeg veldig glad for å se at selv om Inge Ryan fra Nord-Trøndelag uttalte til NRK i april at SV ikke vil være med på at mobile gasskraftverk skal være en del av løsningen for å motvirke strømkrise i Midt-Norge, har SV nå akseptert at dette tiltaket, som både er meget dyrt og meget miljøfiendtlig, skal benyttes som tiltak for å redusere konsekvensene av en kraftkrise i regionen.

Staten og Regjeringen har to myndighetsorgan med ansvar for kraftforsyningen i Midt-Norge. Det er NVE og Statnett. Begge er krystallklare i sin tale og viser til at det kun er konvensjonelle gasskraft som kan redde landsdelen ut av krisen på kort og mellomlang sikt. De tiltakene som hele komiteen har stilt seg bak, er alle kjempeflotte tiltak som om fra seks til tjue år kan bidra til å sikre kraftforsyningen ikke bare i Midt-Norge, men i hele landet. Men ingen av tiltakene som flertallet står bak, kan avhjelpe krisen som kommer om halvannet år – og som gradvis vil stige tre–fire år framover.

I dette tidsintervallet mener Regjeringen det er bedre med sterkt forurensende mobile gasskraftverk som produserer den dyreste kraften man kan tenke seg – en kraft som er mer enn dobbelt så dyr som f.eks. vindkraft. Fremskrittspartiet, i likhet med NVE og Statnett, er av den sterke oppfatning at det er gasskraftverk som må være den primære løsningen på krisen.

Representanter fra dagens regjeringspartier reiste land og strand rundt i valgkampen og lovet ny kurs og handlekraft. Statsminister Stoltenberg sa i 1. mai-talen sin i Nord-Trøndelag at det bare var å stikke spaden i jorda. Ingenting har skjedd. Investeringsbeslutninger er ikke tatt. De grønne sertifikatene er lagt på is og har ikke bidratt til en eneste ny investeringsbeslutning for ny kraftproduksjon i regionen, og heller ingen andre plasser i landet.

Vi har ikke fått noen ny handlekraftig regjering og noen ny kurs. Vi har fått et stort og handlingslammet seminar som så langt ikke har bidratt til å løse kraftkrisen i Midt-Norge overhodet, men som i dag legger fram det jeg vil karakterisere – og jeg vil gå så langt – som noen lykkeønskninger til befolkningen og industrien i Midt-Norge. Man er ikke villig til å ta i bruk det eneste virkemidlet som kan redde landsdelen fra krisen, nemlig gasskraftverk. Dette viser bare at Soria Moria-erklæringen er et veikart mot kraftkrise.

Børge Brende (H) [10:15:19]: Da vi fra Høyres side fremmet dette Dokument nr. 8-forslaget, sa jeg at det var en invitasjon til et samarbeid både i komiteen og i Stortinget om hvordan man skal kunne unngå en strømkrise i Midt-Norge. For det er faktisk ikke slik at vi har noen

strømkrise i Midt-Norge i dag. Det man står overfor, er etter min mening en beslutningskrise, en beslutningskrise når det gjelder å sette i gang med økt produksjon innenfor et område hvor man ikke har mulighet for å bygge ut tilstrekkelig overføringskapasitet før tidligst i 2012.

I komiteen har vi hatt en diskusjon rundt de forslagene som Høyre har fremmet. Ikke minst har jeg invitert til at man bør kunne forsere gjennomføringen av et gasskraftverk på Tjeldbergodden. Det er faktisk det eneste realistiske virkemidlet for å kunne unngå en strømkrise.

Her har det vært ulike signaler fra Regjeringen. NVE har etter energiloven gitt konsesjon til Statoil for å bygge ut et gasskraftverk på Tjeldbergodden som vil innebære 7 TWh. Samme dag gikk miljøvernministeren ut og sa at det er helt uaktuelt at det ikke stilles rensekraft fra første dag ved Tjeldbergodden, men skal det gjøres, vil ikke gasskraftverket kunne stå ferdig før i 2011–2012. Vi har sett ved Kårstø at det er mulig å realisere et gasskraftverk i løpet av to til tre år. Man kan da stå ferdig med et gasskraftverk på Tjeldbergodden sent i 2008/tidlig i 2009, hvis Regjeringen handler nå. I løpet av debatten håper jeg at vi kan få fastslått hva som er Regjeringens syn når det gjelder gasskraftverk på Tjeldbergodden og kravet om rensing. Olje- og energiministerens har vært ute og sagt at han kan tenke seg en rensefri periode i noen år, slik at man får gasskraftverket på plass, og så kan man stille de samme kravene ved Tjeldbergodden som ved Kårstø, nemlig at man kan rense senere. Jeg håper det er mulig å få et svar fra Regjeringen i dag om det er slik at man fortsatt vurderer å si ja til Statoils konvensjonelle gasskraftverk med en rensefri periode, som statsråden har vært inne på. Det er i alle fall ett tiltak.

Et annet tiltak, som virkelig ville ha hjulpet, var at de grønne sertifikatene hadde kommet i havn. De skulle jo ved ett alternativ komme før påske, så skulle de komme etter påske, og riktignok var påsken sen i år, men nå er vi altså i juni, og foreløpig har det ikke vært noe konkret som har kommet på bordet fra Regjeringen. Det ryktene sier, er at det kan komme noen hundre millioner kroner ekstra til Enova, gjennom at man da skal legge på tariffen for folk flest. Dette vil ikke være sammenlignbart med hva de grønne sertifikatene innebar.

Her har vi altså en regjering hvor man står overfor en beslutningskrise i Midt-Norge. Man har mulighet til å unngå denne strømkrise. Vi er villige til å samarbeide, vi er villige til å ta de takene som er nødvendige for at dette skal unngås – og bare Nord-Trøndelag E-verk har gryteklare fornybare prosjekter som kan gjennomføres for å unngå strømkrise, på over 3 TWh. Tilsvarende sju–åtte Alta-kraftverk er gryteklare. Med et gasskraftverk på Tjeldbergodden på 7 TWh og fornybare prosjekter i Nord-Trøndelag E-verk på 3 TWh er man godt over det man da eventuelt vil mangle av strøm innenfor den regionen i 2008–2009.

Så fins det sikkert mange unnskyldninger: Det blir vanskelig å få gasskraftverket ferdig, det er vanskelig å innfri dette med en rensefri periode, det har vært vanskelig med de grønne sertifikatene, og det er krevende for Regjeringen, fordi olje- og energiministerens ikke er enig

med Statsministerens kontor og Finansdepartementet om hvordan dette skal utformes. Men det vi står overfor, er faktisk en situasjon hvor man kan få strømpriser i Midt-Norge som ikke er akseptable, og hvor man kan stå overfor utkobling. Da må man handle og vise lederskap, og statsråden har en unik mulighet til å vise det i dag.

For øvrig benytter jeg anledningen til å fremme to forslag. Det ene går på det som også er komiteens henstilling, som jeg ønsker å gjøre om til et forslag knyttet til at «Stortinget henstiller Regjeringen om at de ekstra kostnadene ved regulering av produksjonen, ved en eventuell strømkrise i Midt-Norge, må dekkes over sentralnett».

Jeg forutsetter at alle som da har sluttet seg til en flertallsmerknad, også slutter seg til å votere for dette forslaget i salen. Det tar jeg som en selvfølge. Da er det jo konstitusjonelt bindende også.

Presidenten: Representanten Børge Brende har tatt opp de forslagene han refererte til.

Heidi Sørensen (SV) [10:21:09]: La meg helt innledningsvis si at jeg er enig med siste taler på ett punkt, og det er at situasjonen i Midt-Norge krever at vi handler raskt. Det smarteste vi kan gjøre, er at vi så raskt som mulig får på plass alle de langsiktige fornuftige tiltakene som vi kan få glede av raskt, i Midt-Norge. De som tror at det bare handler om én ting, de som tror at det bare handler om den gamle drømmen om å få lov til å bygge forurensende gasskraftverk, de har en dårlig løsning på det spørsmålet. Det handler om å gjøre mange ting. Det handler om å ta alle de grepene vi kan for energisparing gjennom Enova i Midt-Norge. Det handler om å ta alle de grepene vi kan i forhold til bioenergi, gjennom alle de grepene vi kan i forhold til nettførsterking, og alt vi kan på området annen fornybar energi, som f.eks. vindkraft, som alene har et stort potensial i Midt-Norge til å være med på å bidra, og som kan realiseres raskt.

Det er slik at når man er i en situasjon som beskrives som en krise, kan man fort komme i en situasjon at man fatter beslutninger som får langsiktige negative konsekvenser, beslutninger som man ikke ville ha fattet i en normalsituasjon. Det må vi unngå. Men vi skal selvfølgelig være med og vurdere alle tiltak for å unngå at vi havner i en slik situasjon. Det viktigste er: Gjør de fornuftige tingene raskt!

Det er ikke noe rart at Fremskrittspartiets medlemmer ivrer for de forurensende gasskraftverkene, for de mener jo at vi ikke har noen klimaproblemer. De mener jo at klimatrusselen ikke er reell. Om vi tar i bruk mobile forurensende gasskraftverk eller vanlige forurensende gasskraftverk, så spiller ikke det noen rolle for dem, for det er jo ikke noe problem at man slipper ut CO₂. Fremskrittspartiets medlemmer står i en særstilling i denne debatten.

Vi som er opptatt av at vi også har et globalt miljøansvar som vi skal leve opp til, vi som mener at vi faktisk har et ansvar for å ta vare på miljøet også for dem som kommer etter oss, vi har det litt vanskeligere: Det er ikke alle løsninger som går an dersom de fører til kraftig økning i forurensningen.

La meg også ta en liten visitt innom representanten Tord Lien, som refererte til – prisverdig nok – at SV var blant de partiene som tok opp kraftsituasjonen i Midt-Norge da vi behandlet saken om utbygging av Ormen Lange. Vi skrev den gangen i merknadene:

«Det er også grunn til å peike på at utbygging av Ormen Lange vil auke kraftforbruket med omtrent 2–2,6 TWh – i eit område som allereie har stor underdekking av kraft, og der det frå før av er ein monaleg trussel om rasjonering i tørrår.»

Medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti ønsket derfor at man skulle utrede konsekvensene av kraftforsyningen «før vedtak om Ormen Lange (...) blir fatta».

SVs forslag om dette falt i salen, og vi stemte for utbygging av Ormen Lange. Det gjorde vi fordi vi syntes det var et riktig prosjekt.

Her er jeg tilbake til det jeg sa i innledningen om det å handle raskt. Vi trodde ikke at det bare var vi som hadde fått med oss at Statnett den 22. desember 2003 uttalte at det gikk mot en kraftkrise i Midt-Norge. Vi trodde faktisk det var noe som både daværende næringsminister og olje- og energiminister den gangen hadde fått med seg. Når det gjelder den handlingsplanen for Midt-Norge som nå skal legges fram, ville vi ha stått overfor langt bedre handlingsalternativer hvis planen hadde blitt lagt fram som en konsekvens av det som faktisk ble sagt allerede i desember 2003. Hadde denne handlingsplanen blitt lagt fram sommeren 2004 istedenfor sommeren 2006, ville den til enhver tid sittende regjering ha hatt en langt enklere jobb enn det den sittende regjering har i dag når det gjelder denne saken.

Når jeg i denne saken hører på noen representanter for Høyre fra Midt-Norge, hender det at jeg får en assosiasjon om elefanter: Det minner meg om elefanter som tramper rundt i et glasshus, og det klirrer ganske heftig, slik som man uttaler seg. Men la nå det ligge. Jeg skal ikke bruke mer tid på det.

Vi skal sette i gang alle de fornuftige tiltakene og få dem raskt på plass.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:26:24]: Flere år med forbruksvekst og begrenset utbygging av kraft har ført til at Norge nå er en nettoimportør av kraft i et år med normalnedbør. Prognosene tilsier en voksende underbalanse i årene som kommer.

Situasjonen i Midt-Norge er spesielt krevende, fordi muligheten til å importere kraft til området er begrenset. Importmulighetene forverres etter hvert som kraftbalansen blir stadig mer anstrengt. Forsyningssikkerheten for Midt-Norge er derfor ikke tilfredsstillende med tanke på de nærmeste fem årene. Situasjonen er alvorlig. Vi trenger både kortsiktige løsninger og langsiktige løsninger.

Kristelig Folkeparti legger vekt på at energiforsyningen skal være sikker. Energi må framskaffes på en effektiv og miljøvennlig måte. Videre er det viktig å satse på et mangfold av løsninger. Ett enkelttiltak vil ikke være nok. Vi trenger permanente og langsiktige tiltak i regionen. Vi må redusere lite effektiv bruk av elektrisitet. Ved å sette

inn tiltak for å redusere og effektivisere energibruken vil vi få større miljøgevinster på permanent basis.

Det er mulig å spare energi ved å installere varmepumpe. Husholdninger kan da, uavhengig av type varmepumpe, spare 20–60 pst. av elektrisiteten som brukes til oppvarming av bolig og av vann. For Midt-Norge vil dette gi en besparelse på 1,1 TWh. Det er derfor viktig å styrke innsatsen når det gjelder miljøvennlig omlegging av energibruk og av -produksjon. Man må satse videre på bioenergi og på spillvarme.

I Norge har vi et stort potensial når det gjelder vindkraft. I Midt-Norge har vi bygget ut tre store anlegg, ved Hitra, på Smøla og i Ytre Namdal. Flere prosjekter er det gitt konsesjon for, og flere har søkt. Det finnes prosjekter som ut fra en totalvurdering ikke bør bygges ut, men det finnes også prosjekter som en bør kunne bygge ut. Det er også viktig at Energifondet og Enova fortsatt bidrar til en miljøvennlig omlegging.

Videre mener vi at vi også må styrke grunnlaget for mer vannkraftproduksjon ved å modernisere og ruste opp vannkraftanlegg og bygge ut mikroanlegg, minianlegg og småkraftanlegg. Alle disse tiltakene innebærer en satsing på ny fornybar energi. Kristelig Folkeparti var derfor svært skuffet over at Regjeringen ikke valgte å inngå samarbeid med Sverige om et grønt sertifikatmarked. Dette ville ha betydd mye for kraftsituasjonen i Norge – og i Midt-Norge nå spesielt. Vi har lenge vært lovet en alternativ satsing. Den lar vente på seg. Sommel eller handlingslammelse fra Regjeringens side hindrer utbygging og satsing på ny fornybar energi i disse månedene.

For å styrke tilgangen på kraft må vi også ta i bruk mer av naturgassen innenlands og satse på gasskraftverk med CO₂-håndtering. Gasskraftverk med CO₂-rensing kan erstatte ulike former for energiproduksjon med høyt utslipp av klimagasser. Bygging av gasskraftverk med CO₂-håndtering på Tjeldbergodden og i Skogn vil kunne bidra til store mengder kraft til Midt-Norge.

Dette er ikke lett. Det er en stor helhet som vi som politikere må være villige til å se på. ZERO sier i sine beregninger at det er lønnsomt å bygge ut gasskraftverk med CO₂-verdikjede.

Det er også viktig å se på avfall som en energiressurs. Norsk Industri mener at potensialet for energiutnyttelse fra avfall er ca. 4 TWh i Norge. SFT støtter disse utregningene. Det er derfor viktig at vi har en god avfallspolitikk, som også er en god energipolitikk.

Det siste tiltaket jeg vil nevne i dag, er at jeg tror vi også trenger en liten gjennomgang av energiloven i forhold til at dagens kraftregime gir de ansvarlige for lite spillerom når krisen bygger seg opp.

Om disse ulike tiltakene blir iverksatt og benyttet fullt ut, mener vi at vi kan unngå andre, dårligere løsninger. For Kristelig Folkeparti er det helt uakseptabelt – og vi mener også det er svært uheldig – om vi får ulike prisjusteringer, satsing på sterkt forurensende gasskraftverk eller satsing på kjernekraft.

Når det gjelder de såkalte mobile gasskraftverkene, er de svært ineffektive og forurensende. Vi må fokusere på de miljøvennlige løsningene som vil ha permanente posi-

tive virkninger på kraftsituasjonen, og som ikke vil ha noen svært negative miljøvirkninger.

Ola Borten Moe (Sp) [10:31:46]: Den situasjonen som det har vært fokusert på i den senere tid i Midt-Norge, er på mange måter en krisesituasjon som burde ha vært oppdaget langt tidligere enn det som er tilfellet. Den kommer som en konsekvens av det jeg oppfatter som en udeelt positiv utvikling. Vi har etablert et av Europas største, mest miljøvennlige og effektive aluminiumsverk på Sunndalsøra. Det er udeelt positivt at man viderefører norske industritradisjoner i tiår framover med den type investeringer. Ormen Lange representerer et teknologisk sjumillssteg som også er svært viktig for dette landet og ikke minst for gassforsyningen, en miljøvennlig gass- og energiforsyning til Storbritannia.

Men det bør stilles noen spørsmål når man i etterkant av den type industrietableringer, som til sammen koster mellom 60 og 70 milliarder kr, oppdager at man ikke har nok strøm. Vi lever jo i et land der en er nødt til å bruke atskillig tid på å fylle ut søknader og kjøre prosesser for å sette opp en garasje i et boligfelt, men når vi snakker om denne type store samfunnsgjennomgripende industrietableringer og vital infrastruktur, er det åpenbart at det er noe vitalt som har sviktet.

Jeg synes at vi skal bruke noe tid på å forsikre oss om at slike ting ikke skjer igjen. Jeg tror det er god grunn til å gå gjennom de mekanismene, de kvalitetssikringsmekanismene, som vi har, for å tilse at fagmyndighetene tar det ansvaret som er deres, at dette ikke skyves på, og ikke minst at det, når krisen er et faktum, iverksettes tiltak og forslag til vedtak som effektivt kan hindre og bøte på utviklingen. For det er jo også slik at selv om dette nå har vært kjent en stund, har ikke fagetatene kommet opp med spesielt imponerende forslag om hvordan man skal møte disse utfordringene. Det pekes på den nye overføringslinjen nedover til Sogn. For min egen del vil jeg si at det er mulig den er nødvendig, men jeg synes i hvert fall den er problematisk. Og jeg tror at det anslaget man har, at denne skal være ferdig i 2011, i beste fall er optimistisk.

Vi sliter faktisk med energitransporten nord-sør i landet også. Det er en flaskehals lenger nord, og man kunne kanskje med fordel også sett litt nærmere på overføringen nordover. Der er det betydelig energi å hente, i tillegg til at man kunne fått med seg ukontroversielle vindkraftprosjekt langs trøndelagskysten, spesielt på Fosen. Det er det ene hovedpoenget mitt.

Det andre som det er viktig å få sagt, er at et samlet storting i dag fastslår to ting. Det ene er at det er uaktuelt for Statnett å ta i bruk et eget prisområde for Trøndelag som slår slik ut at man skal sette opp prisene så mye at man presser forbruket ned. Vi skal ha en tilnærmet lik strømpris i hele landet, og det er det et samlet storting som her stiller seg bak. Den andre viktige avklaringen er at forsyningssikkerheten i Trøndelag, Midt-Norge og Møre og Romsdal skal være like god som i resten av landet. Tord Lien har helt rett når han sier at midtnorsk industri ikke kan tåle utkoblinger som varer over lengre tid. Det har skjedd tidligere at man har koblet ut i noen uker, i noen

måneder, for å komme seg over vårkneika. Det trenger ikke være dramatisk, men er dette situasjoner som vedvarer, vet vi at en nedstenging av en industribedrift i et halvår eller lenger i realiteten medfører en nedlegging, fordi markedet flyttes. En av disse bedriftene er for øvrig Orkla Exolon – som det var en interpellasjon om i Stortinget for bare noen dager siden – som produserer 30 pst. av råstoffet til solcellepanelene.

Jeg har lyst til å avslutte med å si at dette er en situasjon som krever handling både på kort og på lang sikt. Jeg er ikke fryktelig redd for tiltakene på lang sikt. Dette tror jeg vi skal klare å løse. På kort sikt er jeg glad for at vi slår fast at det er en tilnærmet lik pris og en god forsyningsikkerhet som gjelder. Og så har Regjeringen en stor grad av handlefrihet til å komme tilbake med de tiltakene som den mener er nødvendige for å oppnå de målene.

Gunn Berit Gjerde (V) [10:37:11]: Dette er ein viktig debatt for folk både i Møre og Romsdal og i Trøndelag. For det første vil eg seie at Venstre ser ingen vits i å vere med på diskusjonen om kven som er skuldig i eller ikkje skuldig i kraftkrisa vi er komne opp i i Midt-Noreg. Både dei borgarlege og dei sosialistiske partia har ønskt ei industrisatsing i dette området, og alle må nok vere med på å ta skulda for at det ikkje samstundes har vore satsa nok på å sikre krafttilførselen.

Det viktige no er at ein får konkret handling som kan minske risikoen for at det blir halvt eller heilt svart både i bedriftene og i heimane i dette området i 2010, eller enda før, viss vi skulle få eit tørrår. Difor ønskjer Venstre å støtte forslaget frå Høgre om snarast å utarbeide ein handlingsplan med veldig konkrete tiltak for å unngå ei forsyningskrise i Trøndelag og Møre og Romsdal.

Sjølv om komitemedlemmer frå regjeringsspartia ikkje ville vere med på å be Regjeringa kome med ein slik handlingsplan no – noko eg ikkje heilt kan forstå – trur eg vi er samde i sak. Men det må skje raskt, kraftforsyning vert ikkje skapt på flekken. Det tek ofte år frå planlegging til produksjon, og vi er allereie langt på etterskot.

Eg må først få seie at eg er glad for at ein samla komite meiner at næringslivet og folk flest i Midt-Noreg ikkje skal lide økonomisk gjennom høgre prisar enn i resten av landet for å få ned forbruket. Eg reknar med at dei som har foreslått dette, no har forstått at det ikkje vil bli akseptert, og at eit realitetsforslag om dette aldri kjem på bordet. Å straffe folk i Midt-Noreg for at ein kraftkrevjande – og for staten ein inntektsbringande – industri er plassert der, vil vere eit skikkeleg bomskot.

Venstre ønskjer å få ein handlingsplan som utnyttar det kraftpotensialet Noreg har. Vi må ha minst tre tankar i hovudet når han skal lagast. Det må verte nok kraft på kort og på lang sikt, og ein må bruke kreativitet og stimuleringsmiddel, slik at Noreg får mange kraftbein å stå på. Og til sist, men ikkje minst: Omsynet til miljøet må stå i sentrum. Når det er krise – eller sterk mangel på kraft – er det veldig lett å akseptere det raskaste løysingane, sjølv om det vil føre til forureining. Eg vil i denne samanhengten håpe at den flørtinga vi har sett med atomkraft frå

Framstegspartiet si side, vert kvelt i fødselen. Med det same vil eg minne Høgre om at dei må snakke med leiinga i desse bedriftene som skal produsere gasskrafta. Dei seier faktisk at det ikkje eingong er lønsamt å byggje rensinga etterpå.

Eg er sikker på at med innsatsvilje, kreativitet og evne til å ta forskning og ny teknologi i bruk, kan Midt-Noreg – og Noreg – ikkje berre verte sjølvforsynt med kraft, men også verte ein kraftleverandør ut av landet, utan å skade miljøet.

Vi må berre erkjenne at Noreg har vore dårlig til å utvikle og ta i bruk nye energiformer. I forhold til nabolanda våre er vi på mange måtar eit kraft-u-land. Vi eksporterer gass i mengdevis til utlandet, men sjølve har vi ikkje bygd ein infrastruktur som gjer industriell bruk av gass mogleg. Vi har ikkje utnytta bioenergien som finst både i trevirke og i søppel, i staden let vi det gro igjen rundt oss. Nabolanda våre opererer med fleire TWh i bioenergiproduksjon. Ikkje snakkar vi om energisparing lenger, det har nesten vorte eit fyord. På same måten er det med vindkraftutbygginga, som nesten har stoppa opp, både på stader der det er fornuftig at det vert stoppa, og på stader der ei utbygging kan tolast for at vi skal verte sjølvforsynte med energi. Ikkje har vi kome særleg langt i forskning og utprøving av nye energikjelder heller, som tidevasskraft eller bølgekraft.

Vi ser forresten litt tilløp til kraft- og miljønnovasjon no etter at krisestemminga har kome krypende inn over oss. Eg synest det er positivt det som skjer innanfor miljøteknologien når det gjeld gasskraft, både utnytting av CO₂ til trykkstøtte for meir oljeproduksjon på oljefelta og det siste eg såg no om forskingsmiljøet på Kjeller, som har funne ein metode for å binde CO₂ ved å bruke olivin og vatn. Då kan det faktisk vere flaks at den største olivinkjelda i Noreg nettopp ligg i dette området der vi no har fått to gasskraft-konsesjonar og har den største krisa. (Presidenten klubbar.) Kanskje kan dette verte ei lukkeleg løysing på kraftkrisa. Eg trur det skal verte veldig vanskeleg å vere politikar (presidenten klubbar) den dagen lysa vert slegne av og ingenting er gjort.

Presidenten: Taletiden er omme!

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:42:46]: Flere år med forbruksvekst kombinert med begrenset utbygging av kraft gjør at vi i Norge i dag er nettoimportør av kraft i et år med normal nedbør. Som følge av dette har kraftsystemet blitt mer sårbart overfor situasjoner med svikt i nedbøren.

Utsiktene til fortsatt forbruksvekst og vissheten om at det i årene framover vil komme perioder med nedbørsvikt, krever at vi fortsetter å fokusere i stor grad på å sikre en akseptabel kraftbalanse, både nasjonalt og regionalt. Det er viktig å arbeide for å unngå at slike situasjoner gir alvorlige negative konsekvenser for norsk økonomi og norske husholdninger.

Midt-Norge har hatt en svært rask forbruksvekst knyttet til industriutvikling, bl.a. gjennom utvidelsen av Hydro Aluminium på Sunndalsøra. Midt-Norge er derfor i dag

det området i Norge som har de største utfordringene i forhold til forsyningsikkerhet på strøm. Det vil ytterligere bli betydelig vekst i årene framover, bl.a. knyttet til Ormen Lange-utbyggingen.

Regjeringen har siden den dagen den tiltrådte gitt høy prioritet til arbeidet med å redusere sårbarheten i den norske kraftforsyningen. Vi har og har hatt et spesielt fokus på situasjonen i Midt-Norge. Det er nødvendig å se på et bredt spekter av tiltak for å bedre kraftbalansen i dette området. Vi må ha verktøy for å avhjelpe både den kort-siktige situasjonen og den langsiktige utfordringen vi står overfor.

Jeg arbeider nå med en handlingsplan slik det blir bedt om, for å møte kraftsituasjonen i Midt-Norge – med sikte på å legge handlingsplanen fram tidlig på høsten. En viktig del av det arbeidet som nå gjøres, er å få utført grundige analyser av situasjonen i regionen framover, som kan gi et best mulig grunnlag for å vurdere nødvendigheten og omfanget av de tiltak som må settes inn. Olje- og energidepartementet har gitt NVE og Statnett i oppdrag å arbeide med dette, og en del andre analyser som er utført, vil bli vurdert i denne sammenheng.

Statnett og NVE vil legge fram det grunnlaget som er helt nødvendig for å legge fram denne handlingsplanen i løpet av kort tid, og er i ferd med å ferdigstille det arbeidet. I tillegg til arbeidet med analysene er det også nødvendig å se på tiltak både når det gjelder produksjon, overføringsnett og forbruk. Statnett har en viktig rolle i arbeidet som nå gjøres. Statnett foretar flere større nettinvesteringer i området, konkret knyttet til utvidelsen på Sunndalsøra og Ormen Lange-utbyggingen. Statnett er også i ferd med å forberede og gjennomføre ytterligere investeringsprosjekter i regionen, men det tar tid å få realisert nye ledninger.

Økt overføringskapasitet mellom Norge og Sverige skal etter planen være på plass i 2009, mens eventuelle nye overføringsforbindelser – som det også har vært sagt tidligere i debatten – som kan dekke det økte forbruket, kan være på plass rundt 2012, altså betydelige år fram i tid.

Det er også nødvendig med ny kraftproduksjon for å styrke forsyningsikkerheten i Midt-Norge, men utbygging i kraftsektoren tar tid. Det er derfor viktig at vi vurderer hvilke muligheter som finnes til å forsere ny produksjonskapasitet i Midt-Norge.

Det finnes også grunnlag for å få på plass mer fornybar energiproduksjon og igangsette energieffektiviserings tiltak. Fornybar energi og energieffektivisering er de mest miljøvennlige tiltakene vi har tilgjengelig, og disse vil Regjeringen prioritere høyt. Det er også flere aktuelle gasskraftprosjekter i området som kan gi et viktig bidrag til å bedre forsyningsikkerheten.

I arbeidet som nå gjøres, vil vi fokusere på tiltak som gir en varig løsning på kraftsituasjonen i området. Inntil mer varige løsninger er på plass, er det påkrevd med midlertidige tiltak, ikke minst dersom vi kommer i en situasjon der vannkraftproduksjonen svikter på grunn av lite nedbør.

Jeg ser ingen grunn til å gå inn på mer konkrete tiltak. De konkrete tiltakene vil komme i handlingsplanen som

kommer tidlig på høsten. Parallelt med at det jobbes med en handlingsplan, jobbes det også med å få framskyndet og igangsatt flest mulig konkrete prosjekter som kan avhjelpe situasjonen. Dette gjør vi i motsetning til den forrige regjeringen, som verken jobbet med en handlingsplan eller med konkrete tiltak for å avhjelpe situasjonen i dette området.

Jeg må på linje med tidligere talere si at jeg blir litt opprørt når jeg hører representanter fra de tidligere regjeringspartiene uttale seg. Representanten fra Kristelig Folkeparti sier at man kan bygge gasskraftverk med CO₂-håndtering, og sier sågar at det kan bli lønnsomt hvis man etablerer en verdikjede. Hvorfor i all verden satte man ikke i gang med det i forrige periode, hvis det var lønnsomt? Man løftet ikke en finger for å få til CO₂-håndtering på gasskraftverk. Høyre krever en handlingsplan nå. Statoil fremmet sin søknad om gasskraftverk på Tjeldbergodden i juli 2004. Da burde man også ha igangsatt et arbeid med en handlingsplan. Det ble ikke gjort. Hvorfor i all verden satt man stille og så på at denne kraftkrisen nærmet seg – uten å gjøre noen ting, uten å framskynde behandlingen når det gjaldt konsesjon for gasskraftverk på Tjeldbergodden?

Vi er i gang med dette arbeidet. Vi skal ha det på plass med det aller første, for nå kreves det handling. Den handlingen er denne regjeringen i gang med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [10:48:14]: Statsrådens egne myndighetsorganer, NVE og Statnett, sier klokkeklart at det er konvensjonelle gasskraftverk som kan redde kraftkrisen på den mest fornuftige måten. Alle fagmiljøer sier at CO₂-rensing og deponering av CO₂ vil forsinke disse prosjektene med flere år. Det blir mer og mer klart at alternativet til å bygge konvensjonelle gasskraftverk er sterkt forurensende mobile gasskraftverk.

Derfor spør jeg: Vil statsråden sørge for at Regjeringen gir tillatelse til nye konvensjonelle gasskraftkonsesjoner uten CO₂-håndtering fra første dag, dersom det kan føre til at man unngår en kraftkrise i Midt-Norge og bruk av sterkt forurensende mobile gasskraftverk?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:49:15]: Regjeringen ser på alle tiltak som kan avhjelpe situasjonen i Midt-Norge, og vil presentere en handlingsplan tidlig på høsten. I mellomtiden jobber vi med å få fram alle mulige prosjekter, og vi er i tett dialog med de utbyggerne som har søkt om å få iverksette ulike tiltak i dette området.

Statoil søkte om en konsesjon for gasskraftverk på Tjeldbergodden i 2004. Nå har man også presentert et nytt prosjekt, som er et helt annet prosjekt, på Tjeldbergodden. Vi er allikevel i dialog med dem for å se om det finnes noen muligheter til å gjøre justeringer i det opplegget.

Vi har forlenget gasskraftkonsesjonen på Skogn, og vi er i dialog med Industrikraft Midt-Norge for å se om det kan realiseres og hvordan Regjeringen kan bidra til CO₂-håndtering. Det er nemlig ikke slik at framtiden vil være konvensjonelle gasskraftverk uten CO₂-håndtering.

Framtiden er gasskraftverk med CO₂-håndtering. Det gjøres et intensivt arbeid fra Regjeringens side for å få dette på plass. Det jobbes samtidig med midlertidige tiltak som kan bli nødvendige. Jeg understreker: Det kan bli nødvendig å bruke dette området.

Jeg vil ikke gå inn på verken når det blir nødvendig å sette inn de ulike tiltakene, eller på hvilken måte vi gjør det, for det vil komme en ny handlingsplan vi vil presentere til høsten.

Børge Brende (H) [10:50:45]: Først må jeg si at det har kommet noe positivt ut av denne debatten og dette forslaget, nemlig det som olje- og energiministeren slo fast, at Regjeringen nå skal fremlegge en handlingsplan for hvordan man skal møte en fremtidig kraftkrise i Midt-Norge. Det er jo det forslaget mitt også går ut på. Slik sett er det litt overraskende at regjeringspartiene velger å stemme mot det når det kommer opp i Stortinget, når det likevel skal fremlegges en handlingsplan – men det er nå så. Det viktigste er at det blir fremlagt en handlingsplan. Problemet er at vi har hørt før påske og etter påske, og nå er det tidlig til høsten – tidlig til høsten skal det fremlegges en handlingsplan. Poenget er at når Enoksen hever stemmen og sier at det burde vært gjort mer før, blir det litt merkelig med tanke på at det statsråden virkelig kunne ha bidratt med, var at de grønne sertifikatene hadde kommet på plass.

Når kommer et alternativt opplegg for grønne sertifikater, slik at mange TWh med fornybar energi kan realiseres også i Midt-Norge?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:51:53]: Undertegnede har aldri sagt at det skal komme en handlingsplan eller en plan for tiltak i Midt-Norge før påske. Det vi har sagt, er at vi trodde vi skulle ha et opplegg for satsing på alternativ energi på plass før påske. Det lyktes imidlertid ikke. Det har tatt noe lenger tid enn vi hadde trodd.

Jeg registrerer at representanten Brende nå prøver å dreie spørsmålet bort fra det det egentlig gjelder, kraftkrisen i Midt-Norge. Undertegnede er vel ikke den eneste som har hevet røsten i denne debatten. Det begynner det faktisk å bli ganske god grunn til når jeg til stadighet får høre fra opposisjonspartiene at det er en beslutningskrise i Regjeringen som gjør at vi ikke er kommet lenger enn vi er. Det er faktisk ikke slik. Det har fra dag én vært jobbet med å få på plass en løsning i Midt-Norge. Det haster med å få på plass en løsning i Midt-Norge, og derfor har det også prioritet én i mitt arbeid. Det burde ha hatt det før, det burde ha vært jobbet med en handlingsplan, og det burde ha vært jobbet med konkrete tiltak for å få på plass ting i dette området, for det tar nemlig tid å få på plass ny kraftproduksjon. Statoil søkte som sagt i juli 2004. Det har gått et og et halvt år, og den konsesjonen ble ikke ferdigbehandlet av den forrige regjeringen.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:53:16]: I debatten om kraftkrise opereres det med ulike tall i forhold til hvordan situasjonen egentlig ser ut. Statnett sier

9 TWh i 2010, og Møre og Romsdal vil stå på 6 TWh. ECON opererer med helt andre tall.

Debatten går på tiltak, både kortsiktige og langsiktige – jeg er i hvert fall glad for at statsråden og Kristelig Folkeparti er enige om det. Men vi hører også at statsråden har jobbet med dette fra dag én. Jeg skal ikke telle hvor mange dager det er, men fortsatt finnes det ingen offisielle tall på hva denne krisen innebærer. Før vi har de offisielle tallene på hvor stor denne krisen er, er det vanskelig å finne tiltak. Det er Regjeringens ansvar å komme med tiltak, og jeg er glad for at det kommer en handlingsplan tidlig på høsten. Men det hjelper ikke bare å snakke – så hva er de offisielle tallene, og når kommer grønne sertifikater?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:54:13]: De offisielle tallene er ikke helt klare. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er Statnett og NVE i slutfasen med å presentere det grunnlagsmaterialet som er nødvendig for å sette inn både kortsiktige og langsiktige tiltak i dette området. Statnett og NVE ble fra min side tidlig bedt om å komme med det grunnlagsmaterialet.

Jeg forstår godt at representanten ikke vil telle de dagene undertegnede har hatt til disposisjon fra oktober i fjor til begynnelsen av juni i år. Det er faktisk langt færre dager enn den forrige regjeringen hadde fra beslutningen om å bygge Ormen Lange ble tatt, og fra Statoil søkte om konsesjon på Tjeldbergodden, til regjeringsskiftet i oktober. Jeg tror faktisk vi skal klare å presentere en handlingsplan som skal imøtekomme den vanskelige situasjonen i Midt-Norge langt raskere enn det den forrige regjeringen la opp til.

Dette er på en måte en debatt hvor man kunne ha unngått å skyldte på hverandre, for situasjonen i Midt-Norge er alvorlig. Forslaget fra opposisjonspartiene om å fremme en handlingsplan er et fornuftig forslag (presidenten klubber). Det vil ikke være mulig å gjøre det i løpet av vårsesjonen, og det skyldes rett og slett at det (presidenten klubber) ikke var mulig å få fram det grunnlagsmaterialet vi trenger fra NVE og Statnett, innen den tid. Jeg er innstilt på å samarbeide til tross for det jeg sier i debatten her i dag. (Presidenten klubber.) Det kreves samarbeid, og det kreves tiltak i Midt-Norge.

Presidenten: Tidsrammen for replikker er 1 minutt. Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, får en taletid på inntil 3 minutter.

Olav Akselsen (A) [10:55:56]: Det hender eg lurar på om det finst grenser for frekkheit i det politiske livet, men etter å ha følgd Høgre, og særleg Børge Brende, sin innsats i denne saka, må eg berre konstatere at dessverre, det gjer det ikkje.

Dette er historia om ei varsla krise. Alle veit at for å få fram ny, permanent energi, tek det minst fire–fem år. Når ein då lèt som om dette er eit nytt problem, og at den nye regjeringa burde løyst dette problemet i løpet av nokre

månader, blir det alt anna enn truverdig, særleg når me veit at den førre regjeringa ikkje har noko tiltak å visa til i denne saka. Tvert imot veit me at dei gjorde ein aktiv innsats for å hindra at f.eks. gjevne gasskraftkonsesjonar blei tekne i bruk.

Eg ser av innstillinga at dei tidlegare regjeringspartia prøver å dela ansvaret med delar av den dåverande opposisjonen ved å visa til behandlinga av saka om Ormen Lange. Det er sikkert mange som må dela dette ansvaret. Spørsmålet er likevel om Stortinget den gongen fekk nok opplysningar om kva som var situasjonen i Midt-Noreg, og ikkje minst kva som ville bli konsekvensen av utbygginga.

Ser ein derimot Noreg under eitt, har det ikkje mangla på åtvaringar. Eg vil minna om at det var for å unngå denne situasjonen at Arbeidarpartiet gjekk inn for å byggja gasskraft då me behandla energimeldinga våren 2000. I dag må me dessverre konstatera at både premissane og åtvaringane frå den gongen har slått til.

Eg trur at den neste store miljøkampen i Noreg vil vera knytt til framføringa av høgspenning. Slike linjer, førde fram gjennom sårbare område, er store naturinngrep, og eg trur at det gryande opprøret ein ser mot planane, berre er byrjinga på ein ny situasjon. Sjølv om ny overføringskapasitet kan hjelpa i ein heilt akutt situasjon, hjelper det ikkje å ha overføring frå eitt område med underskot til eit anna område med underskot, som er situasjonen i dag.

Den situasjonen me har i Midt-Noreg i dag, er me no også i ferd med å få i Hordaland, der me ser at nye kompressorar til Trollfeltet vil tyna ut det eksisterande straumnettet. Situasjonen i Midt-Noreg, i Hordaland – og i Noreg – er eigentleg den same, nemleg at me over fleire år har bygd opp eit underskot utan å ta utviklinga på alvor. Ny produksjonskapasitet trengst.

Eg trur det er viktig med politisk handling, og eg trur det er viktig med eit politisk press. Men når dette kjem frå personar som nett har sete i regjering, og som totalt fråskriv seg ansvaret, er ikkje dette populisme, men eit opplegg for å skapa politikarforakt i Noreg.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:59:26]: I denne debatten tror jeg de aller fleste er enige om virkelighetsbeskrivelsen. Det kommer også fram i innstillingen fra komiteen. Vi er også enige om at det er behov for vesentlige tiltak for å unngå en krise, men det knirker når det kommer til handlekraft.

Representanten Sørensen fra SV illustrerer det utmerket. CO₂-frykten hun illustrerer, gjør at gass som en løsning på problemet treneres lengst mulig. Alle andre steiner skal snus først. I innstillingen fra komiteen er det en lang liste med veldig gode forslag, men problemet er at veldig mange av dem er langsiktige. Vi mangler altså de kortsiktige løsningene som skal gjøre at krisen ikke oppstår. Det er vel og bra at vi er enige i Stortinget om at en ikke ønsker at innbyggerne i Møre og Romsdal og i Midt-Norge skal måtte betale prisen for politisk handlingslamelse, men det beste måtte jo være om vi fikk løsninger på plass som gjorde at krisen ble unngått.

Så nevnes fornybar energi. Ja, vel og bra, vel og bra, men så langt har Regjeringen ikke klart å avklare rammebetingelsene for fornybar energi.

Så snakkes det om oppgradering og opprustning av kraftverk. Ja, vel og bra, vel og bra, men potensialet utnyttes ikke. Det er jo Verma kraftverk i Møre og Romsdal et eksempel på. De fikk blankt nei fra NVE om å foreta en opprustning og oppgradering, fordi de ligger i et vernet område. Dette blir bare ord – når vi står og snakker om det og ikke får gjort noe. Problemet blir jo da at volum og tidshorizont ignoreres fullstendig av Regjeringen. Mens steiner snus, går tiden. For hver dag og for hver måned som går, blir det én dag og én måned mindre til å bruke på å få på plass et gasskraftverk. Når alt kommer til alt, blir dette et spørsmål om vi er villige til å ta i bruk gass for å unngå en krise. Rådet fra NVE, fra Statnett, fra fylkesutvalget i Møre og Romsdal, fra alle fylkesordførerne til Arbeiderpartiet i regionen og fra veldig mange av senterpartiordførerne i regionen er at vi trenger gasskraftverk, rett og slett fordi de ser at det eneste som gir tilstrekkelig volum ny kraft, og som gjør at en unngår en krise, er gasskraftverk. Alt annet, uansett hvor godt det er, blir bare et supplement. Ta fagfolk seriøst!

Energiministeren sier at framtiden er for gasskraftverk med CO₂-rensing. Problemet er at utfordringen er nå. Aksepterer vi en kraftkrise fordi vi skal vente på at framtiden skal bringe fram en løsning? Fremskrittspartiets løsning er veldig klar. Vi ønsker å framskynde bygging av fullskala gasskraftverk. Der er flere potensielle prosjekter i regionen. Det må gå an å gjøre noe med rammebetingelsene for dette. Vi har Tjeldbergodden, vi har Skogn, og så har vi også Fræna, der Industrikraft Møre kan bygge et gasskraftverk ferdig i begynnelsen av 2008. Da burde vi ha sett på hvordan vi skal få disse til å stikke spaden i jorda nå, og ikke hele veien snu andre steiner fordi en er redd for at det skal være ett eller to år uten CO₂-rensing fra dag én. Alternativet er mobile gasskraftverk, og i valget mellom mobile gasskraftverk og et konvensjonelt gasskraftverk er i hvert fall min miljøanbefaling veldig klar. Da vil jeg ha et konvensjonelt anlegg.

Sigvald Oppbøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Petter Løvik (H) [11:03:00]: Eg er glad for at statsråden i dag signaliserer at han vil leggje fram ein handlingsplan, slik Høgre har bedt om, sjølv om han ikkje klarer det no i vår. Det hastar med å kome i gang med ein del konkrete, kortsiktige tiltak her.

Men det viktigaste signalet vi kan gi no i dag, er signalet om at vi er innstilte på å finne langsiktige løysingar som kan dekkje opp dei problema vi har i Møre og Romsdal og i Trøndelag, og også i andre delar av landet. Vi har ei moglegheit til å få auka overføringskapasitet inn til vårt område. Det er ikkje kurant, og det tek også tid. Det er sjølvsagt også mogleg å seie at vi skal vente med gasskraftproduksjon til vi får fullstendig CO₂-handtering. Ja, her er det lagt fram ei svært spennande skisse for eit industrielt opplegg, men det er langt fram til det blir teke av-

gjerder om dette, og det vil vere farleg å vente så lenge at vi kanskje hiv alle eggja i ei korg, og så står vi der utan ei løysing om to år.

Ei tilslutning i dag til Høgre sitt forslag nr. 3, om at vi tillèt bygging av gasskraftverk med dagens moderne teknologi og utset den fullstendige reinsinga, er kanskje det viktigaste signalet vi kan sende framover.

Så til det andre området som opptek næringsliv og befolkning i region Midt-Noreg og Møre og Romsdal svært sterkt. Det er dette med det urimelege i at det er det området, som skal forsyne store delar av Vest-Europa med gass i framtida, som skal måtte betale ekstra høge prisar. Det bør vere klart for alle i denne sal, og også elles, kva Høgre meiner om den saka. Med dei signala som er komne så langt, håpar eg at det vil vere tilslutning også til vårt forslag nr. 2, som går på at vi avviser at folk i dette området skal betale høgare prisar enn resten av landet i ein periode for å få ned produksjonen. Verken næringsliv eller innbyggjarar er tente med dette, og med dei signala som er komne, håpar eg at vi får tilslag på iallfall det forslaget.

Eg anbefalar varmt også forslag nr. 3, som vil vere eit viktig signal om at Stortinget er innstilt på å finne ei endelig løysing på problema med kraftforsyning i Midt-Noreg.

Ola Borten Moe (Sp) [11:06:08]: Jeg har lyst til å starte med å si at jeg er glad for den politiske enigheten som Stortinget utviser, når man i hvert fall slår fast at man skal ha tilnærmet lik strømpris, og man fastslår at man skal ha en forsyningsikkerhet i Midt-Norge på linje med resten av landet. Men det er slik, som olje- og energiministeren flere ganger har sagt, at i denne saken har man brukt store ord, spesielt representanter fra den forrige regjeringen. Man snakker om handlingslammelse og understår lett det faktum at lite eller ingenting ble gjort av den forrige regjeringen. Man peker også på det å gi konsesjon til Tjeldbergodden uten CO₂-reinsing som et slags grep, og så er problemet løst. Slik er det selvsagt ikke.

Jeg har lyst til å peke på at det ble gitt konsesjon til Skogn, uten reinsing. Det er en konsesjon som står ved lag, og som ble fornyet i vinter. Hadde det vært slik at det hadde lønt seg å bygge et konvensjonelt gasskraftverk uten reinsing, har man jo muligheten til å gjøre det i Trøndelag.

Jeg har også lyst til å tilføre at de som er Brendes regjeringspartnere, eller mulige regjeringspartnere, har finpusset miljøprofilen sin etter at de gikk ut av den forrige regjeringen. Både Venstre og Kristelig Folkeparti framstår jo i dag som store motstandere av alle former for forurensende gasskraftverk. Med hvilken troverdighet kan representanten Brende, som, både som næringsminister og miljøvernminister i den forrige regjeringen, unnlot å gjøre noen ting, og som samtidig skal gå inngå i et eventuelt regjerings samarbeid med partier som nekter å gå inn på det sporet som Brende foreslår, si at Tjeldbergodden representerer den eneste løsningen? Det framstår for meg som en gåte.

Jeg har også lyst til å si at nettopp den konsesjonen som er gitt på Skogn, bør være et viktig fortrinn for Skogn. Denne regjeringen har sagt at man ønsker å legge

til rette for Skogn. Man ønsker å bidra til at man ikke bare får bygd gasskraftverket, men at man får på plass dette gasskraftverket med reinsing. Det vil kunne løse utfordringene og kraftkrisen i Midt-Norge, samtidig som en hel region får tilgang på gass, og vil kunne føre til betydelig næringsutvikling i hele Midt-Norge og i områdene rundt Trondheimsfjorden.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:09:00]: Det er nødvendig med ei satsing på fornybar energi. Kristeleg Folkeparti har arbeidd for ein grøn sertifikatmarknad for å styrkje satsinga på fornybar energi. Vi er svært skuffa over at Regjeringa valde å ikkje inngå eit samarbeid med Sverige om ein grøn sertifikatmarknad. Det ville ha hatt mykje å seie for kraftsituasjonen i Noreg, og i Midt-Noreg spesielt.

Regjeringa har lenge lova ei alternativ satsing. Ho lét vente på seg. Det har vore, kanskje, handlingslammning frå Regjeringa som no hindrar utbygging og satsing på fornybar energi. For å styrkje tilgangen på kraft må vi ta i bruk meir av naturgass innanlands og satse på gasskraftverk med CO₂-handtering. Gasskraftverk med CO₂-reinsing kan erstatte energiformer med høgare utslepp av klimagassar. Bygging av gasskraftverk med CO₂-handtering på Tjeldbergodden og i Skogn vil kunne bidra med store mengder kraft til Midt-Noreg.

Skal vi lette på den vanskelege situasjonen i Midt-Noreg, må linjenettet også oppjusterast. Forbruksutviklinga har medført at overkapasiteten i overleiingsnett og kraftproduksjonen har blitt redusert, og behovet for nyinvesteringar har dermed auka. Nettinvestering og vedlikehald har dei siste åra vore låge, og lite nytt har vore bygt. Fordi linjenettet er så dårleg oppgradert, har vi eit overføringstap på mellom 10 og 12 pst., og heilt opp til 30 pst. i kalde vintrar. Fleire linjenett vil gjere situasjonen mindre sårbar. Med eit nytt stamlinjenett vil ein også kunne få utløyst vindkraftpotensialet.

Det er viktig å sikre ein effektiv konkurranse i kraftmarknaden. Prisauken må ikkje bli høgare enn nødvendig, og forbrukarane sine interesser må tryggjast. Eitt prisområde er viktig, og det er ikkje akseptabelt at f.eks. forbrukarane i Møre og Romsdal skal betale meir for sin straum enn dei betaler andre stader i landet. Vi må betre utnytte avfall som energiresurs. Norsk industri meiner at potensialet for energiutnytting frå avfall er ca. 4 TWh i Noreg. Energiutnytting må derfor vere ein viktig og nødvendig del av vår avfallspolitikk og energipolitikk.

I innstillinga som vi behandlar i dag, har komiteens medlemmer, med unntak av medlemene frå regjeringspartia, skrive i ein merknad at ein har registrert at det så langt ikkje har kome forslag om eit einaste tiltak som kan bidra til å førebyggje ei kraftkrise. Det einaste Regjeringa så langt har gjort, er å kritisere forgjengaren, men det blir det som kjent ikkje mykje auka kraftproduksjon av. Derfor har ein understreka at så langt har vi inga kraftkrise, men ei avgjerdskrise i Regjeringa. Derfor er det viktig at vi får ein tiltaksplan for å hindre ei forsyningskrise i kraftforsyninga til Trøndelag og Møre og Romsdal.

Lars Peder Brekk (Sp) [11:12:10]: Som medlem av næringskomiteen synes jeg denne debatten er særdeles viktig og særdeles interessant. Jeg er svært opptatt av de utfordringene industrien og næringslivet i Midt-Norge har i forbindelse med kraftproblematikken, eller mangelen på kraft, som kan komme i framtiden. Det er særdeles store utfordringer for industrien, både i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, som vi nå snakker om. Jeg har lyst til å forsterke det som representanten Ola Borten Moe nevnte, at det er helt uakseptabelt at en utbygging av ønsket og moderne ny industri i Møre og Romsdal når det gjelder Hydro Aluminium på Sunndalsøra, Hustadmarmor og Ormen Lange-anlegget, skal bli truet av mangel på kraft. Jeg har også lyst til å si at da må alle som har vært med på beslutningsprosessene i tidligere regjeringer og fram til nå, være med og ta ansvar. Vi må ta med oss at det også har vært manglende forutseenhet i de tidligere regjeringenes behandling av saken når det gjelder kraftproduksjon i Midt-Norge.

Det er store utfordringer også i Sør- og Nord-Trøndelag, først og fremst for eksisterende eller tradisjonell kraftkrevende industri. Vi har i Nord-Trøndelag Norske Skog på Skogn. Vi har Sødra Cell på Follafooss – vi har allerede mistet Elkem i Meråker. Det er klart at det er kjempeviktig for oss også å ivareta de utfordringene som her ligger for de bedriftene, på samme vis som vi må trygge forsyningsikkerhet for f.eks. Orkla Exolon og Elkem Tamshavn i Sør-Trøndelag. Det er altså i hele dette store området store utfordringer som må løses. Jeg har også lyst til å understreke at i den situasjonen er det heller ikke akseptabelt at vi skal oppleve at denne industrien eller husholdningene i området får andre prissettingssystemer enn landet for øvrig. Det er uaktuelt med et eget prisområde, slik jeg forstår komiteen, og det er jeg glad for.

Jeg er opptatt av at vi skal komme i gang med nye tiltak fort. Vi har muligheter i Ytre Namdal og Fosen med vindkraft. Vi har muligheter med gasskraft både på Skogn, som ble nevnt av Ola Borten Moe, og på Tjeldbergodden. Jeg har lyst til å understreke at det ikke bør være umulig å få til en gasskraftutbygging både på Tjeldbergodden og på Skogn. Det bør være mulig å få til et godt samarbeid mellom de ulike aktørene som er interessert, og eierne.

Helt til slutt har jeg lyst til å si at vi kan ikke unngå å gjennomføre kortsiktige tiltak dersom en krise vil oppstå. Da blir kanskje mobile gasskraftverk nødvendige. Jeg har lyst til å vise til Aftenposten i dag, der det påpekes at det er mulig med mobile gasskraftverk som er miljøvennlige.

Inge Ryan (SV) [11:16:00]: Jeg tror det er veldig viktig for Midt-Norge at vi har denne debatten i stortingssalen i dag. Grunnen til at det er viktig, er at det har spredd seg en betydelig frykt og usikkerhet både blant privatpersoner og i næringslivet. Man lurer faktisk på om det om noen år blir mørkt i husene, og om alle maskinene stopper opp. Derfor er det bra at man får brakt denne saken inn i stortingssalen og får en skikkelig debatt om den, og at man også får olje- og energiministeren på banen.

Jeg må si at jeg er litt overrasket over at opposisjonen virkelig tør å snakke om handlingslammelse, når man vet

hvor lite som skjedde i den forrige stortingsperioden – til tross for de advarslene som bl.a. SV gav i denne saken. Det er en type frekkhet som jeg må si at jeg ikke hadde trodd jeg skulle få høre i salen. Derimot har vår olje- og energiminister, Odd Roger Enoksen, fra første dag i stolen tatt tak i denne saken, begynt å jobbe systematisk med den for å få opp en del tiltak som skal gjøre at man unngår å komme i denne situasjonen. Som parlamentarisk leder i SV har jeg vært orientert av ministeren helt fra første dag om at dette hadde topp prioritet i Regjeringa og i Olje- og energidepartementet.

Derfor tror jeg at når man snakker om handlingslammelse, må det bygge på misforståelser. Jeg syns den grundigheten som olje- og energiministeren legger til grunn, er viktig, at man ikke hopper på lettvinde løsninger, men lager en handlingsplan som også har framtid i seg. Vi vet at Norge som energiland har store muligheter hvis vi tar de rette grepene. Bare i min befatning med Midt-Norge vet jeg at det er en rekke planer på gang for å kunne produsere en mengde TWh, både innenfor bioenergi, innenfor søppel, innenfor energisparing, innenfor vind, osv. Så jeg tror at når vi får presentert handlingsplanen fra departementet, vil vi kunne løse den kraftkrisen som eventuelt kunne ha oppstått.

Jeg tror vi skal være nøye med at vi ikke hopper på lettvinde løsninger, men at vi tar veivalg som er bra for miljøet, og som har en langsiktighet over seg.

Gunn Berit Gjerde (V) [11:18:48]: Sidan olje- og energiministeren no er her, vil eg nytte høvet til å peike på to punkt. Det fyrste har både Ola Borten Moe og Olav Akselsen vore inne på tidlegare. Det gjeld overføringslinjene, som har vore ei av løysingane for å rette på kraftkrisa i Midt-Noreg, og som ein også har kravd andre plassar. Den planlagde linja som skal gå frå Sogn, gjennom flott og urørd natur og gjennom bygder, har skapt stor motstand alle plassar der ho skal forbi.

Det forstår eg i grunnen ganske godt. Desse kraftlinjene gjer ganske store inngrep, både i naturen og i bygdene. Det er breie gater som synest veldig tydeleg i terrenget, og som også ofte skaper frykt. Derfor synest eg det er på tide at Noreg tek ein skikkeleg diskusjon om vi heller skal sjå oss råd til å leggje desse kraftlinjene i sjøkabel, om vi skal lage eit nett, slik at vi får ei god kraftforsyning, men kable desse. Eg er fullstendig klar over at det er veldig dyrt, men vi bør ta ein diskusjon om det.

I tillegg, som punkt 2, synest eg det er spanande når det kjem opp nye løysingar. Dei som har gode løysingar rundt om i landet vårt på korleis ein både kan spare kraft og produsere alternativ kraft, meiner eg bør verte inviterte til ein dugnad. Eg veit om fleire oppfinnarar som har prosjekt på gang som dei ikkje klarer å få utløyst, fordi dei ikkje får gehør hos offentlege styresmakter til å utvikle dei. Vi bør invitere til ein kraftdugnad i dette landet.

Robert Eriksson (FrP) [11:21:02]: Det har vært interessant å lytte til debatten. Som representant fra Midt-Norge er jeg også glad for at man har en unison oppfat-

ning av at kraftkrisen i Midt-Norge er svært alvorlig på kort sikt.

Det var interessant å lese Trønder-Avisa i starten av januar, som slo opp en del tiltak som Statnett kunne ha tenkt seg å iversette. Der ble det bl.a. pekt på et eget prisområde. Det ble pekt på gasskraftverk, og det ble pekt på at man måtte inngå avtaler med industrien for å redusere produksjonen.

Jeg er også glad for at Stortinget ikke ønsker å innføre et eget prisområde i Midt-Norge, men jeg kunne godt ha tenkt meg at regjeringspartiene hadde vært mer tydelig på – og i denne debatten også kunne ha avkreftet – at det ikke vil bli iverksatt tiltak mot industrien som gjør at de må redusere sin produksjon. Blir det slik at det blir ett av tiltakene, er jeg redd for at Midt-Norge opplever økt arbeidsledighet, og at man også vil få en økt fraflytting. På dette området har Regjeringen, etter mitt skjønn, vært altfor vag og lite framtidsrettet når det gjelder å komme med tiltak.

Statsminister Stoltenberg var i min hjemkommune Verdal den 1. mai, der han sa at nå var det bare å sette spaden i jorden. Det er vel, med respekt å melde, en sannhet med visse modifikasjoner. Det er dessverre slik at den sittende regjering ikke har klart å komme med kortsiktige, konkrete tiltak for å løse den kraftkrisen vi står overfor.

Jeg stilte statsråd Enoksen et spørsmål i spørretimen for kort tid tilbake, der jeg også var inne på dette med grønne sertifikater og om de ordningene som Regjeringen har bebudet, vil være like gode som de grønne sertifikatene ville ha vært. Da svarte statsråden klart ja. Det kunne også ha vært greit å få noen signaler fra statsråden om hva de nye tiltakene konkret innebærer.

Man har også vært inne på gass. Etter mitt skjønn er det ikke snakk om enten Tjeldbergodden eller gasskraftverket ved Norske Skog i Skogn. Det er snakk om begge deler. Vi har bruk for begge to. Da synes jeg det er litt underlig, når man ser på Tjeldbergodden, at det er gitt konsesjon, men ingen utslippstillatelse. Når vil Regjeringen rydde opp i de forholdene, og når vil Regjeringen komme med en klar utslippstillatelse også for Tjeldbergodden? Det vil være utrolig viktig for å få på plass gode og kortsiktige tiltak for å hindre en kommende kraftkrise.

Børge Brende (H) [11:24:19]: Først vil jeg gå til det litt uvanlige skritt å gi to gode råd til regjeringspartiene.

Det første er at hvis man hadde brukt like mye tid og krefter på å løse en mulig strømkrise i Midt-Norge som på det å skyld på forgjengerne, tror jeg man kunne ha kommet mye lenger når det gjelder å unngå denne strømkrisen. Det er en beslutningskrise i dag. Den kan unngås hvis man fatter de riktige vedtakene. Strømkrisen kan komme i 2008–2009, og det hjelper ikke å skyld på Kjell Magne Bondevik i 2008 og 2009. Det er et godt råd.

For det andre ville jeg også ha tatt imot den invitasjonen til samarbeid for å unngå en strømkrise, en invitasjon vi har kommet med gjennom dette Dokument nr. 8-forslaget. Vi ser at det er vanskelig, men vi ser også to konkrete løsninger som bør kunne gjennomføres.

Ellers må jeg si at jeg er litt overrasket over at de som var mest bombastiske når det gjaldt hva som skulle skje med en ny rød-grønn regjering på det energipolitiske området, har såpass høy flaggføring i dag. Det var noen som mente at bare det ble en rød-grønn regjering, skulle Industrikraft Midt-Norges prosjekt være klart. Det er ikke noe mer klart med et gasskraftverk i Skogn enn tidligere. Det var noen som mente at man til og med skulle sette seg ned og snakke med Statoil. Hva har skjedd? Tjeldbergodden skulle også gjennomføres. Sågar skulle det være et industrikraftregime, slik at strømprisene skulle bli mye lavere til industrien. Hva har skjedd i den saken? Det er bare en øredøvende taushet.

Man hadde en veldig høy flaggføring på at ting skulle gjøres. Det er ikke noe overraskende at man var kritisk til den forrige regjeringens energipolitikk. Det hørte vi hver dag i fire år. Men bare man kom i regjering, skulle man ordne opp i denne energipolitikken. Nå er det helt taust om det. Man snakker fortsatt om den forrige regjeringen. Jeg tror man fortsatt bør ha et engasjement, men man må ha et engasjement inn mot sin egen regjering, slik at man får levert det som er nødvendig for at man skal unngå en strømkrise, ikke bare i Midt-Norge, men også i landet for øvrig.

Det er to saker dette egentlig dreier seg om, to helt konkrete saker. For det første har det at man har «skrapet» de grønne sertifikatene, forsinket løsninger. De mulige alternativene, f.eks. et øre ekstra på nettariifen, som ville innebære 200–300 mill. kr ekstra til Enova, er ingen god erstatning. Så jeg håper olje- og energiministeren kommer med noe annet enn det når det først kommer. For det andre kan man si ja til Tjeldbergodden i dag. Man kan si at de skal sette i gang med et gasskraftverk som kan stå ferdig i løpet av to år, og som kan renses senere.

Så vil jeg si: For hver dag som nå går, hvor man skylder på den forrige regjeringen, går det en dag ekstra før man får realisert fornybar energi som er gryteklar, og et gasskraftverk på Tjeldbergodden. Det bør kanskje regjeringspartiene tenke gjennom.

Asmund Kristoffersen (A) [11:27:36]: Fremskrittspartiets Tord Lien antydte i sitt innlegg at det kunne være mulig å se for seg utkobling av deler av industrien i en kort periode, men jeg oppfattet det slik at det ikke var noe første ønske. Jeg vil bare kort kommentere det: Det kan ikke være akseptabelt å koble ut industri i Møre og Romsdal og i Midt-Norge uten at det er etter en klar avtale med den typen bedrifter som tåler dette. Om en ser for seg en utkobling av f.eks. Hydro Aluminium, Europas største aluminiumsverk, ville det ruinere konkurransekraften deres og påføre dem svære kostnader. Jeg tror vi skal være meget varsomme med den teknikken.

Så til grønne sertifikater: Ja, det hadde vært ønskelig å få det på plass, definitivt. Men forhandlingene med svenskene viste at de ville ha påført norske forbrukere såpass mye på strømregningen at det ikke var akseptabelt for oss å gå inn på det. Jeg nevnte i mitt hovedinnlegg at strømprisen for kundene i deler av Midt-Norge nå har passert 1 kr. En skulle kanskje tro at det var nok for de fleste.

Børge Brende sier at det ikke er en strømkriser, men en beslutningskrise. Det er kommentert før, men jeg har lyst til å kommentere det. Når Børge Brende mener at det er en beslutningskrise, må jeg nesten spørre: Burde ikke de beslutningene som skal legges til grunn for å sikre at vi ikke får en kraftkrise i de kommende år, ha vært tatt nettopp midt i den perioden da representanten Børge Brende satt i regjering? En skal verken være ingeniør eller økonom for å forstå at det å bygge ut kraft tar tid. Jeg er i grunnen noe forundret over at spesielt representanten Børge Brende kaster ansvaret for den situasjonen, den klemma, som vi er i nå, over på en regjering som har sittet i sju måneder. Vi har ikke tenkt å lene oss tilbake og vente i fire år før vi handler. Jeg viser her til det som statsråd Enoksen redegjorde for i sitt hovedinnlegg. Det er tatt tak i utfordringene fra dag én, og så er det grunn til å håpe på resultater, slik som det er uttrykt fra statsråden da han henviste til den handlingsplanen som dette forslaget etter spør. Slik sett er denne debatten veldig bra, ved at vi setter søkelyset på situasjonen i Midt-Norge, som ikke er til å leve med.

Bare kort om de forslagene som er reist ... (Presidenten klubber.)

Vil presidenten at jeg skal ta stemmeforklaringen i forbindelse med avstemningen, så gjør jeg det.

Presidenten: Presidenten tillèt at representanten tek ho no.

Asmund Kristoffersen (A) [11:30:51]: Når det gjelder forslag nr. 2, fra representanten Børge Brende på vegne av Høyre, har man plukket ut en formulering fra en enstemmig komite. Jeg synes det er veldig uheldig hvis dette fremmes som et forslag i den hensikt å splitte en forsamling som nå er samlet om et grep. Vi har derfor til hensikt å stemme mot det forslaget, og viser til at det er en samlet komite som står bak at kostnadene ved regulering av produksjonen ved en eventuell strømkriser i Midt-Norge skal dekkes over sentralnettet.

Når det så gjelder forslag nr. 3, var også statsråd Enoksen veldig tydelig på at en handlingsplan blir lagt fram tidlig på høsten 2006.

Ola T. Lånke (KrF) [11:31:42]: Det synes å være med den framtidige kraftsituasjonen i Midt-Norge som med været, alle snakker om det, men ingen gjør noe med det. Dette har pågått for lenge. Det er mange som må dele ansvaret for den situasjonen som har oppstått, industrien, Statnett, NVE og ikke minst tidligere regjeringer og storting. Nåværende regjering har heller ikke kommet opp med en løsning som kan gi håp.

Det var synd at man gav opp å få til de grønne sertifikatene, som også de rød-grønne talte varmt for tidligere. Det var synd fordi mange aktører stod klare med prosjekter som kunne ha vært realisert. Selv om heller ikke dette alene ville ha løst den varslede krisen, ville det i det minst ha gitt tro på at det nytter å planlegge. Når vi nå ikke får de grønne sertifikatene, må vi vente på en rød-grønn erstatningsordning som ingen vet hva går ut på.

Uansett, som mange har pekt på, handler det ikke om å ta et enkelt grep for å løse krisen – det handler om å ta i bruk mange. Gasskraftverk er selvsagt høyaktuelt, men på grunn av debatten om bruk av gass de senere årene, vil det være svært uheldig og et stort nederlag om slike verk skulle bli bygd uten CO₂-håndtering. Det samme gjelder bruk av mobile gasskraftverk, som vil være å gå i helt feil retning i en situasjon hvor alle krefter må settes inn for å redde klimaet.

Situasjonen påkaller en nasjonal dugnadsinnsats for å møte det alvorlet som truer oss. Derfor blir det litt feil når det fokuseres ensidig på Midt-Norge. Dette er et nasjonalt ansvar. Et godt eksempel på det er Norsk Hydros utbygging i Sunndal, som er en av de viktigste årsakene til at problemet vil oppstå. Men Hydro på Sunndalsøra er heller ikke et lokalt anliggende. Hydro selv toer sine hender og hevder at de har sikret energiforsyningen for sin del ved å bygge ut i Finnmark og på Kårstø. Men problemet er jo at den kraften ikke kan overføres til Sunndal.

Problemet og ansvaret for å løse dette ligger således ikke bare i Midt-Norge, det er nasjonalt. Et forsøk på å løse det ved å legge større byrder på forbrukerne i Midt-Norge i form av høyere priser, må derfor også avvises.

Det er bra at energiministeren vil legge fram en handlingsplan. Den ser vi virkelig fram til. Så får vi alle slutte å skylde på hverandre – det gjelder begge sider. Vi må legge fortiden bak oss, og det hørte jeg vel også statsråd Enoksen si. Vi må få i gang dugnaden! Det må skje ved å stimulere til utbygging av småkraftverk og opprustning av gamle, utbedring og forsterking av overføringskapasiteten, utbygging av vindkraft og tilrettelegging for bruk av bioenergi i langt større utstrekning enn hittil, og ved en gjennomgang av lovverket.

Det nytter ikke lenger å gjøre som med været. Nei, det handler nå om å gjøre noe med det!

Ivar Kristiansen (H) [11:34:51]: Jeg hadde egentlig forventet og håpet at regjeringspartiene i dagens debatt hadde benyttet seg av anledningen til å avklare litt hvordan man velger å tenke fremover for å løse en kriser som blir større og større for hver dag som går. Men det er bare å ta til etterretning etter at alle hovedtalspersoner har vært her oppe, at man fortsatt har ryggen vendt mot Midt-Norge og blikket festet bakover til den forrige regjeringen. Jeg kan aldri tenke meg at industrien, befolkningen eller kunder i enhver forstand i Midt-Norge har noen grunn til å føle seg beroliget etter å ha lyttet på dagens debatt. Dagens debatt startet egentlig ganske oppløftende med at saksordføreren klart slo fast at vi ikke kan sitte og se på at det er for lite kraft – jeg tror jeg siterer saksordføreren ganske korrekt – vi må løse dette gjennom bygging av gasskraftverk. Det er bare å slutte seg til saksordførers utsagn. At han også kommer med den tilleggs påstand at vi må være beredt til å ta i bruk mobile gasskraftverk, illustrerer bare hva slags hjørne den nye regjeringen har valgt å male seg inn i.

At man samtidig velger massivt å vende blikket bakover og kritiserer den forrige regjeringen, får vi bare ta til etterretning. Men jeg tror at de som hadde grunn til å sen-

ke skuldrene litt, bør vende tilbake i full beredskap igjen når det nå gjøres helt klart at selv forslaget som fremmes i dag fra representanten Brende, hvor man «henstiller til Regjeringen om at de ekstra kostnadene ved regulering av produksjonen, ved en eventuell strømkrise i Midt-Norge, må dekkes over sentralnett», velger regjeringspartiene å stemme imot i dag. Da er det ingen som har spesielt stor grunn til å føle seg beroliget.

Bare sagt i en innskutt bisetning her: Man sier nei til en gasskraftløsning som kunne møtt de utfordringene man står foran gjennom å si ja til Tjeldbergodden. Selv grønn sertifikatordning, altså fornybar energiløsning, har man heller ikke vært i stand til å få på plass etter syv måneder. For ordens skyld er det all grunn til også å slå fast at selv Vefsna, som vi tok ut av verneplanen, puttet man øyeblikkelig inn igjen.

Så til utenrikskomiteens leder, Olav Akselsen, som lurer på om det finnes grenser for frekkhet i det politiske liv. Man skal selvfølgelig lytte til fagfolk, men jeg tror det må være litt flaut for Arbeiderpartiets hovedtalskvinner og -menn som reiste land og strand rundt og på mange måter vant de nødvendige stemmers overvekt ved å love industrien billig kraft. Det var så enkelt: Med den vilje de rød-grønne partiene hadde i dette spørsmålet, ville saken bli løst i løpet av en ettermiddagsstund. Nå har det gått sju måneder, og jeg tror man må vende blikket og fronten mot Midt-Norge og ikke bakover mot den forrige regjeringen.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:38:44]: Etter å ha prøvd å følge med litt i den debatten som har gått her i dag, har jeg dessverre følgende melding å gi hjem til Midt-Norge: Det er ingen grunn til å tro at man foreløpig er i stand til å signalisere tiltak som vil løse de problemer som vil oppstå.

Det har vært en debatt som har vært veldig underlig, ved at representanter for den forrige regjeringen viser til den nåværende regjeringens handlingslammelse, mens representanter for den nåværende regjeringen viser til at den forrige regjeringen burde løst alt på forhånd, slik at de kunne ha kommet til dekket bord.

Jeg tror det er på tide at begge parter tar innover seg at her har man et felles ansvar. Kraftkrisen vi går mot i Midt-Norge, er politikerskap. Det er en handlingslammelse i denne sal som gjør at innbyggerne og industrien i Midt-Norge vil kunne få problemer i tiden som kommer. Her burde man heller grepet den muligheten som er her, til å gå inn i et samarbeid og sørge for at tiltakene er der. Det viktigste tiltaket for Midt-Norge er at man har sagt ja til et konvensjonelt gasskraftverk på Tjeldbergodden.

Man må ikke la seg blende, som både denne og den forrige regjeringen har gjort, av framtidige muligheter for CO₂-rensing. Man kan faktisk ikke sette seg ned og vente til 2010–2012, mens strømmen forsvinner for industrien og for innbyggerne, og si at ja, det kommer snart CO₂-rensing, så da kan det hende vi skal løse problemene deres.

Hvem i all verden er det som tror at man vil få mer industrisatsing i Midt-Norge i årene som kommer, når man ser mot Stortinget og den handlingslammelse som denne

sal viser når det gjelder å sørge for å løse kraftkrisen? Den kan komme mye raskere enn det man tidligere har trodd, ja, den kan faktisk komme allerede i 2007. Det er nok å se på nedbørsrapportene for Midt-Norge allerede for inneværende år. De er skremmende, nedbørsmengden ligger langt under normalen. Kan hende det er på tide at vi tar innover oss at det haster.

Så til forrige periode. De rød-grønne partiene fremmet ikke et eneste forslag i forrige periode som kunne medført at denne strømkrisen kunne vært avverget – ikke ett forslag! Da er det faktisk ganske underlig at man ikke også stiller andre enn Bondevik-regjeringen til ansvar når det gjelder manglende løsninger.

I tillegg ser jeg en problemstilling til. Vi går nok mot at vi må koble til mobile gasskraftverk. Det er på tide at man legger til rette for at man ikke bare på Tjeldbergodden har denne muligheten, men også på Aukra. Slik situasjonen er i dag, er det i Midt-Norge – eller i hvert fall i Møre og Romsdal – kun på Tjeldbergodden at man kan koble til mobile gasskraftverk. Det bør det også legges til rette for på Aukra, og det er viktig.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:42:03]: Jeg vil først få tilkjennegi at Fremskrittspartiet kommer til å støtte Høyres forslag. Vi ser av erfaring at løfter om å få et fornybart marked på plass etter at grønne sertifikater ble skrotet av den rød-grønne regjeringen, har tatt så lang tid at det er ingen grunn til å stole på at merknader er nok til at Regjeringen tar signaler fra Stortinget.

Vi kommer til å støtte forslag nr. 3 også, selv om vi skulle ønsket at teksten der var generell, slik at alle som ønsket å få konsesjon, skulle få det uten krav om CO₂-rensing. I forslaget står det bare Tjeldbergodden. Det er litt smalt, men det kommer også et forslag i saken vi skal debattere etterpå, som vi føler ivaretar det. Men for å vise vår intensjon vil vi støtte Høyre.

Så ble jeg litt provosert av innlegget til representanten Ryan. Han var oppe og sa at det er flott med debatt, slik at vi får belyst problemstillingen. Jeg er blitt angrepet av representanten Nordtun, energipolitisk talsmann for de rød-grønne partiene, som sier at nå er det slutt på prat, nå må vi vise handlekraft, mens SV står her og sier at det er flott med debatt. Han sier også at handlingslammelsen som enkelte påstår at Regjeringen viser, er misforstått. Det har altså gått åtte og en halv måned siden de rød-grønne fikk flertall på Stortinget, selv om de har mindretall i folket. Det har gått ca. 20 måneder siden de rød-grønne la fram en 155-punktsplan om alt de var enige om. En skulle tro at også energikrisen i Midt-Norge var avklart der, for det er tross alt et spørsmål som har vært kjent veldig lenge. Til tross for det er det altså ingen konkrete tiltak som er framlagt. Det er ingen rammevilkår som er avklart for de viktige områdene som fornybar energi og gasskraftverk.

Vi kan godt anklage Bondevik II-regjeringen for ikke å ha gjort nok. Det gjorde Fremskrittspartiet i hele forrige periode. Vi fremmet et trettitalls forslag som ble nedstemt av alle de andre partiene. Men hvilke tiltak har de rød-grønne partiene å vise til fra forrige periode som ville gjort at dagens situasjon var annerledes? Jeg kommer ikke

på noen, bortsett fra ett, og det var forslaget om å innføre et grønt sertifikatmarked fra 1. 1. 2004. Vi ser hvordan det gikk. Den handlekraft som de rød-grønne etterlyser fra Bondevik II, klarer de ikke å vise til selv. Det er nok å vise til gasskraftverk – det er ikke kommet nye investeringsbeslutninger. Det er ikke avklart noe om rensekraft. Gassrør til Grenland kommer tidligst i 2011 – sannsynligvis senere. Grønne sertifikater er avlyst, og industrikraftregimet klarer man ikke å si når kommer. Statnett får ikke bevilgninger. Det eneste som det er rimelig enighet om, er at det skal innføres naturgassavgift. Det er ikke mye til handlekraft!

Så til Ormen Lange: SV gir seg selv mye kreditt for det. Jeg har lest innstillingen. Det som er hovedsaken der, er at hvis Ormen Lange medfører krav om bygging av gasskraftverk, ønsker de ikke det. Det er ikke veldig mye annet om at man skal motvirke en kraftkrise i denne regionen. Der tror jeg SV skal lese sine egne merknader en gang til.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [11:45:20]: Jeg er glad for slutten av statsrådets siste replikk til meg, om at man skal samarbeide konstruktivt med opposisjonen. Kristelig Folkeparti har sagt det før, og vi gjentar at vi gjerne vil være med på det.

Det er også viktig at vi bruker tilgjengelig teknologi og setter den sammen. Vi vet at vi har mye restavfall i forhold til skogsvirke. Dette kan vi lage varme av. Vi kan lage strøm av det, og vi kan lage etanol av det. Vi kan vinne mye ved å sette dette sammen. Det er gjort forstudier, kostnadene er klarlagt, og det kan bygges på 18 måneder. Det kan til og med legges i Midt-Norge. e-konsult har utredet dette, så her har statsråden et konkret tiltak til handlingsplanen sin.

Jeg er også glad for at framtidens gasskraftverk er med CO₂-håndtering, slik statsråden uttrykte det i sitt innlegg i dag. Det er jo for fremtiden vi lager politikk. Det vi gjør i dag, er for morgendagens samfunn.

Statsråden hadde også en liten hilsen til undertegnede i innlegget sitt, og jeg tror at hvis han tenker seg litt om, så vet han at det ikke er helt sant det han sa om at man ikke hadde løftet en finger. Men la nå det ligge.

Jeg ønsker å fokusere litt på saksordføreren innlegg i forhold til det han sa om at vi må være forberedt på å ta i bruk mobile gasskraftverk. Jeg synes det var trist å høre at vi skal forberede oss på å ta i bruk sterkt forurensende gasskraftverk som vil slippe ut mer CO₂ pr. nyttiggjort energien enn de danske kullkraftverkene. Det vil også bli store NO_x-utslipp. Det er det ikke noen tvil om, heller ikke at den lokale forurensningen da vil stige.

Vi vet også at Statnett i forrige søknad sa at dette ville bli dyrt. Da lå prisen på 60–70 øre pr. kWh. I dag er markedsprisen på strøm på ca. 42 øre pr. kWh.

I mitt hovedinnlegg gjorde jeg vel klart hva som er Kristelig Folkepartis fokus, og jeg gjentar det gjerne: Vi må fokusere på miljøvennlige løsninger som har permanente positive virkninger på kraftsituasjonen, og ikke på de svært negative miljøvirkningene som mobile gasskraftverk vil ha.

Vi må klare å tenke langsiktig og kortsiktig. Vi har alle et ansvar for denne situasjonen vi nå står overfor, for Midt-Norge, men også for Norge som energinasjon – en ledende energinasjon, en nasjon som lenge har satset på ren teknologi i forhold til at vi har brukt mye vannkraft.

Terje Aasland (A) [11:48:29]: Man har gjennom debatten belyst saken som utvilsomt alvorlig. Det er et faktum, og den krever en seriøs behandling. Statsråden har vist til handlingsplanen for Midt-Norge som han kommer til å legge fram. Den skal belyse akkurat de temaene som nå berøres, og ikke minst klargjøre en del usikkerhetsmomenter i det faktagrunnlaget som vi har pr. dato. Handlingsplanen kommer tidlig i høst, og jeg tror da, med respekt å melde for den debatten som nå pågår, at det kanskje er grunn til å avvente denne før man tar i bruk de altfor sterke ordene. Det fortjener Midt-Norge, og det fortjener den alvorlige situasjonen. Derfor er jeg litt forundret over at opposisjonen nå velger å framstå nærmest som bedrevitere, og når de også bruker ord som at det ikke er forsyningskrise, men beslutningskrise, så blir det med respekt å melde useriøst.

Som et eksempel: Den foregående regjeringen klarte på fire år å øke vannkraftproduksjonen i Norge med 1 TWh – ikke akkurat mye å skryte av. Fram til i fjor høst ble det ikke gjort noe for å bedre situasjonen, men nå skal det gjøres noe, og handlingsplanen kommer.

Jeg ble også litt forundret over Kristelig Folkepartis skyts mot situasjonen dersom man i ytterste konsekvens måtte velge å bruke mobile gasskraftverk. Det var faktisk daværende olje- og energiminister Steensnæs som i forrige periode brakte det alternativet på banen. Derfor synes jeg også at Kristelig Folkeparti burde ha en litt edruelig holdning til akkurat den problemstillingen dersom den dukker opp.

Noen peker også på ordningen med grønne sertifikater, som om det skulle være et betydelig bidrag til den situasjonen som er i Midt-Norge. Det er med respekt å melde også å sette perspektivene i situasjonen litt på siden av virkeligheten.

Jeg har stor tiltro til den handlingsplanen som energiministeren skal legge fram når det gjelder Midt-Norge, og jeg tror og håper på en konstruktiv opposisjon, som på en måte har fått brukt tiden fram til handlingsplanen kommer, til å ta de populistiske utspillene sine, og at de da er ferdige med det.

Presidenten: Representanten Ola Borten Moe har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ola Borten Moe (Sp) [11:51:14]: Jeg har merket meg at mange fra den gamle regjeringen er forskrekket over at samarbeidsinvitten er blitt mottatt dårlig. Det var altså representanten Børge Brende som startet ballet her i dag med å slå fast at dette var en beslutningskrise, det var ikke en energikrise.

Han følger opp med å si at det eneste som hjelper, er å si ja til Tjeldbergodden, slik at utbyggingen dermed kan

starte og komme i gang. Jeg var ikke engang klar over at det var slik at bare vi sa ja til Tjeldbergodden, ville utbyggingen automatisk starte.

Så fremmes det et forslag som det er enighet om i hele Stortinget, og så framprovoserer man en uenighet ved vøteringen som ikke eksisterer – altså ikke akkurat en invitt til samarbeid, men mer en konstruksjon av uenighet.

Når det så gjelder mobile gasskraftverk som representanten Holten Hjemdal var så redd for, vil jeg si at hadde man jo gjort jobben sin i forrige periode, hadde jo ikke det vært nødvendig. Nå har vi ikke tid. Og som representanten Solvik-Olsen var inne på, så har vi ikke tid til å velge mellom mobile gasskraftverk og de konvensjonelle – de kommer!

Presidenten: Neste talar er Heidi Sørensen. Representanten Sørensen er førebels siste talar som har bede om ordet. – Nei, Petter Løvik har teikna seg.

Heidi Sørensen (SV) [11:52:42]: Det var for godt til å være sant at jeg skulle være siste inntegnede taler.

Jeg har registrert at flere representanter fra Høyre har vært bekymret for at vi fra regjeringsfraksjonen har brukt for mye energi på den forrige regjering. Da skal jeg bare forsikre dem om at siden vi tok over, har jeg ikke brukt én kilokalori verken på representanten Brende eller på noen andre fra den forrige regjering i forbindelse med denne saken. Men jeg må bare si at jeg har valgt å bruke to minutter av mitt innlegg i dag til å si at jeg opplever representanter fra Høyre som elefanter i glasshus – og det var utrolig godt å få sagt det! Jeg lover at jeg framover ikke skal bruke noen flere kilokalorier på å tenke på dette, men bruke det jeg har av krefter og energi til å få på plass de gode løsningene for Midt-Norge.

Så registrerer jeg at representanten fra Fremskrittspartiet har litt vanskelig for å lese innstillingen om Ormen Lange, og kanskje har litt vanskelig for å akseptere at vi forstod situasjonen i Midt-Norge allerede for to år siden. Det gjorde vi. Slik er det. At Fremskrittspartiet ikke klarer å ta det innover seg, er deres problem.

Så er det også slik at de tiltakene som skal settes i verk, også handler om å hjelpe folk, ikke bare i Midt-Norge, men nå er det først og fremst her, ut av den strømfella man har havnet i. Vi fremmet i hele forrige periode forslag på forslag om tiltak for å hjelpe folk ut av strømfella. Vi ønsker å få til en støtteordning for husholdningene allerede fra høsten, slik at folk kan unngå å være så ensidig avhengig av strøm til oppvarming som man er i dag. Det er fornuftige tiltak på lang sikt, og på kort sikt er det tiltak som konkret kan hjelpe folk i dag.

Jeg registrerer også at Aftenposten i dag har et oppslag knyttet til mobile biokraftanlegg. Og jeg registrerer med glede at Statnett er ivrig etter å se på om det vil være mulig å kunne ta i bruk dette. Det ville være en atskillig bedre løsning enn de skrekkscenariene vi har hørt om tidligere i dag, om verk som er langt mer forurensende. Fra et miljøsynspunkt: Det beste med mobile gasskraftverk er at de er svindyre. Det betyr at alternativene man eventuelt må komme opp med i forhold til mobile biokraftanlegg,

også har en ganske god prismargin å gå på. La oss håpe at vi kan finne mer miljøvennlige løsninger enn mobile gasskraftverk.

Så helt til slutt: Jeg registrerer at det er fremmet forslag fra Høyre som går ut på å klippe ut en komitemerknad og gjøre den om til et forslag. La meg være helt klar: Vi har ingen behov for å instruere egen regjering og på den måten nærmest si at vi ikke har tillit til at de gjennomfører det som står i komitemerknader. Den tilliten har vi. Derfor stemmer vi imot slike demonstrasjonsforslag.

Presidenten: Neste talar er Petter Løvik. Representanten Løvik er førebels siste talar som har bede om ordet.

Petter Løvik (H) [11:56:04]: Det har vore interessant å følgje debatten. Eg trur alvoret i situasjonen har gått opp for dei fleste. Eg er glad for at vi frå Høgre som er forslagsstillarar, iallfall får gjennomslag for at vi får ein konkret handlingsplan, sjølv om det ikkje blir før til hausten.

Det som likevel har skuffa meg mest, er dei stadige påstandane frå dei noverande regjeringspartia, både frå statsråden og andre sentrale personar i dei tre partia, som gong etter gong bruker det meste av tida til å skulde på den førre regjeringa. Men det var no, i denne perioden, vi skulle ta stilling til grøne sertifikat. Men i dag igjen kjem påstandane om at dette vil bli så dyrt for forbrukarane – 15 øre pr. kWh, sa Stoltenberg. Eg har aldri sett dokumentasjon på desse tala. Sanninga er at dei raud-grøne partia er imot den ordninga som eit fleirtal på Stortinget tidlegare har gått inn for. Det var i denne perioden vi politisk skulle ta stilling til om vi skulle kunne bygge gasskraftverk, f.eks. på Tjeldbergodden, med dagens moderne teknologi og etter dei krava som blir stilte i resten av Europa. Det er ikkje den førre regjeringa og det førre stortingsfleirtalet som skal seie ja eller nei til dette. Det er det noverande stortingsfleirtalet. Høgre har fremma eit forslag i dag. Det er signalisert at vi vil få motstand også mot det. Så det er ikkje den førre regjeringa, men det er den noverande regjeringa og stortingsfleirtalet som går imot dette. Det var no vi skulle ta stilling og frå Stortingets side seie klårt frå om at vi ikkje kunne akseptere eit eige prisområde, altså spesielt høge prisar, for Midt-Noreg. Alle dei tre regjeringspartia seier at det er unødvendig med eit eige forslag fordi dette står i ein merknad. Men dei fleste av oss har erfaring for at eit vedtak får ei heilt anna tyngd enn ein merknad. Eg blir svært skuffa dersom ikkje eit samrøystes storting er for det forslaget, men det er signalisert at ein dessverre ikkje er det.

Med forslaget vårt om ein handlingsplan la vi ikkje opp til konfrontasjon, men til eit samarbeid i Stortinget for å finne ei løysing på problem som vil kunne bli svært prekære i åra framover. Det viktigaste signalet vi kan gi i dag, er at vi vil satse på langsiktige realistiske løysingar – så skal vi alltid klare mellomperioden på ein eller annan måte.

Presidenten: Neste talar er Asmund Kristoffersen – deretter Line Henriette Holten Hjemdal.

Asmund Kristoffersen (A) [11:59:13]: Jeg trodde kanskje jeg skulle være siste taler.

Det er blitt reist påstander her om at regjeringspartiene har brukt denne debatten til å kaste skylden over på den forrige regjeringen. Jeg prøvde i mitt innlegg som saksordfører å unngå det, og prøvde først og fremst å beskrive situasjonen og dernest tiltak for å komme ut av den klemma som alle vi som sitter i denne salen, faktisk befinner oss i.

Jeg har lyst til å presisere at når det gjelder de kort-siktige tiltakene, kan vi ikke utelukke, slik som det går fram av det som er sagt i dag, og for så vidt også av innstillingen, at tilleggskraft gjennom mobile gasskraftverk kan være noe vi må ty til. Vi kan jo ikke risikere at det blir mørkt i hus og hjem og i bedriftene i Midt-Norge. Det ansvaret har vi som nasjonale politikere, ikke bare vi som er valgt inn fra Møre og Romsdal. Derfor er det også positivt at Stortinget setter søkelyset på denne problemstillingen.

Så er det et meget spennende alternativ under utvikling, som representanten Heidi Sørensen nevnte. Jeg mener at vi alle sammen plikter å tilstrebe de mest miljøvennlige energikilder som vi kan ha på plass i tide, men jeg understreker det som jeg startet mitt innlegg med: Det kan være tegn som tyder på at vi allerede i 2007 kommer i en situasjon der vi må inn med ekstraordinære tiltak, og kanskje kraft fra mobile gasskraftverk må på plass. Vi må være forberedt på en slik situasjon, derfor må dette nevnes som et alternativ. Og det er et ansvar som vi må ta.

Så er det slik at det forslaget som har vært omtalt her, om å fordele disse ekstra kostnadene ved en eventuell ekstra produksjon på sentralnettet – ja, det er vi jo enige om i komiteen! Det er jo det som Høyre har plukket ut av den merknaden som vi – også de rød-grønne partiene – har lagt inn nettopp for å fange opp den situasjonen. Da må det være akseptabelt også for dem som nå ønsker å stå på dette forslaget. De må forstå at dette er et standpunkt som Stortinget har som samlet storting, og ikke prøve å dra det ut i en tolkning som det ikke er dekning for. Så jeg håper virkelig at en kunne trekke det forslaget.

Så har jeg lyst til å uttrykke at det går ikke an at Stortinget, og slett ikke vi fra de rød-grønne partiene, her skal reise mistillit til at Regjeringen gjennomfører det som er Stortingets uttrykkelig uttrykte ønske. Derfor setter vi ikke pris på den type litt «triksi» forslag som det som er fremmet i dag. Jeg har sett det noen ganger før, men jeg hadde ikke ønsket å oppleve det igjen.

E i r i n F a l d e t hadde her gjeninntatt president-plassen.

Presidenten: Line Henriette Holten Hjemdal har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:02:29]: Denne debatten har kommet med to nyheter.

Vi skal få en handlingsplan tidlig til høsten, og den ser vi fra Kristelig Folkeparti fram til.

Men det har også kommet en annen nyhet, kanskje en lekkasje, fra representanten Ola Borten Moe. Jeg ønsker egentlig ikke å få ta del i denne lekkasjen. Han sa i forhold til mobile gasskraftverk at de kommer. Dette tiltaket hadde jeg håpet ikke stod på handlingsplanen, og jeg utfordrer statsråden til å tenke nøye gjennom det i det videre arbeidet. Det er selvsagt også for Kristelig Folkeparti at alle skal ha lys i huset. Vi skal sikre lys i husene på en effektiv måte, på en langsiktig måte og på en miljøvennlig måte.

Presidenten: Børge Brende har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Børge Brende (H) [12:03:39]: Jeg har en kommentar til representanten Asmund Kristoffersens innlegg knyttet til vårt forslag, nr. 2:

«Stortinget henstiller Regjeringen om at de ekstra kostnadene ved regulering av produksjonen, ved en eventuell strømkrise i Midt-Norge, må dekkes over sentralnettet.»

Jeg synes det er positivt at det er en samlet komite som sier dette. Men vi vet også at merknader fra Stortinget, selv om det er komitemerknader, ikke er konstitusjonelt bindende for Regjeringen. Vi har sett det i tidligere eksempler. Blant annet var det slik at man ønsket et grønt sertifikat-marked. Det ble «skrapet» av Regjeringen, og man ventet veldig lenge med å komme med noe. Vi har gjennom å stemme for dette forslaget fra vår side en garanti for at Regjeringen må om Stortinget, hvis den ønsker å ha høyere strømspriser i Midt-Norge enn ellers.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 1. (Voting, se side 2524)

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen og Tord Lien om en energipolitisk handlingsplan (Innst. S. nr. 152 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:59 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [12:05:52] (ordfører for saken): Energibalansen er utvilsomt et viktig element i vårt samfunn, ikke minst vitner de siste to timenes debatt om akkurat det. Det er faktisk sann at svært mye avhenger av en

sikker og stabil energiforsyning, ikke minst vår egen velferd og vår egen mulighet til verdiskapning. Et importbehov på 7–8 TWh i et normalår er utvilsomt ikke tilfredsstillende.

På bakgrunn av dette er Dokument nr. 8-forslaget fra Fremskrittspartiet om en energipolitisk handlingsplan interessant. Men etter våre vurderinger tar forslaget ikke opp i seg noe nytt, med unntak av én merknad fra Fremskrittspartiet, der man tar til orde for at man skal være fordomsfri i forhold til atomkraft.

Men forslaget peker utvilsomt på ett viktig forhold, og det er at Norges samlede evne til å produsere elektrisitet har vært tilnærmet uendret siden 1990 og fram til i dag. Men den forbruksveksten som har vært gjeldende i de samme årene, har vi gradvis utviklet en negativ kraftbalanse. Fra 1990 og fram til i dag har også bruttoinvesteringene i ny kraftproduksjon vært på i underkant av 2 milliarder kr, mens i perioden før 1990 var bruttoinvesteringene i ny kraftproduksjon vesentlig høyere. Som et eksempel var bruttoinvesteringene i 1980, omregnet til 2005-kroner, på om lag 10 milliarder kr – altså fem ganger så store investeringer i 1980 som i 2005. Det er grunn til å reflektere litt over hvorfor dette markante skillet i investeringsnivå og stans av utbygging av ny kraftproduksjon skjedde på 1990-tallet. Utvilsomt henger dette sammen med innføring av markedsmekanismen som kom i form av energiloven. Det understreker også etter min vurdering at markedet ikke regulerer forholdet mellom tilbud og etterspørsel på en tilfredsstillende måte, ikke minst med tanke på forsyningssikkerhet og prisnivå, som er noe av grunnlaget i forslaget.

Forslagsstillerne trekker fram også et annet element som jeg er enig i – at forsyningssikkerheten med så høy andel vannkraftproduksjon er sårbar, og likeledes at sårbarheten øker i takt med utnyttelsen.

Hovedspørsmålet blir om dagens situasjon kan avhjelpes med en energipolitisk handlingsplan. Det er et faktum at når det gjelder energiproduksjonen, er det ikke akkurat mangel på planer, ei heller debatter, men mangel på investeringsvilje som er hovedproblemet. Det er spesielt på to områder uenigheten framkommer. Det pekes i en merknad fra Høyre og Fremskrittspartiet på at Regjeringen er imot konvensjonell vannkraftutbygging. Ja, det er riktig at de store vannkraftutbyggingenes tid er over, og jeg vil legge til at dette har vært forankret i et bredt flertall i denne sal, og er det fremdeles. Men vi er ikke imot å utnytte det energipotensialet som ligger i små-, mini- og mikrokraftverk, og vi er heller ikke imot opprustning av eksisterende vannkraftanlegg. Når man kommer til realitetene, tror jeg også mindretallet vil erkjenne at denne strategien er riktig når det gjelder framtidig utnyttelse av vannkraftproduksjonen. Ved inngangen til 2001 hadde vi en produksjonsevne på 118 TWh. Ved inngangen til 2005 er denne økt med 1 TWh, til 119 TWh. Det viser i praksis at de store vannkraftutbyggingenes tid er over. Da er det med noe undring jeg registrerer at Høyre spesielt nå ivrer for konvensjonell vannkraftutbygging, i den forstand at det må bety større vannkraftutbygginger.

Et annet område det pekes på, er gasskraftverk. Det er også slik at det er den nåværende regjering som med sitt forslag om å bygge gasskraftverk med CO₂-håndtering skaper et bredt flertall i denne sal for bygging av gasskraftverk. Ja, nå er selv miljøorganisasjonene for det. Dette står i sterk kontrast til realitetene i forrige periode, hvor Kårstø faktisk ikke kom på bakgrunn av aktiv handling fra Bondevik-regjeringen, men på bakgrunn av hva som skjedde i perioden før Bondevik-tiden.

Når regjeringspartiene har valgt å avvise forslaget – for det er nettopp de to områdene som er hovedtrekket i forslaget fra Fremskrittspartiet, som også støttes av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre – er det tre viktige grunner til dette:

Punkt 1: Regjeringspartiene har allerede på et bredt felt, med flere energikilder involvert, trukket opp retningslinjene for energipolitikken i de nærmeste årene. Det er en politikk som ligger fast, og som det egentlig er en bred tilslutning til i denne sal.

Punkt 2: Det er utvilsomt om en energipolitisk handlingsplan vil bidra til mer kraft.

Punkt 3: En energipolitisk handlingsplan, slik mindretallet legger opp til, kan kun tolkes i retning av at man ønsker nye runder om bygging av konvensjonelle gasskraftverk og bygging av konvensjonelle store vannkraftanlegg som vil berøre vernede vassdrag.

Med denne bakgrunnen avviser regjeringspartiene forslaget. Jeg er litt forundret over at Venstre og Kristelig Folkeparti faktisk støtter opp om den strategien Høyre og Fremskrittspartiet står for.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:11:39]: Fremskrittspartiet fremmer i dette dokumentet forslag om at Regjeringen må fremme en energipolitisk handlingsplan for å sikre den innenlandske kraftforsyningen, både på kort og på lang sikt, i alle deler av landet. Dette forslaget fra Fremskrittspartiet avvises dessverre av regjeringspartiene, men på den andre siden merker vi oss at forslaget gledelig nok støttes av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Det at Fremskrittspartiets forslag nå nedstemmes av det rød-grønne flertallet, er etter mitt syn svært uheldig. På den andre siden er denne avvisningen fra de rød-grønne svært betegnende for den påtagelige handlingslammelse Regjeringen er preget av i energipolitikken. Fremskrittspartiet har i flere år etterlyst en langt mer offensiv og handlekraftig norsk energipolitikk – dessverre uten å få særlig gehør hittil. Fremskrittspartiet ser derfor behovet for å sette landets forsyningssikkerhet og energisituasjon totalt sett inn i et mer helhetlig perspektiv gjennom en energipolitisk handlingsplan. Vi mener bl.a. at det er behov for å drøfte og analysere de samfunnsmessige skadevirkningene dersom et tørrår inntreffer og kraftsituasjonen blir prekær i Norge.

Det er viktig gjennom en energipolitisk handlingsplan å formulere klare energipolitiske målsettinger og peke på energipolitiske strategier som samlet sett kan bidra til å øke den innenlandske kraftproduksjonen for å styrke den stadig mer anstrengte kraftbalansen i Norge. Fremskrittspartiet

partiet mener det er viktig å øke den innenlandske kraftproduksjonen og gjøre oss mindre importavhengige av strøm i framtiden. Resultatet av at man tidligere ikke har villet lytte til advarende røster som har pekt på behovet for økt kraftproduksjon, er at vi har fått en stadig strammere kraftbalanse i Norge de siste årene.

Norges kraftforsyning er helt spesiell i verdenssammenheng, for Norge henter 99 pst. av strømforbruket fra vannkraft, og ingen andre land i hele verden er i nærheten av å være så ensidig avhengig av vannkraft som nettopp Norge. Landets ensidige avhengighet av vannkraft gjør oss spesielt sårbare i år med nedbørssvikt, såkalte tørrår. For det er et stort paradoks at verdens tredje største eksportør av olje og gass og verdens sjette største produsent av vannkraft, Norge, nå er kommet i den uheldige situasjon at vi selv i et normalår for nedbør er blitt helt avhengige av å importere store mengder elektrisk kraft fra danske kullkraftverk og svenske atomkraftverk.

Norge har etter mitt syn altfor lenge hvilt på laurbærene etter energiloven i 1990. Den gangen var Norge et energipolitisk foregangsland ved å deregulere kraftmarkedet som et av de aller første land i Europa og i verden. Norsk olje- og gassproduksjon har riktignok økt betydelig siden 1990-tallet, men økningen i kraftproduksjonen har vært helt marginal siden energiloven ble vedtatt i 1990. I 1990 var f.eks. kraftproduksjonen totalt i Norge nesten 122 TWh, mens kraftforbruket den gang bare var 106 TWh. Men fra 1990 til 2005 økte det norske innenlandske kraftforbruket med hele 20 TWh, altså tilsvarende 19 pst. økning i en 15-årsperiode, mens økningen i produksjonskapasiteten i samme periode bare var rundt 1/4 av forbruksøkningen. For eksempel var økningen i det innenlandske kraftforbruket i tiårsperioden fra 1990 til 2000 18 TWh, mens kraftproduksjonen altså bare økte med 3,9 TWh.

Gapet mellom økningen i forbruk og produksjonskapasitet er blitt dramatisk større de siste 10-15 årene. En slik dramatisk svekkelse av kraftbalansen tilsier at vi trenger en mer helhetlig gjennomgang av situasjonen i form av en energipolitisk handlingsplan, der man analyserer og synliggjør utfordringer og løsninger vedrørende landets forsyningssituasjon.

Jeg må si frustrasjonen nå er blitt stor i Fremskrittspartiet over Regjeringens mangel på energipolitisk handlekraft. Det bare snakkes, det handles nesten ingenting. Det virker nesten som om den eneste energipolitiske handlingsplanen Regjeringen har, er å bruke mest mulig energi på å motarbeide Fremskrittspartiets mange forslag. Det er en lite konstruktiv energipolitisk linje fra Regjeringens side. Jeg fremmer avslutningsvis derfor forslaget i innstillingen fra mindretallet, der Fremskrittspartiet er med.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen har tatt opp det forslag han refererte til.

Børge Brende (H) [12:16:59]: Først vil jeg si at jeg synes det er bra at vi nå har en diskusjon om den norske kraftbalansen. Olje- og energiministeren sa den første uken etter at han tiltrådte, at en av hans viktigste oppgaver

blir å skape balanse når det gjelder kraftproduksjonen i Norge. Så langt har vi ikke sett et eneste konkret forslag på bordet fra den nye regjeringen når det gjelder å oppnå denne målsettingen. Det er sånn at en diskusjon om energi og kraft i Norge får et litt surrealistisk preg.

Vi er, som også representanten Torbjørn Andersen var inne på, verdens tredje største eksportør av olje og gass, og vi er verdens sjette største produsent av vannkraft. 1 pst. av gassen som tas opp i Norge, blir brukt i Norge, mens vi dekker opp kraftunderskuddet i år hvor det regner lite, gjennom å importere atomkraft fra Russland og kullkraft fra Danmark. Men om man vil si ja til en rensefri periode for et gasskraftverk på Tjeldbergodden som kan bidra til at man iallfall kan unngå en strømkrise, får vi ingen avklaring på.

Jeg har stilt to spørsmål så langt i dag, i den forrige debatten. Jeg gjentar dem nå, i håp om at statsråden i sitt innlegg iallfall kan forsøke å komme inn på spørsmålene. Jeg skal ikke skru opp forventningene for høyt når det gjelder virkelig å få bevart spørsmålene, men det hadde jo vært det aller beste hvis spørsmålene kunne blitt besvart.

Spørsmål 1: Er det ikke bedre å si ja til en rensefri periode på Tjeldbergodden, og få satt i gang med det, slik at det kan realiseres innen 2009, enn mer enn å antyde mobile gasskraftverk, som slipper ut dobbelt så mye CO₂, og som har dobbelt så høy pris? Ialffall må man prøve med å si ja til en konsesjon for Tjeldbergodden først, og så får man se om det er tilstrekkelig til å møte en eventuell strømkrise. Det er jo litt avhengig av etterspørselen etter elektrisitet, og hvor mye det regner også, og hvordan vi kommer ut i så måte. Så hvis statsråden i sitt innlegg kan svare på følgende spørsmål: Er det slik som miljøvernministeren sier, at det er helt uaktuelt å åpne for en rensefri periode? Eller er det faktisk slik at statsråden, når han skal fremlegge et forslag om en handlingsplan til høsten – da knyttet til strømkrise i Midt-Norge, ikke en handlingsplan generelt – vurderer også en rensefri periode for Tjeldbergodden?

Så det andre spørsmålet, som jeg har stilt tidligere i dag, men som jeg heller ikke har fått noe svar på. Jeg tror ikke sjansene for å få noe svar på det spørsmålet blir så mye større heller, for det virker ikke som om statsråden øyensynlig er veldig opptatt av hva som foregår fra Stortingets talerstol. – Jeg registrerer nå at jeg har statsrådets oppmerksomhet igjen, og det første spørsmålet gikk på Tjeldbergodden og en rensefri periode. Det andre spørsmålet, som jeg stilte i replikkordskiftet, var: Når kommer de grønne sertifikatene? Det eneste jeg fikk til svar, var at det passet ikke å spørre om de grønne sertifikatene i en diskusjon om en strømkrise i Midt-Norge. Men jeg antar at i en diskusjon om et handlingsprogram for å unngå en fremtidig strømkrise, eller for å sørge for kraftbalanse i Norge, må det være relevant å kunne besvare: Når kommer et alternativ til de grønne sertifikatene?

Diskusjonen i dag har også vist at det er mange som nå hever stemmen ved svakt argument. I forrige periode sprang jo arbeiderpartirepresentanter rundt og lovet at det skulle settes i gang gasskraftverk på Skogn. Det har vært litt stillere nå, men statsministeren var ute 1. mai og ga-

ranterte at dette skulle skje. Så jeg bare lurer på: Når er det dette gasskraftverket vil komme? Det var også en garanti for at det skulle bli lavere priser for industrien på strøm. Når vil dette industrikraftregimet komme? Man er interessert i det på Bjølvefossen, som står overfor et mulig tap av 100 arbeidsplasser. Og så lurer jeg på hvilke forslag Arbeiderpartiet hadde i den forrige perioden som ville bidratt til at det hadde vært en annen situasjon nå. Det er et relevant spørsmål som ble stilt fra Fremskrittspartiet.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:22:15]: Debatten om kraftsituasjonen i Midt-Norge tidligere i dag kan kanskje være en illustrasjon på situasjonen i Norge på lengre sikt. Energisituasjonen i Norge har endret seg betydelig de siste 10–15 årene. Fra å være et land med overskudd på elektrisk kraft har vi i dag et underskudd i innenlandsk kraftforsyning. Vårt forbruk av elektrisk kraft er høyere enn vannkraftproduksjonen i år med normal eller lite nedbør, og usikkerheten i forhold til en kraftkrise øker stadig.

Kristelig Folkeparti er enig i mange av de initiativene som nevnes i Soria Moria-erklæringen, og som også statsråd Enoksen ved flere anledninger har sagt at Regjeringen skal satse på og følge opp. Jeg ser jo også at ting i Soria Moria-erklæringen er i samsvar med det tidligere regjering har jobbet for og med. Men det er noe som mangler, det å ta et nødvendig grep som kan sikre en bedre balanse mellom kraftproduksjon og forbruk. Det mangler en overordnet plan for kraftforsyning, og fra Kristelig Folkepartis side savner vi også litt flere konkrete tiltak fra Regjeringens side. Ikke minst er vi utålmodige etter Regjeringens lenge varslede satsing på ny fornybar energi, en satsing som Regjeringen selv har sagt skal være en bedre ordening enn de grønne sertifikatene ville vært, og også billigere for forbrukerne. For å få fram flere konkrete tiltak og handlinger fra Regjeringens side støtter Kristelig Folkeparti forslaget om en energipolitisk handlingsplan som kan sikre kraftforsyningen i Norge på kort og på lang sikt.

Gunnar Kvasheim (V) [12:24:17] (komiteens leder): Det er tre hovedgrunner til at Venstre ønsker en energipolitisk handlingsplan. For det første gir det anledning for Regjeringen til å gjøre klart hva den mener, og til å rydde opp i indre handlingslammende uenighet når det gjelder energipolitikken. For det andre er det behov for planmessig handling i forhold til kortsiktige utfordringer vi står overfor både regionalt og nasjonalt. Og sist, men ikke minst: Det er behov for plan med fokus på muligheter og utfordringer på det energipolitiske området i et mer langsiktig perspektiv.

Innen energipolitikken er det behov for og store muligheter for økt kraftproduksjon, og det finnes store muligheter for å spare og for å husholdere bedre med energien. Få land har Norges muligheter på energisektoren. Vi kan og vi bør i et normalår ha netto eksport av kraft produsert av fornybare energikilder og gasskraftverk uten CO₂-utslipp.

Skal vi komme i denne situasjonen, trengs det beslutninger som kan gi resultater både på kort og på lang sikt. En energipolitisk handlingsplan kan her være et nyttig

redskap, og jeg kan forsikre saksordføreren, Terje Aasland, at det at vi er sammen med Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti om å ønske en slik plan, ikke betyr at de fire partiene er enige om alle elementene som bør med i en slik plan. Tvert imot er det vel slik i energipolitikken at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet i lange perioder i forhold til mange saker har vært de nærmeste naboene.

Det har vært interessante lekkasjer fra det såkalte Lavutslippsutvalget. De lekkasjene tyder på at det finnes betydelige muligheter for å redusere utslippene av klimagasser, til overkommelige kostnader. Det viser at de mulighetene vi har for å redusere klimagassutslippene, i høy grad henger sammen med vår energipolitikk og med behovet for en omlegging av energipolitikken. Noen av de stikkordene som går igjen fra det som synes å være konklusjonen til Lavutslippsutvalget, er energiøkonomisering, CO₂-nøytral oppvarming, elektrifisering av sokkel, gasskraft med CO₂-håndtering, småkraftverk, vindkraft og annen fornybar energiproduksjon. I lys av dette og disse spennende mulighetene og perspektivene er det god grunn til å følge opp med en energipolitisk handlingsplan, som kan gi tiltak både på lang og på kort sikt. Jeg synes det er skuffende at regjeringspartiene ikke ser det behovet.

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:27:27]: Norge har svært gode forutsetninger for energiproduksjon. Energikildene våre vil i lang tid framover være meget viktige for verdiskaping og velstand. Det er derfor et hovedmål i energipolitikken å sikre en effektiv, konkurransedyktig og sikker energiforsyning, med tilstrekkelig tilgang på energi. Dette kan også bidra til at Norge får en sterk rolle i det nordiske og nordeuropeiske energimarkedet.

Det er imidlertid slik at flere år med forbruksvekst kombinert med en begrenset utbygging av kraft har ført til at Norge i dag er netto importør av kraft i år med normal nedbør. Det er beregnet at importen i et normalnedbørsår i dag vil være 7–8 TWh. Norsk energiforsyning har dermed blitt mer sårbar overfor svikt i nedbøren.

Sårbarheten i den norske energiforsyningen er i første rekke knyttet til situasjoner med svikt i tilsig. Virkningen av tørrår i kraftsystemet avhenger imidlertid av flere forhold. Blant annet vil det være avgjørende om tilsigssvikten rammer hele Norden eller bare Norge, størrelsen på denne svikten og når i løpet av året den oppstår.

Regjeringen presenterte hovedtrekkene i sin energipolitiske handlingsplan i Soria Moria-erklæringen. Som det framgår av erklæringen, er det et overordnet mål å legge til rette for sikker og effektiv energiforsyning med akseptable priser til husholdninger og industri. Denne regjeringen har tatt den manglende produksjonskapasiteten på alvor og startet det viktige arbeidet med å legge til rette for å øke kraftproduksjonen i Norge. Den siste tiden har Statoil fått energikonsesjon for et gasskraftverk på Tjeldbergodden, og Industrikraft Midt-Norge har fått forlengelse av sin konsesjon for bygging av gasskraftverk på Skogn. Samtidig har Regjeringen satt i verk tre prosjekter som skal klargjøre utforming og omfanget av det statlige enga-

sjementet knyttet til CO₂-håndtering og etablering av eventuelle CO₂-kjeder.

Energikonsesjon og utslippstillatelse er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig forutsetning for at det blir investert i ny gasskraftproduksjon. Beslutningene om investering i ny kapasitet i det norske kraftmarkedet skjer på bakgrunn av selskapenes vurderinger av lønnsomheten i prosjektene, og lønnsomheten i det enkelte prosjekt vil avhenge av en rekke forhold. For nye gasskraftverk vil bl.a. tilgang på gass, gasspriser og utviklingen i framtidige kraftpriser være av stor betydning. I de siste årene har det vært en betydelig økning i gassprisene.

Regjeringen vil også legge til rette for økt kraftproduksjon ved en aktiv satsing på miljøvennlige energiformer. Energifondet og Enova har vært de viktigste verktoyene for å bidra til miljøvennlig energiomlegging. Et norsk-svensk elsertifikatmarked lot seg ikke gjennomføre fordi en uforholdsmessig stor del av regningen ville blitt lagt på norske forbrukere.

Representanten Børge Brende etterlyser tidspunkt for når Regjeringen vil legge fram alternativene. Jeg vil ikke gi noen dato, men det jeg kan si, er at Regjeringen har besluttet at det samlede måltallet for satsing på fornybar energi skal økes fra det måltallet Enova så langt har hatt på 12 TWh i perioden 2001–2010, opp til 30 TWh i perioden 2001–2016. Det innebærer en massiv satsing på fornybar energi, som vil bidra til at vi vil sikre kraftbalansen, i lag med de andre tiltakene som det nå jobbes med, bl.a. CO₂-håndtering i forbindelse med gasskraftverk.

Når det gjelder finansiering og innretning på dette, skal jeg komme tilbake til det ved en senere anledning, men nettopp for å imøtekomme Børge Brende til en viss grad har jeg i alle fall nå signalisert ambisjonsnivået til Regjeringen. Det er Regjeringens beslutning på det området.

Det er også viktig å arbeide for et velfungerende og sikkert overføringsnett. Som systemansvarlig nettselskap har Statnett ansvar for å sikre momentan balanse mellom forbruk og produksjon samt gjennomføre nødvendige investeringer i sentralnettet, herunder overføringsforbindelser til utlandet. NVEs inntektsrammeregulering og andre nettreguleringer, som f.eks. KILE-ordninger, legger til rette for at nettselskapene skal foreta de investeringer og det vedlikehold som er nødvendig for å ha et skikkelig og veldrevet nett på region- og distribusjonsnivå.

Norge er gjennom overføringsforbindelsene en del av det nordiske og nordeuropeiske kraftmarkedet. Utviklingen av utvekslingskapasiteten innenfor Norden og med resten av Europa er også viktig for forsyningssikkerheten i det nordiske kraftmarkedet. Videre er det viktig at den eksisterende overføringskapasiteten utnyttes mest mulig effektivt. Alle de nordiske landene vurderer store investeringer i overføringsnettet, og det er igangsatt et nordisk arbeid for å harmonisere regler og metoder for bedre utnyttelse av overføringsnettet.

Regjeringen legger sterk vekt på å bidra til en mer diversifisert og dermed sikrere energiforsyning som legger til rette for akseptable priser til kraftkrevende industri og samfunnet for øvrig. Samtidig vil jeg understreke at Regjeringen vil arbeide videre med å vurdere hensiktsmessi-

ge tiltak i forhold til produksjon, i forhold til forbruk og i forhold til overføring, som kan styrke forsyningssikkerheten for strøm i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:32:57]: Som statsråden var inne på i sitt innlegg, er vi alle kjent med at forbruket av strøm i Norge har økt langt mer de siste 10–15 årene enn utbyggingen av ny produksjonskapasitet. Dette er en alvorlig utvikling om den får fortsette på samme måte videre framover.

Nå er det jo slik at Soria Moria-erklæringen viser til at man skal foreta en evaluering av energiloven der man skal gå gjennom viktige deler av loven med sikte på endringer. Nå ser vi at denne regjeringen til stadighet legger skylden på den forrige regjeringen for de problemer som har oppstått i kraftforsyningssammenheng, men er det slik at Regjeringen også legger skylden på energiloven fra 1990 for den situasjonen som i dag er oppstått når det gjelder underskudd på kraftbalanse, truet forsyningssikkerhet og slike ting? Er det slik å forstå at man mener at energiloven ikke er hensiktsmessig, at man kanskje ønsker vesentlige endringer i den loven og legger opp til det?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:34:05]: Regjeringen er allerede i gang med arbeidet med å evaluere energiloven. Det betyr selvsagt ikke at energiloven skal legges bort, og det betyr at også denne regjeringen, slik som man tidligere har gjort, har sett på om det er nødvendig å gjøre justeringer i energiloven for å få den bedre tilpasset de utfordringer som man til enhver tid har innenfor energisystemet vårt. Det arbeidet er altså i gang.

Det er ingen grunn til å si at energiloven ikke har funget godt i en periode med stort overskudd av kraft. Da har den sørget for at vi har fått samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk fornuftige utbygginger. Den har også sørget for at vi har hatt akseptable priser i denne perioden. Så er det sider ved energiloven som gjør at den ikke i tilstrekkelig grad gir incitament til f.eks. å få ny produksjon på plass når det kreves. Det er blant de ting som vi ser på, uten at jeg dermed vil gå nærmere inn på innholdet i den evalueringen som vi gjør. Det er et arbeid som er igangsatt, og vi vil komme tilbake til elementene i denne satsingen når evalueringen er ferdig og den legges fram for Stortinget.

Børge Brende (H) [12:35:30]: Jeg merket meg at statsråden lovte at ambisjonsnivået skal være det samme i det systemet som etter hvert kommer – det er ikke tidsbestemt noe mer – som skal erstatte de grønne sertifikatene. Kan statsråden avkrefte at gasskraftverk med CO₂-håndtering er en del av denne målsettingen om fornybar energi?

Presidenten: Statsråd Enoksen.

Børge Brende (H) [12:36:02]: Det var det ene spørsmålet, president. Jeg er enig i at det er all grunn til ikke å

forlengte denne debatten unødvendig. Jeg har nok et forbedringspotensial der, i likhet med et par andre.

Det første spørsmålet mitt var altså ganske enkelt og gjaldt om gasskraftverk som håndterer CO₂, skal være med. Så er det det andre spørsmålet: Vurderer statsråden fortsatt en rensefri periode for Tjeldbergodden, slik at man kan igangsette det allerede i 2009?

Det bør være ganske klare og enkle spørsmål å besvare for statsråden.

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:36:37]: Det var oversiktlige spørsmål.

Svaret på spørsmål 1 er at ambisjonsnivået på 30 TWh innen 2016 ikke inkluderer gasskraftverk med CO₂-håndtering. Dette gjelder satsing på fornybar energi, og gass er ikke fornybar energi. CO₂-håndtering er en måte å håndtere CO₂ på. Det blir ikke mer fornybart av den grunn.

Som jeg sa i forrige debatt, vil vi tidlig i høst legge fram en handlingsplan for å møte den situasjonen vi har i Midt-Norge. I forbindelse med det arbeidet som vi der gjør, vurderer vi alle mulige tiltak som kan bli nødvendige for å møte den kritiske situasjonen vi har i Midt-Norge. Vi starter selvsagt med å ta i bruk de mest fornuftige og mest langsiktige tiltakene. Disse vil bli først igangsatt. Det betyr at f.eks. Midt-Norge vil bli prioritert med hensyn til satsing på fornybar energi i perioden framover, for å få det raskt på plass, men det betyr også at vi vurderer alle andre tiltak som kan bli nødvendige å sette inn for å møte den situasjonen som er. Det vil bli presentert i en handlingsplan tidlig i høst.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet.

Rolf Terje Klungland (A) (fra salen): President! Jeg ber om ordet.

Presidenten: Rolf Terje Klungland får en taletid på inntil 3 minutter.

De talere som heretter får ordet, har altså en taletid på inntil 3 minutter.

Rolf Terje Klungland (A) [12:38:08]: Takk for det, president!

Grunnen til at jeg ikke bad om ordet og ventet til nå, var at da jeg gjorde det forrige dagen, trodde presidenten at jeg skulle ha en replikk på Trond Giske. Derfor ventet jeg nå til statsråden hadde satt seg, før jeg bad om ordet.

Jeg har lyst til å ta ordet nå, for det er helt klart at i disse debattene er det behov for at noen beskriver historien slik som den står i Stortingets dokumenter. La meg allikevel først si at jeg synes det er helt utrolig at de forrige regjeringspartiene – ja inklusiv statsråder og statssekretærer – i det hele tatt tør å ta ordet «energibalanse» i sin munn. De foretok seg absolutt ingen ting i forrige periode, og de små tingene vi fikk til etter at de først hadde gått en runde i Stortinget og så måtte komme tilbake, skjedde etter at de hadde blitt dratt i ørene av opposisjonen og av Arbeiderpartiet her i huset.

Men grunnen til at jeg tar ordet er den forvrengningen som opposisjonen foretar i forhold til energiloven. Jeg skal derfor sitere fra behandlingen av energiloven. Da sa energipolitisk talsmann fra Arbeiderpartiet, Ernst Wroldsen, i debatten:

«For å sikre at vi ikke får kraftmangel på grunn av for sen utbygging, mener Arbeiderpartiet at Statkraft må pålegges et spesielt ansvar for å følge med i utviklingen, og selv bygge ut ny kraft dersom andre aktører ikke reagerer tidsnok.»

Videre sa han at vi med den nye energiloven

«får et system som sannsynligvis vil føre til senere utbygging enn det vi nå har. Det er klart at det vil bli prisdrivende i seg selv».

Fremskrittspartiet, med energipolitisk talsmann Petter Bjørheim, sa derimot:

«Når andre partier hevder at den nye energiloven vil føre til høye kraftpriser, er dette en påstand som er politisk motivert.» (...) «Det er første gang jeg har hørt om at fri konkurranse fører til høyere priser.»

Ja vel, så var det første gang Fremskrittspartiet hørte om at markedet førte til høyere priser, men det var jammen ikke den siste gangen. Likevel holder altså det partiet på med sin retorikk her fra talerstolen og lurte den norske befolkning til å tro at de har noen løsninger. Fremskrittspartiet har ikke framlagt forslag til én eneste løsning på energisituasjonen i Norge. Det som har vært viktig for Fremskrittspartiet, er å hyle og gape og provosere, og sørge for at de igjen og igjen kom i mindretall her i salen.

Presidenten: Karakteristikkene mener presidenten er unødvendige fra talerstolen.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:41:37]: Dette er vel nok et eksempel på at angrep er det beste forsvar. Men det å vise til ting som skjedde i 1991, er for så vidt relevant, hvis man er historieforsker.

Men det har skjedd ting siden 1991 også, og det er det Klungland ikke tar med seg i denne saken. Forutsetningen for at markedet skal virke, er jo at det er fri tilgang både på produksjons- og etterspørselssiden. På etterspørselssiden har vi fri tilgang. Man kan kjøpe strøm – man har vel krav på å bli koblet opp til strømmettet også – men på produksjonssiden har man ikke et fritt marked, fordi stortingspolitikere har sovet siden 1991 og sagt nei til stort sett alle kraftutbygginger av betydning. Da kan man heller ikke bli forundret over at markedet til slutt begynner å presse prisene opp – når man altså har en økning i etterspørselen år for år, men ikke en økning i tilbudet. Det har vært mer enn nok av kraftprosjekt som har blitt framlagt for Stortinget, der Arbeiderpartiet og representanten Klungland og resten av flertallet har stemt imot utbyggingen, eller for en halvering – senest nå i Sauda og i Øvre Otta. Det er en masse erfaringer.

Vi sier ikke at det frie markedet alltid vil gi de resultatene man ønsker, men det vil sannsynligvis være bedre enn alternativet, nemlig at politikerne skal styre. Det ser vi på elavgiften, den holdes høy til tross for høye kraftpriser. Men det vi så av erfaringene fra det frie energimarkedet

det, var jo at i de første ca. ti årene var prisnivået lavere enn det hadde vært ti år før energiloven ble endret. Altså: Prisenivået var lavere med et fritt marked enn med et politikerstyrt marked. Men så får man konsekvensene som vi nå har problemer med, at når politikerne har strupet tilbudssiden, går prisene i taket. Det skal ikke jeg benekte. Slik fungerer markedet. Hvis man ikke får lov til å tilfredsstille den etterspørselen som er, går prisene i taket, for da begynner folk å by. Det burde Rolf Terje Klungland også forstå når han sitter i finanskomiteen, og da må han forstå mekanismene som virker her. Da må han istedenfor å si at det er Fremskrittspartiet som ikke har forstått hvordan et fritt marked fungerer, ta konsekvensene av den politikken han selv har vært med og ført i denne sal.

Terje Aasland (A) [12:44:17]: Debatten tok en liten dreining her. Men i sitt siste forsøk på å svare Klungland gir vel Solvik-Olsen vel egentlig uttrykk for at han ønsker at det skal være fritt fram for å produsere kraft i dette landet, nettopp for å bedre tilbudet. Det er den eneste mekanismen for å få det til å fungere. Og da tror jeg Fremskrittspartiet vil være ganske alene i denne sal om å ha den tanken om en framtidig energiforsyning i Norge. Det er åpenbart at man må foreta reguleringer, og det er åpenbart at man må vektlegge samfunnets syn.

Det forundrer meg litt at en som er så markedsliberalistisk som det Solvik-Olsen er, samtidig kan ivre for et grønt sertifikat-marked der en tar penger fra forbrukerne for å subsidiere markedet i den andre enden. Det blir noen paradokser når Fremskrittspartiet taler, som jeg syns begynner å bli ganske sterke. De må jo forherlige dette markedet sitt. I Fremskrittspartiets program står det jo kun om markedet. Det blir meningsløst når de tillater seg å vingle sånn som de gjør nå, hvor de på den ene side sier at forbrukerne skal betale, men at vi på den andre side skal ha et fritt marked uten innblanding. Det er greit å bli klar over at de faktisk heller ikke ønsker at samfunnet skal regulere tilgangen på produksjon. Men det er åpenbart et problem at markedet ikke har fungert. Det viser historien fra energiloven kom og fram til nå, spesielt når etterspørselen begynner å bli for stor. Prisen vil måtte være betydelig høyere for å få en kraftoppdekning som er forsvarlig, og det burde Fremskrittspartiet også erkjenne ut fra den historien som faktisk ligger der.

Rolf Terje Klungland (A) [12:46:09]: Nå har jeg vært med i politikken – her i huset, i alle fall – siden 1993, så den historien som Solvik-Olsen etterlyser, tror jeg nok at jeg kan forklare ham hva er. La meg begynne med at det som i alle fall ikke har forandret seg fra 1991, er Fremskrittspartiets hugging på alle dem som bringer resultater fram i samfunnet slik at vi har fått det samfunnet vi har.

Så er han faktisk såpass freidig at han påstår at det ikke er et fritt marked i forhold til strøm. Men det er altså 12 TWh med gasskraft som det er gitt konsesjon på, som ikke er bygd ut. Det ligger en rekke søknader i departement og direktorat i forhold til vannkraft som ikke er stoppet. Når vi greide å få til en halv utbygging av Sauda – vi ønsket en full, men vi greide å få flertall for en halv utbyg-

ging – greide ikke Fremskrittspartiet noen ting. Når vi har greid å få ut nesten like mange GWh fra Øvre Otta som Fremskrittspartiet ønsket i første omgang, var ikke Fremskrittspartiet med på det. Det som er viktig i politikken, er resultatene som kommer av å drive en politikk der en har vilje og mot til å ta noen avgjørelser der en tar hensyn både til miljøet og til energibalansen.

Jeg syns faktisk at Fremskrittspartiet bør være svært takknemlig for Soria Moria-erklæringen. De bør være svært takknemlige, for nå ser vi at det er en regjering som har satt i gang med å bygge et gasskraftverk som skal ha CO₂-håndtering. I 1991 var jo heller ikke klimautslippene noe problem for Fremskrittspartiet. De blåste av det og sa at det var bare tull. Nå har innrømmelsene begynt å komme.

Det samme gjør de i forhold til grønne sertifikater. De stemmer altså for en ordning som vil føre til at vi skal betale omtrent dobbelt så mye som svenskene for å få et grønt sertifikat-marked. Og grunnen til at Fremskrittspartiet gjør det – har de skrevet i stortingsdokumenter – er at næringen ønsker det, og at kundene ønsker det. Det er bakgrunnen for at de stemmer for noe som de vet de kommer i mindretall på. Det har bare én hensikt: å score billige politiske poeng.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:49:30]: Det kommer veldig mange «løgne» utsagn fra representanten Klungland. Det er vanskelig å imøtegå alle, for de fleste er så «far fetched» at skal en sette dem i en sammenheng, vil en bruke mye mer enn tilmålt taletid.

La meg bare minne representanten Klungland om at vedtaket om bygging av gasskraftverk faktisk ble fattet under den forrige regjeringen. Det er ikke Stoltenberg-regjeringens ære at det nå bygges gasskraftverk på Kårstø.

Når det gjelder fornybar energi: Det var faktisk et forslag i Stortinget fra Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet og SV, om at dette skulle innføres. Det at en da kanskje ikke forstod at dette ville bli for dyrt, sånn som Klungland nå påstår, er jo litt snodig. Men problemet er at det at det blir for dyrt har Regjeringen ennå ikke klart å sannsynliggjøre. De har ikke klart å komme med et eneste regnestykke som kan påpeke at dette blir dyrt for norske forbrukere. Men veldig mange andre har kommet med regnestykker som viser at dette ikke blir dyrt. Da er det Klungland som sitter med bevisbyrden her, selv om han elsker å slenge ut masse dritt om Fremskrittspartiet.

Det overrasker meg at representanten fra Telemark vil framstille seg selv som mindre intelligent enn han er.

Prisenivået i Norge henger selvsagt sammen med tilbud og etterspørsel. Men det er et faktum at de første ti årene etter at energiloven ble vedtatt, var prisnivået på strøm lavere enn det var ti år før energiloven ble vedtatt. Så har vi fått en situasjon der forbruket fortsatt øker, og utbyggingen ikke har klart å følge opp. Da er det helt naturlig at prisen går i været. Men er dette Fremskrittspartiets feil, når alle de andre partiene har ønsket å bygge ut mindre kraft enn det Fremskrittspartiet har gjort?

Fremskrittspartiet er ikke ansvarlig for at Arbeiderpartiet og andre partier sier nei til kraftutbygging, når Frem-

skrittspartiet sier ja. Så er det er godt mulig at en burde inngått kompromiss for å få være med i et bredt flertall for å få redusert alle kraftutbyggingene. Men det er ikke løsningen hvis en er bekymret over at industrien og husholdningene får en stadig stigende strømpris. Da må en faktisk bygge ut.

Så skrytes det av at det ligger 12 TWh med gasskraft-konsesjoner som en ikke har brukt. Men hva med alle de utbyggingsprosjektene som ikke ligger an til å få konsesjoner de kan leve med? Mongstad sier at de kan bygge et varmekraftverk som de får lønnsomhet i, men uten CO₂-rensing fra dag 1. Og det er altså forutsetningen. De vil ikke få konsesjon, hvis en lytter til Bjørnøy. Miljøvernministeren har sagt at det vil ikke komme på tale å gi konsesjon uten rensing fra dag 1. Når det gjelder Tjeldbergodden, er det stilt krav om rensing fra dag 1, selv om dette ikke er ferdig behandlet av SFT. Men deres anbefaling i media har vært rensing fra dag 1. Vil Industrikraft Møre få bygge ut, uten rensing fra dag 1? Så langt sier Soria Moria-erklæringen at det skal være rensing fra dag 1.

Det at en gjerne ikke får lønnsomhet i ei pølsebu på Finnmarksvidda, betyr ikke at det ikke er lønnsomhet i ei pølsebu utenfor Ullevaal Stadion. Det er det samme her. At en ikke får lønnsomhet i et gasskraftverk på Kollsnes, betyr ikke at det ikke er lønnsomhet noen som helst andre steder.

Presidenten: Presidenten vil henstille til representantene å vurdere valg av ord og karakteristikk.

Børge Brende (H) [12:53:03]: Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet mer i denne debatten. Jeg hadde iallfall ikke tenkt å ta ordet flere ganger i debatten for å forsvare Fremskrittspartiet. Men de sparkene som arbeiderpartirepresentanter nå har gitt Fremskrittspartiet, synes jeg faktisk ikke går an.

Det blir fra Klunglands side hevdet at Fremskrittspartiet ikke har hatt noe forslag som ville bedret energibalansen. Man kan si mye om Fremskrittspartiets politikk, men å si at de har mangel på forslag, synes jeg faktisk er meget uberettiget. Fremskrittspartiet har hatt mange forslag, har mange forslag og jeg vil også tro at de vil komme med mange forslag i tiden fremover. Så kan man selvsagt diskutere hvor realistiske de er når det gjelder det å få flertall, men det blir en litt annen diskusjon.

Vi er så heldige at vi også i denne debatten har en meget kompetent president. Jeg har også sittet i denne salen noen år – det forstår jeg at representanten Klungland i sitt innlegg også syntes var viktig å understreke at han hadde gjort – så når Klungland uttaler at Fremskrittspartiet nå har hylt, gapt og provosert i alle de år, synes jeg det er meget betimelig at presidenten slår ned på det. På den måten man karakteriserer andre, karakteriserer man seg selv best. Jeg forstår at representanten fra Agder, og ikke minst representanten fra Telemark, som har bedt om ordet etterpå, nå må heve stemmen fordi det er veldig lite igjen av den offensive og aktive nærings- og energipolitikken som Arbeiderpartiet lovet i forrige periode.

Hver dag Stortinget var samlet, var det en eller annen klage på at den daværende regjeringen ikke var offensiv nok. Vi bygde ut mer vannkraft i løpet av de fire årene enn man gjorde på hele 1990-tallet. Vi jobbet intenst for å få de grønne sertifikatene på plass. Og det var også slik at Kårstø, som representanten Solvik-Olsen var inne på, ble igangsatt under den forrige regjeringen. Men den største kontrasten er at alt snakket fra Arbeiderpartiet om industrikraftregimet, nå ikke nevnes. Gassrør til Grenland? Nei, nå er det skutt frem til 2011 – hvis det kommer. Industrikraft Midt-Norge skulle settes i gang med gass fra Trøndelag. Det var en garanti. Det har ikke flyttet seg en millimeter. Det eneste som har skjedd, er at man i tillegg til at det var kommersielt vanskelig å få gjennomført gasskraftverkene i forrige periode på grunn av høy gasspris, har stilt krav om at alt skal CO₂-håndteres, og altså kommet med en tilleggsregning. Og hittil har ikke Regjeringen engang slått fast at den i så fall skal dekke hele den tilleggsregningen, så det har blitt enda dyrere å sette i gang dette.

Terje Aasland (A) [12:56:25]: Med respekt å melde synes jeg representanten Brende nå begynner å bli litt frimodig og husker nok litt feil også. Det er drøyt å påstå at det var den forrige regjeringen som fikk i gang byggingen på Kårstø. Med litt edruelighet i debatten er det ingen tvil om at det var konsesjonen som ble gitt under den forrige Stoltenberg-regjeringen, som var årsaken til at en hadde byggestart på Kårstø i fjor. Litt realisme er på sin plass.

Så til Solvik-Olsen og markedet. Det viktige er at vi i ti år etter at energiloven ble innført, hadde lave priser. Så har vi nå hatt fem–seks år med et voksende prisnivå. Problemet er at til tross for et høyere prisnivå utløser ikke det utbygging av ny kraft. Det er det som er hovedproblemet. Da begynner en å snakke om statlige bidrag, statlige ordninger og incitamenter for å få i gang den kraftutbyggingen, og det jobbes det med. Det er et klart faktum at det å overlate forsyningssikkerheten til markedet alene, ikke fungerer. Det ble påpekt av Arbeiderpartiet allerede ved innføringen av energiloven, som Klungland korrekt har påpekt, hvor Fremskrittspartiet stilte seg avvisende til akkurat det. Men realiteten i dag er at vi ennå ikke har et prisnivå som utløser ny kraftutbygging. Derfor diskuterer vi grønne sertifikater. Derfor diskuterer vi andre incitamenter og ordninger for å få i gang kraftutbygging. Det er realiteten, og det burde man forholde seg til i denne saken.

Presidenten: Representanten Klungland har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad på inntil 1 minutt.

Rolf Terje Klungland (A) [12:58:09]: Det er interessant å merke seg at Fremskrittspartiet bare i løpet av denne debatten faktisk har snudd fra å skjelle ut den forrige regjeringen til nå å omfavne den. Jeg registrerer også at lillebror Høyre er svært interessert i å få et godt forhold til sin storebror.

Så må jeg bare få rette opp noe. Er det Fremskrittspartiets feil at vi har underskudd i kraftbalansen? Nei, men jeg vil

minne representantene fra Fremskrittspartiet om at i energipolitikken har Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet i hovedsak stått sammen i utgangspunktet, men kompromissene og utbyggingene, det å dra Bondevik II etter ørene for å få til noe, er det altså Arbeiderpartiet som har sørget for. For oss er det resultatene som er viktig, ikke det å stå og brøle og ikke komme fram med noen som helst slags løsning.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:59:18]: Jeg må med respekt å melde si at jeg blir veldig provosert når representanten Rolf Terje Klungland kommer feiende inn i stortings salen og nærmest springer opp på talerstolen og begynner å æreskjelle og rakke ned på alt det Fremskrittspartiet tidligere har gjort når det gjelder energipolitikk, og faktisk presterer å påstå at Fremskrittspartiet ikke har fremmet noen forslag. Det er så feil som det kan bli. Det er vel, når det gjelder energipolitikk, ingen partier i denne sal som har fremmet flere forslag de åtte–ti siste årene enn nettopp Fremskrittspartiet. Representanten Rolf Terje Klungland sier at han har vært her siden 1993 og har fulgt godt med på det som har skjedd, men han kan ikke ha fulgt særlig godt med når han hevder det han hevder vedrørende Fremskrittspartiets energipolitikk.

Energiloven kom opp som et tema. Det er ingen tvil om at hvis sertifikatsystemet hadde kommet på plass, ville det betydd at vi hadde fått inn mer kapasitet, kanskje 24 TWh, i det nordiske markedet. Det ville i seg selv virket prisdempende. Får man inn mer kapasitet i et stramt kraftmarked, vil det bety at prisene går ned istedenfor opp. Så også her er det som representanten Rolf Terje Klungland sier, høyst usikkert.

Ut fra debatten i dag er det vel ingen tvil om at Fremskrittspartiet har fremmet flere av de forslagene som behandles i denne sal i dag, og med det bevist at vi tar energipolitiske utfordringer på ramme alvor. Vi er genuint opptatt av den situasjonen som Norge er stilt overfor i energimesing sammenheng videre framover. Vi vet at vi har en anstrengt kraftbalanse. Det er slik at mange av de forslagene Fremskrittspartiet har fremmet i en årrekke, har blitt nedstemt nettopp av Arbeiderpartiet og representanten Rolf Terje Klungland. I forrige periode satt han i energi- og miljøkomiteen og var med på å stemme ned flere av forslagene fra Fremskrittspartiet – forslag som ville gitt økt produksjonskapasitet når det gjelder strøm i Norge. Det vet representanten Rolf Terje Klungland utmerket godt er sant.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2524)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen, Robert Eriksson, Øyvind Vaksdal og Harald T. Nesvik om en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk i Norge samt statlig ansvar for CO₂-verdikjeden (Innst. S. nr. 162 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:37 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ola Borten Moe (Sp) [13:03:19] (ordfører for saken): Denne saken gjelder to forslag fra Fremskrittspartiet. Det ene er et forslag som går imot regjeringserklæringen, om å bygge gasskraftverk uten rensing. Det andre forslaget er at staten tar det fulle finansielle og teknologiske ansvaret ved utvikling av en eventuell CO₂-verdikjede. Komiteens store og brede flertall, som består av alle partier med unntak av Fremskrittspartiet og Høyre, tilrår at disse forslagene avvises. Fremskrittspartiet og Høyre har egne forslag.

Flertallet mener at en større del av naturgassen må tas i bruk innenlands, og at dette må skje innenfor rammen av våre internasjonale klimaforpliktelser. Vi har underskrevet og ratifisert Kyotoprotokollen. Den gir oss anledning til 1 pst. økning av klimagassutslippene i forhold til 1990-nivå. Vi ligger nå høyere enn dette.

Vi registrerer òg at klimaet er i endring. Dette er en problemstilling som vi er nødt til å ta på alvor. Det opplever jeg at det er stor grad av enighet om, også fra Fremskrittspartiets side. Det er slik at vesentlige deler av dette internasjonale ansvaret som går på utslipp av klimagasser, er man nødt til å ta gjennom innenlands tiltak. Også Norge er nødt til å ta sin del.

Regjeringens politikk er basert på at de gitte konsesjonene står ved lag. Regjeringen vil samarbeide med utbyggerne om CO₂-rensing, og bidra økonomisk til at dette kan gjennomføres så snart som mulig. Den utbyggingen som vi nå ser på Kårstø, er et eksempel på det. Den ekstra-bevilgningen som Stortinget gav for ikke lenge siden, er et bidrag i samme retning. Det er òg slik at nye konsesjoner for gasskraftverk skal basere seg på CO₂-fjerning. Dette skal muliggjøres gjennom økonomiske virkemidler og satsing på ny teknologi.

Rensing av gasskraft kan kanskje bli et av de viktigste bidragene som Norge kan gi for å redusere verdens klimagassutslipp. Vi vet at verdens energiforbruk kommer til å øke vesentlig i årene som kommer, og vi vet at mye av denne økningen vil komme ved bruk av fossile energibærere. Om Norge kan bidra til å utvikle en teknologi som muliggjør rensing, transport og lagring av CO₂, vil det være et vesentlig bidrag.

Jeg vil også for egen regning hevde at Norge har et spesielt moralsk ansvar for å være med på å gjøre dette, all den tid mye av vår rikdom og gode økonomi kommer fra rike fossile energikilder som vi utvinner olje og gass fra, som vi så selger til utlandet. At vi så bruker noen av disse

midlene på å utvikle teknologi for å løse problemene dette skaper, synes jeg er god politikk.

Det er òg store utfordringer knyttet til det å klare å dekke det store behovet som u-landene har for å øke sitt energiforbruk. Så det å få på plass denne teknologien kommer, som sagt, til å bli svært viktig. Regjeringen er allerede i gang med tre delprosjekter for å få til dette. Regjeringen er i gang med innledende forhandlinger med kommersielle aktører for å få til CO₂-verdikjeden. Man er i gang med prosjektering av rensaneanlegget på Kårstø. Og man er i gang med å kartlegge de juridiske og organisatoriske sidene ved et statlig engasjement i CO₂-verdikjeden. Her ligger det også store muligheter, ikke bare i forhold til teknologi, men også i forhold til å få på plass en økonomi som gjør at dette er noe som blir interessant for andre deler av verden.

Høyre og Fremskrittspartiet har en helt annen politikk på dette området, og fremmer den i rikt monn gjennom merknader og forslag. Det regner jeg med at de kommer tilbake til selv.

Jeg vil avslutte med å si at vi vil ikke akseptere en politikk der vi skal kjøpe oss bort fra våre forpliktelser til å foreta utslippsreduksjoner utelukkende ved kvotekjøp i utlandet. En betydelig del av de internasjonale klimaforpliktelsene våre er vi nødt til å løse gjennom nasjonale tiltak.

Asmund Kristoffersen (A) [13:08:42]: Selv om Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV vil gjøre det som er mulig for å få til en langt større satsing på miljøvennlig kraft og ny fornybar energi, så mener vi det er behov for å ta gassen i bruk til produksjon av el. Derfor har også den rød-grønne regjeringen fornyet konsesjonen på gasskraftverket på Skogn, og gitt en ny konsesjon til Statoil på Tjeldbergodden med krav om CO₂-håndtering.

Kraftbalansen, som vi har snakket mye om i dag, i Norge er slik at det er grunn til å få i stand gode tiltak, men vi har satt som mål at vi skal være verdensledende på miljøvennlig bruk av gass. Det forplikter staten til å være med på virkemidler som gjør at en slik visjon kan bli til virkelighet. De rød-grønne partiene har derfor forpliktet seg til at staten skal bidra til å få til CO₂-håndtering ved de nye konsesjonene som blir gitt om gasskraftverk. Dette er også tvingende nødvendig om vi skal ha muligheter til å nå de mål vi har forpliktet oss til, gjennom ratifisering av Kyotoprotokollen.

Jeg må si at Fremskrittspartiet, med de forslag de fremmer i denne saken, viser en utrolig stor likegyldighet og til dels negativ holdning til disse forpliktelsene. Det er også svært uheldig at Fremskrittspartiet, uten blysel og med vidåpne øyne, vil kaste alle økonomiske risiki ved utbygging av CO₂-håndtering og dermed CO₂-verdikjeden over på staten delvis alene. Erfaringer fra andre områder der en har satt krav til miljøstandarder, viser at forurensingen må stilles overfor krav til miljøhåndtering. Ja, det er sågar slått fast i de avtalene som ble inngått på miljøtoppmøtet i Johannesburg for nesten fire år siden, et prinsipp om at «polluter shall pay», altså at forurenser skal betale.

Både jeg og de andre rød-grønne representantene tar innover oss at det selvsagt ikke blir bygd gasskraftverk i Norge med CO₂-håndtering uten at staten bidrar på den økonomiske siden knyttet til teknologiutviklingen, knyttet til FoU med mer.

Vi ser nå et gledelig eksempel på Tjeldbergodden på at konsesjonshaveren Statoil i et samarbeid med Shell tar sikte på å bygge gasskraftverk med CO₂-håndtering, der hensikten bl.a. er å få ut mer olje fra feltene på sokkelen. Dette viser at Fremskrittspartiet, men også Høyre, i merknadene i komiteinnstillingen har fundert sin skuffelse over Regjeringen på et løst grunnlag når de påstår at Regjeringen ikke sitter med ferdige kontrakter om utgiftsfordeling. Ingen vet i dag, verken i denne sal eller ellers, hvordan en slik regning kommer til å se ut, eller hvordan den naturlige byrdefordelingen skal være. Statens andel må avklares senere i prosessen. Dette utviklingsprosjektet på Tjeldbergodden viser at oljeselskapene kan, om det lykkes, få svære økonomiske gevinster.

Diamanten av norske oljefelt, Draugen, kan få en betydelig forlenget produksjonstid og gi både operatøren Shell og staten svære inntekter dersom injeksjonsprosjektet lykkes. Det har vært antydning i media at levealderen på feltet kan forlenges med opptil 20 år. Jeg har også merket meg at driftsdirektøren for feltet, ifølge intervju i Dagens Næringsliv, er svært entusiastisk for dette opplegget. Det betyr at dette opplegget har rot i virkeligheten, med muligheter for å lykkes, og at Regjeringen gjennom et opplegg i tett samarbeid med utbyggerne og konsesjonshaverne kan få til det som er den samme regjerings visjon, og ettersom jeg forstår, også visjonen til mange av partiene i denne salen, at Norge skal bli verdensledende i miljøvennlig bruk av gass.

Så viser jeg til, som statens saksordfører så utmerket gjorde rede for, de vedtak som vi fattet i Stortinget når det gjelder engasjement på den økonomiske siden for å få dette i havn.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:13:58]: Forslaget fra Fremskrittspartiet tar opp to viktige prinsipielle spørsmål. For det første ønsker vi å avklare renskravspørsmålet. Fremskrittspartiet ønsker ikke særnorske krav for norsk industri, men vil ha en miljøpolitikk på linje med EU, og vi ønsker å få fram en tiltaksplan for å bygge gasskraftverk. Behovet for det har vi sett i begge de to sakene vi har debattert nå nettopp. Det andre vi ønsker å få avklart, er det statlige ansvaret for CO₂-verdikjeden. Vi må få avklart risikoen, hvis vi skal få noen til å investere i gasskraftverk der det er CO₂-rensing.

Bakgrunnen for at vi fremmer forslaget, er jo naturlig nok kraftsituasjonen i landet. Dette er ikke et forslag der vi tar stilling til muligheten for å bruke CO₂ som injeksjon på sokkelen. Jeg er positiv til alt som øker norsk oljeutvinning, og hvis CO₂-rensing er et lønnsomt og godt prosjekt, skal jeg være den første som står og jubler. Men jeg kan ikke i den situasjonen vi har nå, være med på en politikk der en inntil videre setter en stopper for alt som heter gasskraftverk.

(Solvik-Olsen)

De to essensielle spørsmålene som vi må avklare i denne debatten, er spørsmålet om teknologi og spørsmålet om kostnad. Er CO₂-rensing lønnsomt? Er CO₂-verdikjeden lønnsom? Ja, mener åpenbart Regjeringen og de rødgrønne partiene, mens næringslivet sier at pr. i dag er svaret nei. Lyse Energi sier at så lenge de får krav om CO₂-rensing fra dag én, kommer de ikke engang til å fremme forslag om å bygge gasskraftverk. Hvis det er noen som har vært pådriver for bruk av gass i Norge, så er det Lyse Energi. De har funnet lønnsomhet der andre har sagt at lønnsomhet ikke er mulig. På Mongstad vet vi at det er planer om et gass- eller kraftvarmeverk. Der sier de at de har funnet lønnsomhet i det, men hvis det stilles krav om CO₂-rensing fra dag én, er prosjektet ikke aktuelt. Vi vet at de ved Industrikraft Møre har et prosjekt i forbindelse med Hustadmarmor. De sier at dette kan være oppe og gå i 2008. Dette er jo veldig viktig med tanke på kraftkrisen i området, men det vil være et prosjekt uten fullskalarensing fra dag én.

Tjeldbergodden løftes opp som et eksempel på at det er lønnsomt med CO₂-rensing, fordi det har Statoil og Shell sagt. Men det er ikke det de har sagt. De har sagt at de har gitt en villighetserklæring om å jobbe med dette, om å studere om teknologien er mulig, om det finnes lønnsomhet i det, og om det vil gi økt oljeutvinning. Det de også sier – Helge Lund var veldig tydelig under pressekonferansen – er at de flaggene vi ser foran oss, er ikke målet. Det er startstreken. Ergo er det ingenting i dag som garanterer at det vil bli noe av det prosjektet. Hvis det blir noe av, sier Shell og Statoil at det vil bli realisert tidligst i 2011, og at de vil kreve betydelige bidrag fra staten.

Spørsmål 2: Er teknologien tilgjengelig? Ja, mener regjeringens partiene. Ja, sier forskerne, i liten skala, men det er ikke utprøvd i stor skala. Det er der problemet ligger. Vi snakker om å bygge fullskalagasskraftverk. Da trenger en også rensing i fullskalastørrelse. Det er fortsatt flere teknologivalg som skal tas, noe Olav Bolland understreker i en kronikk i Aftenposten. Regjeringen omtaler selv sitt renseprosjekt på Kårstø som et pilotprosjekt. Jeg har aldri hørt om et modent prosjekt som omtales som pilotprosjekt. Det viser jo selv at Regjeringen sier at dette er noe en skal studere og utvikle, men ikke noe som er klart.

Direktør i Gassnova, Bjørn Erik Haugan, sier i Teknisk Ukeblad om CO₂-rensing:

«Vi ønsker å støtte utviklingen av flere teknologier.

Det er lenger frem enn mange tror før utslippsfrie gasskraftverk er en realitet.»

Dette er det altså Gassnova som sier. Det synes jeg det er verdt å merke seg. IFE sier det samme. Kjell Bendiksen advarer mot å bygge teknologiske dinosaurer. Til og med i Statoil og i Hydro angriper de dette hastverket vi har med å få på plass CO₂-rensing. Eivind Reiten sa ifølge TV2.no 10. november at han vil ha langsiktig forskning på CO₂-rensing framfor hastverksarbeid fram mot Kårstø i 2009.

Vi ser altså at den økonomiske og den teknologiske risikoen rundt CO₂-rensing og -håndtering er enorm. Denne risikoen blir altså pålagt energiselskapene pr. i dag. Det

er den risikoen Fremskrittspartiet ønsker å fjerne, eventuelt at staten tar risikoen. Motargumentet vi hører, er at dette jo kan bli fryktelig dyrt for staten. Har vi ikke peiling på hvor mye penger Fremskrittspartiet bruker her? Jo, og det er det som er poenget: Hvis vi velger, som Stortinget, å beholde dette kravet, og sier at det vil bli for dyrt til at vi vil påta oss ansvaret, kan vi da tro at noen næringsbedrifter faktisk ønsker å påta seg en slik risiko, en risiko som ikke Stortinget ønsker? Vi pålegger dem altså en enorm risiko som Stortinget selv ikke er villig til å ta på sin kappe. Hvis det er så lønnsomt som enkelte påstår, burde det jo ha vært en gullkantet investering som Stortinget foretok med én gang fordi det er store inntekter å hente.

Så til CO₂ og klima. Vi er ikke pålagt CO₂-rensing gjennom Kyoto-forpliktelsene. Dette forslaget er heller ikke en omkamp om Kyoto-forpliktelsene, slik det framstilles som. Kyoto-forpliktelsene ligger fast.

Ivar Kristiansen (H) [13:19:25]: Jeg tar opp Høyres forslag som er referert i innstillingen og som vi er alene om. Jeg vet ikke om det forslaget vi har sammen med Fremskrittspartiet, er blitt tatt opp. Hvis det ikke er blitt tatt opp, gjør jeg vel ingen urett om jeg tillater meg å ta det opp.

Presidenten: Det tror presidenten er rett.

Ivar Kristiansen (H) [13:19:46]: Jeg tror at dette spørsmålet handler om hvordan vi skal være i stand til å skaffe både nasjonen og verden omkring oss – som vi på mange måter er forpliktet til internasjonalt – en tilstrekkelig mengde energi i fremtiden. Alle i denne salen kjenner antakelig svært godt til den økte etterspørselen av energi i hele verden som vi står foran. Tallet 60 pst. når det gjelder økning frem mot år 2030, er et relativt godt kjent tall. Det betyr at den utfordringen vi står foran nasjonalt, antakelig er mye større enn det vi hittil har vært villige til å ta innover oss.

Derfor støtter vi forslaget fra Fremskrittspartiet i dag, dog med en litt annen tilnærming. Det dreier seg om finansieringen av de forpliktelser som måtte gjelde CO₂-håndtering.

Vi må bare se i øynene at hvis man har den innstilling til dette spørsmålet som de nåværende regjeringens partiene har, lukker man igjen øynene for det forholdet at for hver dag som går, gjør vi oss mer og mer avhengige av alternative energibærere, som f.eks. kullkraft og kjernekraft. Det er på mange måter et spill hvor det gode blir det bestes fiende, når man nå med åpne øyne velger å gå inn for en utsettelse og vi ikke skal ha de samme reglene i Norge for bygging og drift av gasskraftverk som det man har i Europa for øvrig. Om det er god moral, eller om det er dobbelt så god moral som vanlig moral at vi elsker å eksportere den norske naturgassen til utenlandskledelede selskaper, får så være. At vi overlater CO₂-håndteringen til dem utenfor landets grenser som kjøper norsk gass, fremstår i hvert fall for meg og for Høyre som et betydelig paradoks.

Høyre tok – sammen med kolleger i Bondevik II-regjeringen – i sin tid initiativ til å få satt i verk arbeidet med CO₂-håndtering. Her har vi nå sett et foreløpig relativt optimistisk resultat, fremstilt av Shell og Statoil, i samarbeid med Forskningsrådet.

Jeg tror de fleste er enige om at vi skal ha som ambisjon å løse CO₂-utfordringen. Det finnes ikke noe annet alternativ enn at vi må løse CO₂-håndteringen. Vi vet alle sammen at dette kommer til å ta tid, og at det kommer til å koste penger. Jeg tror de fleste vil være enige om at mulighetene for å få løst utfordringen med teknologien er det ingen som er nærmere og bedre i stand til å håndtere enn nettopp norske selskap i samarbeid med den norske stat. Da hjelper det lite at de nåværende regjeringspartier slår fast at de står bak tidligere gitte konsesjoner. Vi vet alle sammen at utfordringen ligger i hva slags økonomiske vilkår og hva slags øvrige vilkår de gitte konsesjonene skal leve under. Det holder ikke å stille opp med en 1. mai-tale og si at man skal stikke spaden i jorda, så lenge de som skal betale fakturaen, vet at regnestykket, til tross for en sikkert godt mottatt 1. mai-tale, ikke løser utfordringen med å håndtere fakturaen som sådan.

Vi tror at det å få til en CO₂-løsning vil være en vinn-vinn-situasjon, både for den norske stat og for de oljeselskapene som er engasjert på sokkelen, men det vil ta tid. For ikke å gjøre oss enda mer avhengige av import av kullkraft og atomkraft eller av – som det ser ut som om den nye regjeringen blir tvunget til – å iverksette såkalte sterkt forurensende mobile gasskraftløsninger, bør vi kanskje i den handlingsplanen som statsråden adviserte tidligere i dag, åpne for å realisere de mulighetene vi har for å få på plass norske gasskraftverkløsninger, som tross alt er lønnsomme, og som også vil løse den akutte krisen vi står foran.

Helt til slutt vil jeg si at vi skiller lag med Fremskrittspartiet. Vi mener at i en vinn-vinn-situasjon er det ikke bare for den norske stat, men også for selskapene, et krav om at man – sammen med dem som deltar i fremste rekke innenfor forskning – bidrar til å finansiere CO₂-utfordringen.

Presidenten: Representanten Ivar Kristiansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Presidenten vil spørre representanten Ketil Solvik-Olsen om han – utenom tur – vil ta opp noe forslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:25:03]: Jeg har den ut-søkte glede å ta opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Heidi Sørensen (SV) [13:25:28]: Klimautfordringen er den største miljøpolitiske utfordringen vi som menneskehet står overfor, og utfordringen er global.

Neste år vil FNs klimapanel legge fram sin tredje rapport. Lekkasjene fra denne rapporten har allerede begynt å nå nyhetsmediene. Det kommer til å stå der at man er mer enig enn noensinne om at det vi opplever nå, er men-

neskappede endringer. Det vil også stå sterke advarsler i rapporten om at man må handle raskere enn det man har gjort tidligere. Rapporten vil også vise at konsekvensene av de klimaendringene som vi ser, er større enn tidligere antatt. Det vil også være en oppjustering av at de skjer raskere enn det FNs klimapanel tidligere har trodd.

Det er ikke småtteri av advarsler vi har hørt det siste året. Etter ACIA-rapporten har det kommet nye rapporter som har bekreftet det som ble sagt der, om hvor raskt endringene kommer til å skje. Noe av det mest utfordrende vi står overfor, er at innlandsis smelter over hele jordkloden. Hvis en bare ser på Grønland, er det slik at dersom grønlandsisen forsvinner, vil havnivået i verden stige med sju meter. Det har man tidligere trodd ville komme til å ta flere tusen år. FNs klimapanel justerer ned den tidshorizonten alvorlig. Kanskje vil vi oppleve så mye som over én meters havøkning bare i dette århundret. Det høres kanskje ikke mye ut, men for Bangladesh vil det bety halvparten av landet. Én meters havøkning vil endre geografien fra slik som vi kjenner den fra før. Det er denne utfordringen som vi er helt nødt til å ta på alvor, og de som ikke klarer å ta med seg det globale perspektivet inn i den nasjonale og den lokale debatten, har sviktet både sitt internasjonale og sitt nasjonale ansvar.

Neste år vil vi feire 20-årsjubileet for Brundtland-rapporten, som lanserte det slagordet vi trenger mer enn noensinne da, nemlig at vi skulle tenke globalt og handle lokalt. Klimaavtalen fra 1997 gir oss flere handlingsmuligheter, og vi kan gå sammen med andre land om å redusere klimatrusselen. Det gjør vi. Og vi vil gjøre det på en ordentlig måte gjennom den rene utviklingsmekanismen, men vi vil ikke opptre klimapolitisk internasjonalt på den måten som gjør at det skal handle om å karre til seg kvoter fortest mulig og ikke sette i verk tiltak hjemme.

Når det gjelder kvotemarkedet, har vi i vinter lært at det er meget uberegnelig. Vi aner ikke hva kvoteprisen vil komme til å være. Derfor er det slik at alle som vil forurense – et ordinært forurensende gasskraftverk vil slippe ut like mye CO₂ som 600 000 norske privatbiler – vet at de får en ekstraregning i form av kvoter. Og den er ikke ubetydelig. Valget man da står overfor, er om man vil betale denne ekstraregningen, f.eks. ved å kjøpe kvoter fra Russland, eller om man vil investere de midlene i å få til teknologiutvikling og industriutvikling i Norge ved å utvikle CO₂-frie gasskraftverk. Det vil i så fall være et strategisk utrolig viktig bidrag for å være med og møte klimatrusselen globalt. For meg er det et grunnleggende viktig valg, og det er et valg som den rød-grønne regjeringen har tatt. Den har sagt at vi ikke skal kjøpe alt ute der det er billigst. Vi skal bruke noen av de milliardene hjemme for å være med på å utvikle teknologi, slik at vi kan bli ledende og gi et stort bidrag til å få ned utslippene globalt.

Saksordføreren refererte helt utmerket til at vi, som har tjent vår rikdom på et stort bruk av fossilt brensel, har et særskilt moralsk ansvar for å være med på å bidra til å løse de problemene vi har tjent oss rike på å være med på å skape. Det er også et perspektiv som gjør at det er viktig for oss å satse i den retningen.

Jeg vil igjen si at når jeg hører denne debatten, skulle man tro at vi som har jobbet i miljøbevegelsen, vi som har jobbet *mot* forurensende gasskraftverk, har vunnet alle politiske slag i denne sal. Det er ikke sant – selv om jeg mange ganger skulle ha ønsket det. Det som har hindret at det står og går forurensende gasskraftverk i Norge, er at det ikke har vært lønnsomt.

Nå har vi heldigvis kommet til en politisk enighet om at vi skal satse på det som er miljøvennlig og riktig for framtida, nemlig de CO₂-frie kraftverkene. Konsentrerer vi alle kreftene om å få til det, er jeg glad for at det er et så bredt flertall i Stortinget i dag som står bak det.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:30:42]: Norge er i dag en stor gassnasjon. Vi er blant de største produsenter og eksportører av naturgass i Europa, størst etter Russland. Et nettverk av forbindelseslinjer i form av rørgater ligger på havbunnen, fra produksjonsstedet til markedet på kontinentet. Mesteparten av produsert naturgass går til eksport, om lag 95 pst. Kristelig Folkeparti ønsker å ta i bruk mer av naturgassen innenlands. Det vil være et viktig tiltak i en anstrengt kraftsituasjon, og det vil kunne gjøre oss mindre avhengige av vannkraft som energikilde.

Når vi tar i bruk naturgass til energiproduksjon, må dette gjøres med gasskraftverk bygd på moderne teknologi. Bygging av gasskraftverk med store CO₂-utslipp vil gjøre det vanskelig å nå våre internasjonale forpliktelser. Vi må ta på alvor at de menneskeskapte klimaendringene er en av de største utfordringene vi står overfor i verden i dag. Vi vet at fattige mennesker er spesielt sårbare for klimaendringer. Norge er forpliktet etter Kyotoprotokollen til å redusere vårt samlede klimagassutslipp i en femårsperiode fra 2008 til 2012. Dette er bare første skritt på vei for å møte de globale klimautfordringene. Det er behov for langt større utslippsreduksjoner på sikt, og alle land må bidra til dette. Norge må være en internasjonal pådriver for å bringe klimaarbeidet videre.

Vi kan derfor ikke kreve noe mindre ved bygging av gasskraftverk enn at CO₂-håndtering må gjøres gjeldende fra starten av. En utsettelse av kravet om CO₂-håndtering vil heller ikke være teknologifremmende nok. Sentrumsregjeringen og statsminister Bondevik gikk av på gasskraftsaken. Det illustrerer hvor dype skillelinjene i norsk politikk er, og ikke minst hvor viktig miljøet er for Kristelig Folkeparti.

Debatten den gangen dreide seg ikke om hvorvidt det skulle bygges gasskraftverk, men om hvilke teknologiske løsninger som skulle velges av miljømessige hensyn. Den gangen ønsket ikke stortingsflertallet å stille krav om CO₂-håndtering ved gasskraftverk, men regjeringen mente det var uansvarlig med så store utslipp av klimagasser i en tid der verden stod overfor et enormt behov for reduksjon i klimagassene. Dette behovet har bare blitt større. Flere partier enn den gang burde derfor støtte kravet om CO₂-håndtering nå.

Jeg er glad for at Arbeiderpartiet nå har innsett at nye gasskraftverk bør ha CO₂-håndtering. Kristelig Folkeparti mener derimot at Soria Moria-erklæringen ikke går langt

nok her. Krav om CO₂-håndtering må også gjelde de som har fått konsesjon. Vi er også urolige for det Enoksen kaller rensefrie perioder når det gjelder gasskraftverket på Skogn eller andre gasskraftverk. En regjering som har som mål at Norge skal bli en ledende miljønasjon, bør sette seg høyere mål.

Det er svært positivt at Statoil og Shell nå har lagt fram en løsning for CO₂-rensing ved gasskraftverket på Tjeldbergodden. Det viser at det er mulig å ta i bruk gassen, samtidig som miljøet bevares. Det viser også at det er viktig å stille politiske krav til industrien. Uten et slikt press ville vi neppe ha sett en slik satsing.

Det gjenstår flere uavklarte spørsmål, bl.a. med hensyn til finansiering. For at Statoil og Shell skal kunne realisere sine planer, legger de til grunn en betydelig finansiering fra statens side. Kristelig Folkeparti mener at staten må dekke en del av merkostnadene, slik at planen blir realisert. Det er både nødvendig, mulig og lønnsomt.

I sine undersøkelser viser ZERO til at konvensjonelle gasskraftverk krever store subsidier, og at bare rensing og bruk av CO₂ kan gi lønnsomhet. Flere rapporter, bl.a. fra Oljedirektoratet, har vist at med dagens oljepris vil verdien av CO₂-bruk være langt større enn kostnadene ved CO₂-håndtering. Krav om CO₂-håndtering vil derfor ikke stanse utbygging av gasskraftverk, men bør være en pådriver.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Gunnar Kvasheim (V) [13:35:25]: Venstre ønsker bygging av gasskraftverk i Norge. Det standpunktet har vi hatt lenge, og vi har lenge ment at det skal forutsettes at CO₂-utslippene enten renses eller håndteres i en verdikjede. Dette standpunktet som vi har hatt over lang tid, skiller oss både fra Arbeiderpartiet og SV. Arbeiderpartiet har lenge ment at det var grunnleggende feil å basere seg på at gasskraftverkene skulle ha rensekrav fra starten. De har tvert imot sagt at det vil stoppe utbyggingen av gasskraftverk. SV, som nå framstår som nyfrelste tilhengere av gasskraftverk med CO₂-rensing, hadde på sin side kampvotering på sitt landsmøte for å få endret et absolutt nei til alle gasskraftverk – òg de med CO₂-rensing. Men det er positivt at disse partiene nå helhjertet slutter opp om dette standpunktet som Venstre har hatt over lang tid.

Gasskraftverk kan bli et verdifullt tilskudd til vår kraftproduksjon. CO₂-fjerning er helt avgjørende for at Norge skal oppfylle sine forpliktelser i henhold til Kyoto-avtalen. Venstre mener òg at staten skal bidra for å få på plass gasskraftverk uten CO₂-utslipp. Det er intensjonen for gasskraftverket som bygges på Kårstø. Der sørget Stoltenberg-regjeringen for at de som bygger gasskraftverk på Kårstø, ikke ble stilt overfor krav om rensing, og derfor er i en unik posisjon – hvor de òg kan fri seg fra å være med på å betale merkostnadene ved rensing. Det kompliserer arbeidet med å få til en avtale, men jeg håper ikke at det setter krokfot for det nødvendige arbeidet.

Det kunne vært interessant om statsråden avklarte hvilket ambisjonsnivå han ser for seg at Regjeringen skal ha

når det gjelder Kårstø-rensingen. For enkelte representanter fra Arbeiderpartiet har sagt at staten vil medvirke, mens andre har sagt at staten skal betale kostnaden. Det er en vesentlig uklarhet, og det skaper vansker med så ulike framstillinger.

Det kunne også vært interessant å høre statsrådets vurdering av framdriften i arbeidet med å få til CO₂-rensing på Kårstø. Det er det gasskraftverket som bygges nå. Det er der en får den første testen på om en klarer å bygge samtidig som en legger til rette for rensing. I Soria Moria-erklæringen sa man at vi skulle ha rensing av CO₂-utslippene på Kårstø innen 2009. Det har vi senere fått vite betyr i løpet av 2009. Selv om det er «i løpet av» 2009, hastet det med å ta en investeringsbeslutning. Det anslås at det vil gå tre år fra en bestemmer seg for å bygge et rensesanlegg, til det står klart. Det betyr at hvis en skulle få dette klart i løpet av 2009, må investeringsbeslutningen tas i løpet av inneværende år.

Jeg synes i det hele tatt at det er viktig at Regjeringen konkretiserer sin gasskraftpolitikk – hvorfor en ambisjon om rensing og medvirkning her i forhold til de ulike prosjektene som verserer? Og hvilke av disse prosjektene synes det å ligge best til rette for å kunne få en god løsning på?

Venstre kommer til å stemme mot forslagene som vi i dag behandler. Det er grunnleggende på tvers i forhold til det som er vår politikk. Vi ønsker ikke å være med på å berede grunnen for at det kan bygges gasskraftverk i Norge uten CO₂-rensing.

Jeg har avslutningsvis lyst til å ta opp nok en problemstilling knyttet til et etablert anlegg. Jeg tenker på Snøhvit-anlegget. Det har fått konsesjon, og det har fått utslippstillatelse uten krav om CO₂-rensing, men det er i tilfællelsen samtidig sagt at det skal legges til rette for at en kan koble på rensenanlegg på et senere tidspunkt. Jeg mener at det grunnleggende sett er samme situasjon i forhold til Snøhvit som det er på Kårstø. Det kunne vært interessant å høre statsråden reflektere litt rundt muligheten for at staten går i dialog med utbyggerne på Snøhvit for å se hvilke rammebetingelser som må til for å få rensing av CO₂.

Statsråd Odd Roger Enoksen [13:40:14]: Det foreligger i dag flere planer for bygging av gasskraftverk i Norge. Fram til i dag har fire gasskraftverk fått både konsesjon etter energiloven og utslippstillatelse etter forurensningsloven. Disse er lokalisert på Kårstø, Kollsnes, Skogn og Melkøya/Snøhvit. De planlagte anleggene kan til sammen ha en maksimal mulig kraftproduksjon på ca. 16 TWh pr. år. Når det gjelder de gitte konsesjoner, er Regjeringens politikk basert på at konsesjonene skal stå ved lag, og at produksjonen av gasskraft skal inngå i det internasjonale kvotesystemet som sikrer at de totale utslippene ikke øker.

Det er slik at energikonsesjon og utslippstillatelse er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig, forutsetning for at det blir investert i ny gasskraftproduksjon. Beslutningene om investeringer i ny kapasitet i det norske kraftmarkedet skjer på bakgrunn av selskapenes vurdering av lønnsom-

heten i prosjektene. Lønnsomheten i det enkelte prosjekt vil avhenge av en rekke forhold. For nye gasskraftverk vil bl.a. tilgangen på gass, gasspriser og utviklingen i framtidige kraftpriser være av stor betydning. I de siste årene har det vært en betydelig økning i gassprisene.

Så langt er det bare Naturkraft, som eies av Hydro og Statkraft, som har startet byggingen av gasskraftverk. Anlegget som er lokalisert på Kårstø, vil ha en kapasitet på 430 MW, som med maksimal produksjon vil utgjøre en årlig produksjon på om lag 3 TWh. Det er forventet at gasskraftverket vil starte kraftproduksjonen høsten 2007.

Industrikraft Midt-Norge har konsesjon for et kraftvarmeverk på Skogn på 800 MW. Kraftverket kan ha en maksimal årlig produksjonskapasitet på inntil 6,4 TWh. Industrikraft Midt-Norge AS fikk nylig forlenget konsesjonstiden og utsatt idriftsettelsen for kraftvarmeverket. Konsesjonstidspunktet er forlenget til 1. januar 2037, og krav om idriftsettelse av anlegget er utsatt til 1. januar 2012.

Når det gjelder nye konsesjoner, foreligger det flere planer om gasskraftutbygging i ulike steder av landet. Her vil jeg gjerne nevne Statoil og Shells planer for bruk av CO₂ fra gasskraftverket på Tjeldbergodden til økt oljeutvinning. Prosjektet vil innebære bruk av miljøvennlig gassteknologi, samtidig som vi får større verdier ut av olje- og gassfeltene Draugen og Heidrun. Selskapene tar sikte på å avklare flere forhold knyttet til de teknologiske og kommersielle sidene ved prosjektet i løpet av 2006.

Tilstrekkelig tilgang på energi er viktig både for folk flest i hverdagen og for verdiskapning og arbeidsplasser. Bygging av gasskraft kan bidra til en sikrere kraftforsyning. Regjeringen vil derfor følge utviklingen i det videre arbeidet med utbygging av gasskraftverk nøye.

Som framhevet i Soria Moria-erklæringen vil Regjeringen gjennom økonomiske virkemidler og satsing på ny teknologi sørge for at nye konsesjoner til gasskraftverk skal baseres på CO₂-fjerning. Regjeringen vil samarbeide med utbyggerne av gasskraft om anlegg for CO₂-fangst og bidra økonomisk til at dette kan gjennomføres så snart som mulig.

Myndighetenes satsing på forskning, utvikling og demonstrasjon av miljøvennlige gasskraftteknologier har økt betydelig siden slutten av 1990-tallet. Den statlige innsatsen for å utvikle teknologier for CO₂-håndtering er større i Norge enn i noe annet land i Europa eller Nord-Amerika, sett i forhold til størrelsen på økonomien. Målet er å kunne bidra til å få fram teknologier for fangst og lagring av CO₂ som vil være konkurransedyktige i et kommersielt marked.

Videre har det vært arbeidet aktivt innenfor tre prosjekter det siste halve året for å få fram grunnlaget for å etablere en verdikjede for transport og injeksjon av CO₂, og for å komme raskest mulig i gang med rensenanlegget på Kårstø, slik at det kan være realisert innenfor den tidsplanen som Regjeringen har satt seg.

Gassco kommer med en rapport like over pinse der de vil presentere de foreløpige resultatene fra det første av disse prosjektene. Dette prosjektet omhandler hele CO₂-kjeden med fangst, transport og injeksjon av CO₂ for økt

oljeutvinning. Formålet med prosjektet har vært å identifisere mulige selgere og kjøpere av CO₂, og deretter bringe sammen de aktuelle kommersielle aktørene til innledende forhandlinger om etablering av CO₂-kjeder. Hensikten er å kvalitetssikre inntekter og kostnader i alle leddene i CO₂-kjeden. Kartlegging av den reelle betalingsviljen til disse aktørene vil gi oversikt over mulige inntekter i kjeden, og dermed også rammene for statens engasjement.

Når det gjelder det andre prosjektet, som dreier seg om å avklare tidsperspektivet og kostnader ved etablering av rensaneanlegget på Kårstø, er NVE godt i gang med arbeidet som skjer i nært samarbeid med aktuelle leverandører av teknologi for CO₂-rensing. NVE vil komme med en foreløpig rapport til departementet før sommeren, basert på informasjon fra aktørene.

Det arbeides i departementet med å etablere en juridisk ansvarlig enhet, som kan stå ansvarlig for anbud og innkjøp, bygging, drift og eierskap av selskapet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:45:34]: Representanten Sørensen innlegg illustrerte godt hvorfor dette problemet er så vanskelig for Regjeringen som det er. Det var en ensidig fokusering på CO₂-utslippene som kommer fra et gasskraftverk, til tross for at et gasskraftverk i Norge ville sluppet ut ca. 1/100 pst. av verdens menneskeskapte utslipp pr. år. Ukentlig åpnes det kullkraftverk i Kina, og det er et perspektiv som må settes opp i forhold til en kraftkrise i Norge.

Vi vet at CO₂-rensekravet forsinket gasskraftverk i Norge, hvis vi ønsker å bygge det snarest mulig. Derfor sier Fremskrittspartiet: Kjør to parallelle løp – ett for gasskraftverk som ikke skal forsinkes av renseskrav, og ett for CO₂-rensing, som vil få den samme framdriften uansett.

Vi er klar over at dette forslaget ikke er i tråd med Soria Moria, men det er heller ikke Regjeringens aksept av mobile gasskraftverk. Og det er viktig for Midt-Norge at Industrikraft Møre kan ha noe på plass fra 2008. Derfor spør jeg: Vil Regjeringen tillate at det bygges gasskraftverk, uten å pålegge utbygger CO₂-kostnader utover klimakvotestsystemet, hvis det kan bidra til å hindre en kraftkrise?

Statsråd Odd Roger Enoksen [13:46:41]: For det første har ikke Regjeringen bidratt til å forsinke det ene gasskraftverket som nå er satt i bygging på Kårstø, med én eneste time. Det gasskraftverket skal være i produksjon fra høsten 2007. Regjeringens ambisjon, som vi jobber etter, er at rensing skal være på plass i 2009. Dermed har Regjeringen også forlenget konsesjonen for varmekraftverket på Skogn, så utbyggerne der kan sette i gang med investeringer når de måtte finne å kunne ta investeringsbeslutningen. Det er heller ikke renseskrav som forsinket det prosjektet. Så Regjeringen har altså på ingen måte bidratt til en forsinkelse av disse prosjektene.

Når det så gjelder representanten Sørensen innlegg, har representanten Sørensen helt rett i at det viktigste vi

kan gjøre, er å håndtere CO₂-utslipp fra fossilt brensel. Gasskraftverk er ikke et mål, men det er ett av flere virkemidler, og reduksjon av klimagassutslipp er ett av Regjeringens viktige mål. Derfor er det CO₂-håndtering ved gasskraftverkene, og derfor har vi satt oss et nytt mål på 30 TWh med fornybar energi – som er en historisk satsing på fornybar energi.

Ivar Kristiansen (H) [13:48:04]: Jeg går ut fra at statsråden i forbindelse med statsministerens 1. mai-tale i Nord-Trøndelag har fått med seg at spaden faktisk ennå ikke er stukket i jorden. Har det slått statsråden hvorfor ikke spaden er stukket i jorden? Har det slått statsråden at høye gasspriser gjør at de som skal betale fakturaen, ikke ser at det eksisterer lønnsomhet i gasskraftprosjektene, selv uten CO₂-håndtering? Med Regjeringens krav til håndtering av CO₂-utslipp får man bare på et enkelt anlegg en prisøkning på kanskje 8–10 milliarder kr ekstra, noe som gir en himmelvid avstand til begrepet «lønnsomhet». Ser ikke statsråden at Regjeringens politikk bare forsterker den strømkrisen som vi går mer og mer i møte? Bidrar ikke statsråden samtidig indirekte til å få fortgang i å få frem det man minst av alt ønsker, nemlig et mobilt eller flere mobile gasskraftverk?

Statsråd Odd Roger Enoksen [13:49:16]: Det er en svært viktig erkjennelse Ivar Kristiansen kommer med her, nemlig at gassprisen er det største hinderet for å få bygd gasskraftverk. Det er mange år siden de første konsesjonene på gasskraftverk ble gitt. De ble også forlenget og videreført under den forrige regjering, uten at spaden ble stukket i jorden, og uten at det ble bygd gasskraftverk.

For eksisterende konsesjoner har ikke denne regjeringen stilt noen nye krav, verken på Kårstø eller på Skogn. Det vi derimot har sagt, i motsetning til den forrige regjering, er at vi skal bidra til CO₂-håndtering ved disse gasskraftverkene. Det er altså ikke nye krav som gjør at det tar tid å bygge gasskraftverk. Det er høye gasspriser, som jeg har sagt utallige ganger før, men som representanter fra Høyre har avvist tidligere – de har sagt at det er Regjeringens politikk som har gjort dette vanskelig. Det er ikke tilfellet. Det er slik at det er økonomien i prosjektene som først og fremst avgjør når man kan sette i gang. For de prosjektene vi her diskuterer, er det ikke stilt noen nye krav fra Regjeringens side.

Gunnar Kvassheim (V) [13:50:25]: Statsministeren sa i en spørretime i Stortinget at han gledet seg til å åpne gasskraftverk med rensaneanlegg på Kårstø i 2007. Da måtte jeg si til statsministeren at det tidligste rensaneanlegget kunne stå klart på Kårstø, var i 2009. Og da blir det forhåpentligvis åpnet av en annen statsminister!

Mitt spørsmål til olje- og energiministeren er: Kan han forsikre om at beslutningen om rensaneanlegg, CO₂-håndtering knyttet til Kårstø, vil bli tatt i innværende år, slik at en kan få på plass rensaneanlegg i 2009?

Og så har jeg en utfordring til: Snøhvit-anlegget slipper ut store mengder CO₂. Uavhengig av hvilke regjeringer som har gitt konsesjon og gitt utslippstillatelse, ligger

det en opsjon på at en kan komme tilbake med rensing. Vil statsråden ta initiativ til å gjennomgå hva som må på plass av rammevilkår for å få rensing av CO₂-utslippene ved Snøhvit-anlegget?

Statsråd Odd Roger Enoksen [13:51:25]: Jeg kan forsikre representanten Kvasheim om at denne regjering er svært opptatt av at vi skal få til CO₂-håndtering ved disse gasskraftverkene. Jeg setter pris på den iver som representanter for de tidligere regjeringspartiene har etter å få igangsatt nettopp slik rensing som er nødvendig. Det er helt riktig at det på Kårstø blir en periode fra 2007 – når dette blir igangsatt – fram til 2009, da vi ikke vil ha rensing på plass. Men vi jobber for å få gjort dette raskest mulig og i løpet av 2009. Hadde den forrige regjeringen hatt den samme ambisjon som denne når det gjelder rensing av CO₂, hadde man kunnet ha det på plass på et tidligere tidspunkt. Dessverre hadde ikke den forrige regjering det. Den skaden prøver denne regjeringen å bøte på.

Vi ser også på hvordan vi skal kunne gjøre dette med tanke på andre gitte konsesjoner hvor Regjeringen har sagt at vi skal bidra til CO₂-håndtering. Når det gjelder anlegget på Melkøya, er det helt riktig som Kvasheim sier: Der er det lagt inn en forutsetning om at man skal vurdere dette. Det vil vi selvsagt også se på mulighetene for å kunne gjøre.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.
(Votering, sjå side 2524)

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Elisabeth Aspaker til helse- og omsorgsministeren:

«Opptappingsplanen for psykisk helse har ført til en betydelig styrking av tilbudet innenfor psykisk helsevern. En rekke enkeltsaker viser imidlertid at det er behov for snarlige ekstra tiltak for å styrke tilbudet til psykisk syke som begår kriminelle handlinger uten at politiet har sanksjonsmuligheter, samtidig som de ikke oppfyller vilkårene for tvungent psykisk helsevern. Dette skaper en uholdbar situasjon både for den enkelte som ikke får tilstrekkelig hjelp, og for samfunnet rundt. Det kan se ut som om det her er behov for en bedre samordning mellom justismyndigheter, både politiet og kriminalomsorgen, og helsemyndigheter for å sikre nødvendige hjelpetiltak for den enkelte og trygghet for andre.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke tiltakene overfor psykisk syke personer som begår kriminelle handlinger og ikke kan sone i fengsel?»

Elisabeth Aspaker (H) [13:54:24]: Det er en realitet at det begås til dels alvorlig kriminalitet uten at den kriminelle møter reaksjoner og stilles til ansvar for sine ugjerninger. En gruppe av disse er gjerningspersoner med avvikende personlighetstrekk som er drivende for at de notorisk begår kriminelle handlinger. Denne gruppen faller åpenbart mellom flere stoler slik dagens system virker.

Problemet er at det i en del tilfeller er de antisosiale atferdsproblemene som denne gruppen har, som er den egentlige årsaken til deres kriminelle handlinger, og ikke en eventuell psykose de måtte ha i tillegg.

Helsevesenets system for tvungent helsevern vil ikke løse det underliggende problemet som er der uavhengig av psykosen, og disse personene vil fortsette sin kriminelle løpebane når de slipper ut. I slike tilfeller forventer helsevesenet derfor at justissektoren må gripe inn og sette grenser. På den andre siden opplever politiet at de ikke har tilstrekkelige muligheter til å ta hånd om denne gruppen slik regelverket er i dag. Politiet ser samtidig at denne gruppen åpenbart har antisosiale atferdsproblemer, og forventer at helsesektoren skal gripe inn og løse problemet. Begge parter mener altså at ansvaret ligger et annet sted.

Resultatet blir da at samfunnet og enkeltmennesker blir ofre og påføres tap og skade, og det er vanskelig å akseptere at slike kriminelle ikke skal la seg stoppe. Vi er definitivt på kollisjonskurs med folks alminnelige rettsopfatning. Her må helsesektoren og justissektoren sammen finne fram til et system hvor gjerningsmannen får en reaksjon kombinert med et tilbud om behandling for sin antisosiale atferd. Så lenge vi ikke har et slik system, blir gjerningsmannen også et offer for manglende handlekraft fra myndighetenes side. Kan hende er det slik at nettopp grensesetting er et viktig element for å få disse personene på rett kurs.

Det er derfor positivt at Regjeringen har nedsatt en utredningsgruppe som skal gjennomgå reglene om strafferettslig utilregnelighet og strafferettslige særreaksjoner. Jeg røper neppe noen hemmelighet når jeg sier at det knytter seg klare forventninger til gruppen, og at det vil komme forslag derfra som skal fange opp den gruppen kriminelle som jeg har omtalt. Ingen kan være tjent med, ei heller den kriminelle selv, at reaksjonen uteblir, og at den kriminelle aktiviteten bare baller på seg. Det er også ganske provoserende å høre om vanekriminelle i denne gruppen som skyver en diagnose foran seg og nærmest håner politiet som ikke kan straffeforfølge.

Historien i Aftenposten denne uken om en 37-åring som slipper straff med 80 lovbrudd på samvittigheten, 13 så langt i 2006, er en ny påminnelse om den vanskelige situasjonen politiet befinner seg i. Dette dreier seg om omfattende tyveri og helerivirksomhet, og samfunnet står maktesløst. Ifølge Aftenposten er mannen i en rettspsykiatrisk erklæring fra 2001 definert som strafferettslig utilregnelig uten å være direkte farlig, og kan derfor ikke tvinges til behandling av noe slag. Det er grunnen til at politi og rettsvesen ikke kan foreta seg noe for å hindre nye lovbrudd. Vi må bare konstatere at i slike tilfeller kommer gjeldende straffelov til kort, fordi det ikke gis rom for tvangsbruk mot utilregnelige som «bare» er plagsomme. Kravet er at de skal være å oppfatte som direkte farlige for at tvungen omsorg eller lignende skal kunne benyttes.

Jeg deler justisministerens syn på at notorisk kriminelle bør stoppes av hensyn til samfunnet, men enda viktigere av hensyn til seg selv. Det må komme en form for reaksjon

sjon som markerer at grenser er overtrådt. Hvis fengsel ikke er alternativet for denne gruppen, hva da? De farligste utilregnelige idømmes tvungen psykiatrisk behandling, men resten går pr. i dag fri. Det er utilfredsstillende. Kan et alternativ være at man dømmes til straff med et element av behandling i kombinasjon der antisosial atferd og ikke annen sykdom har vært drivende for kriminaliteten? Poenget er at man ikke må slippes ut før den tilmålte straffetiden er ute, og samtidig får mulighet til å skape seg en ny og bedre framtid. Jeg vet ikke om dette er svaret, men jeg finner grunn til å reise spørsmålet.

I et intervju med Aftenposten sist mandag, tar justisministeren til orde for at den nylig nedsatte særreaksjonsgruppen må foreslå en lovendring som tillater strafferettslige reaksjoner selv om gjerningsmannen er utilregnelig, men understreker samtidig at vilkårene i så fall bør være strenge. Justisministeren er likevel konkret på at utvalget må vurdere om vedvarende plagsom atferd der andre tiltak ikke har virket, bør lede til en særreaksjon. Jeg vet selvsagt ikke hvilke tilrådinger denne gruppen vil komme med, men jeg vil ikke bli overrasket om de kommer med forslag til reaksjonsformer og oppfølgingsansvar i form av mellomløsninger som involverer politi, kriminalomsorg og helse- og sosialvesen på bred front. Jeg tenker at her vil det være oppgaver som går ut over det psykiske helsevernet kan tilby, og som vil innebære mobilisering av et bredt spekter av helse- og sosialtjenester.

Det er i dette noe opprørte havet norsk psykiatri og helsevesen møter noen av sine kanskje mest krevende oppgaver. Det er bakgrunnen for at jeg har tatt opp denne interpellasjonen – ikke for å anklage noen, men for å få en debatt om hva vi mer kan gjøre, spesielt fra helsevesenets side, og i et tett samspill med justissektoren.

Vi er nå vel halvveis i den tiårige opptrappingsplanen for psykiatrien. Det er satset betydelige midler på å ruste opp psykiatrien innenfor både spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten. Mens opptrappingsplanen i de første årene hadde et særlig fokus på kapasitetsutvidelse og kompetansebygging i andrelinjetjenesten, har det de senere årene vært lagt større vekt på å ruste opp kommunehelsetjenesten, slik at man også her skal ha den nødvendige kompetanse til å møte pasienten.

Da ordningen med sikring ble opphevet i 2002, fikk samtidig det psykiske helsevernet ansvaret for reaksjonene mot gruppen utilregnelige. Disse lovbruddene skulle ikke straffes, og selv om psykose er en vanlig diagnose blant disse, har det ikke vært en selvfølge at det psykiske helsevernet har hatt et tilbud til dem.

Det er vanskelig å akseptere dersom psykiatrien, til tross for opptrappingsplanen og betydelig økning av ressursene i perioden fra 1998 og fram til i dag, ikke makter å ivareta oppfølging av denne gruppen lovbrutere. Selv om ikke alle karakteriseres som farlige, er det likevel av betydning at disse blir fanget opp og gitt et tilbud innenfor det psykiske helsevernet. Jeg tror det er viktig at justismyndighetene og samfunnet enda klarere enn tidligere uttrykker en forventning om at helsevesenet tar dette ansvaret mer på alvor.

De mange beretningene om ikke-strafferettslige kriminelle som nærmest får utfolde seg fritt, taler for at politi, kriminalomsorg og helsemyndighetene må samhandle enda tettere. Selv om det kan komme lovendringer som senker terskelen noe for bruk av tvungent psykisk helsevern, og eventuelt introduserer nye former for behandlingstilbud, må det være et mål at strafferettslig utilregnelige på en mer systematisk måte følges opp på riktig nivå enten av primær- eller spesialisthelsetjenesten.

God kommunikasjon mellom justis- og helsesektoren er etter min mening selve nøkkelen for å kunne lykkes, men like viktig er det selvsagt å ha kommunen der vedkommende bor, med på laget. Kommunens tjenesteapparat er trolig best egnet til å koordinere ulike hjelpetiltak og til å sikre en helhetlig oppfølging av den enkelte.

Det er imidlertid grunn til å reise et mer prinsipielt spørsmål i forhold til hvem som bør ha ansvaret for at helsevesenet har nok kapasitet til å følge opp kriminelle som enten idømmes tvungent psykisk helsevern, eller som eventuelt deltar i frivillige behandlingsopplegg. Dersom det er slik at et økende antall plasser og kapasitet i psykiatrien belegges som ledd i strafferettslige reaksjoner og særreaksjoner, vil dette kunne gå ut over tilbudet til befolkningen for øvrig. Er det i så fall akseptabelt? Svaret på det er trolig nei, og derfor bør det også vurderes om ikke justissektoren bør ha et bestiller- og finansieringsansvar for den kapasiteten som de til enhver tid beslaglegger innenfor helsevesenet, på samme måte som justissektoren har et ansvar for å bygge nok fengselsplasser og til å ta kostnadene ved driften av disse.

Jeg vil avslutningsvis konkret utfordre helse- og omsorgsministeren til å kommentere denne siste problemstillingen. Samtidig er det viktig at helsevesenet framover ikke framstår som handlingslammet overfor en gruppe kriminelle som riktignok er krevende, men som allikevel har krav på vår omsorg og oppmerksomhet. Det er ikke en holdbar strategi å innta en avventende holdning til hva denne arbeidsgruppen, som skal se på særreaksjoner, kommer fram til. Vi må uavhengig av dette arbeidet ta grep for å motvirke rolleuklarhet og forbedre tilbudet innenfor dagens lovverk.

Statsråd Sylvia Brustad [14:03:52]: Det er et viktig mål for denne regjeringa at helsetjenestetilbudet til psykisk sjuke fortsatt må styrkes. Det har skjedd veldig mye positivt de siste åra, men vi er ikke i mål. Sjøl om Opptrappingsplanen for psykisk helse har ført til at mange flere har fått tilbud om hjelp, preges situasjonen fortsatt av lange ventelister og til dels overbelegg i enkelte deler av tjenesten. utfordringa framover er først og fremst å bedre kvaliteten i tjenesten og få til god flyt og sammenheng i de ulike ledd i tjenesten. Det er også helt åpenbart behov for å styrke samarbeidet mellom helsetjenesten og justismyndighetene. Men uansett hvor god eller dårlig tilgjengelighet det er til en tjeneste, vil den ha sine klare begrensninger for enkelte grupper som i liten grad er mottakelig for behandling. Jeg tenker spesielt på den gruppa representanten Aspaker tar opp i dagens interpellasjon.

Det følger av straffeloven § 44, som representanten og andre helt sikkert er kjent med, at lovbrøtere som var psykotiske eller i høy grad psykisk utviklingshemmede på gjerningstidspunktet, ikke kan straffes. Dersom disse lovbrøterne begår en alvorlig straffbar handling, som angitt i straffeloven § 39, og det foreligger fare for gjentakelse, kan disse enten dømmes til tvungent psykisk helsevern for psykotiske lovbrøtere eller til tvungen omsorg for utilregnelige psykisk utviklingshemmede.

Men en gruppe utilregnelige lovbrøtere opptrer plag-somt eller vanskelig eller spesielt uten at lovbruddet hjemles i en av de nevnte strafferettslige særreaksjonene, og vi har ikke gode nok tilbud. Vi er kanskje i den situasjon at samfunnet til en viss grad kan beskytte seg mot farlige personer, mens utilregnelige lovbrøtere som er plag-somme – men ikke farlige – ikke kan ilegges en særreaksjon. Det er klart det er en utfordring.

Jeg mener at mange kommuner gjør en stor innsats i forhold til denne gruppa, men det er ikke alltid like lett å finne gode lokale løsninger. Det oppstår selvfølgelig også ofte en komplisert situasjon når disse heller ikke er villige til å ta imot behandling og omsorg. En har forsøkt å etablere tvungent psykisk helsevern for mange av dem vi her snakker om, men ganske raskt har kontrollkommissjonen eller domstolen skrevet dem ut, fordi vilkårene for tvangsmessig vern ikke var til stede.

Som representanten Aspaker kjenner til, er ikke dette noen helt ny problemstilling. En har vurdert flere måter å løse denne situasjonen på. Ett forslag har vært å endre psykisk helsevernloven, slik at en i større grad kan tvangsinnlegge slike personer. Det har vist seg at dette ikke var noen farbar vei fordi bl.a. Den europeiske menneskerettighetskonvensjon setter klare grenser for på hvilket grunnlag en kan tvangsinnlegge mennesker i psykisk helsevern. Det er tvilsomt om vi kan senke terskelen for tvungent psykisk helsevern ytterligere uten å komme i konflikt med internasjonale menneskerettighetsforpliktelser.

Problemstillinger knyttet til denne gruppa var faktisk noe av det første både jeg og justisministeren grep fatt i etter at vi tiltrådte. Jeg har bedt Sosial- og helsedirektoratet om å kartlegge denne gruppa, slik at vi faktisk vet hvilket antall mennesker vi her snakker om, og hva slags hjelpe- og behandlingstilbud hver enkelt har behov for. Denne kartlegginga, som vil foreligge om veldig kort tid, vil gi oss et bedre grunnlag for å ta stilling til hva slags type tiltak som vil være mest hensiktsmessig for denne typen lovbrøtere.

Parallelt med dette har jeg i samarbeid med justisministeren satt i gang en evaluering av de strafferettslige særreaksjonene, herunder «dom til tvungent psykisk helsevern» og «dom til tvungen omsorg for utilregnelige psykisk utviklingshemmede». Evalueringa skal være ferdig senest i løpet av 2007.

Det er, som representanten Aspaker var inne på, oppnevnt en arbeidsgruppe – samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Justisdepartementet – som skal vurdere ulike sider ved de strafferettslige særreaksjonene. Det første denne arbeidsgruppa skal ta tak i, er nettopp de

problemstillingene som Aspaker tar opp i denne interpellasjonen. Med grunnlag i kartlegginga fra Sosial- og helsedirektoratet, som jeg tidligere har nevnt, skal denne arbeidsgruppa vurdere om og hvordan de strafferettslige særreaksjonene kan brukes overfor disse lovbrøterne. Gruppa skal også vurdere samfunnets rett og plikt til å beskytte seg mot disse lovbrøterne, og de skal se på hvordan de kan få best mulig hjelp – om nødvendig ved bruk av tvang. Arbeidsgruppa skal legge fram forslag til tiltak overfor utilregnelige lovbrøtere i løpet av høsten 2006. Deretter vil Regjeringa foreslå eventuelle lovendringer eller andre operative ting for Stortinget dersom det er behov for det.

Foruten å gå gjennom lovgrunnlaget for hva som kan gjøres med denne gruppa lovbrøtere, er vi også nødt til å vurdere ulike organisatoriske tiltak. Jeg tenker her bl.a. på samarbeidsformer mellom politi og helsevesen. Flere steder i landet er det helt klart at dette ikke fungerer godt nok pr. i dag. Politidirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet har derfor etablert et fast samarbeidsforum som møtes hvert kvartal. Det er bra. I disse dager slutfører de et rundskriv om samarbeidsrutiner mellom helsetjenesten og politiet. Jeg vil understreke at det er politiet og helse-tjenesten på det enkelte stede som sjøl har ansvar for å finne fram til samarbeidsrutiner som er tilpasset de lokale utfordringene. For eksempel har en her i Oslo etablert et fast samarbeid mellom politiet og psykisk helsevern, og i Helse Nord, for å bruke et annet eksempel, har en inngått samarbeid med statsadvokatene i de tre nordligste fylkene.

Det er en veldig kompleks problemstilling som representanten Aspaker reiser. Den må ses i lys av individets rettssikkerhet, men også i lys av samfunnets behov for beskyttelse. Samfunnet kan nok aldri beskytte seg helt mot farlige eller ubehagelige personer, men vi må legge rammevilkårene til rette for nødvendige hjelpetiltak i ulike samfunnssektorer – både for den enkelte lovbrøter og for samfunnet. Jeg har forventninger til at det arbeidet som nå er satt i gang, skal føre til resultater som så langt som mulig svarer på de problemstillingene som er reist i interpellasjonen. Resultatet fra dette arbeidet vil bli lagt fram for Stortinget på egnet måte så snart det overhodet er mulig.

Elisabeth Aspaker (H) [14:10:59]: Jeg vil takke helse- og omsorgsministeren for det svaret som hun har gitt. Det viser jo egentlig at vi i veldig stor grad har den samme erkjennelsen av de problemene vi står overfor. Vi må bare erkjenne at selv om vi har et helsevesen som i aller høyeste grad må sies å være veldig oppegående, møter man en gruppe som man likevel ikke har helt klart for seg hvordan man skal møte. Det er selvsagt slik at hvis folk da ikke er motiverte for å gå inn i disse behandlingsoppleggene osv., er det også svært vanskelig i dagens situasjon å vite hvordan man skal håndtere det.

Derfor er den arbeidsgruppen som nå er nedsatt, så viktig. Men jeg tror likevel det er viktig at man mobiliserer ytterligere tankekraft i de samarbeidsorganene hvor politiet og helsevesen nå sitter, for å se på om det finnes andre måter å nærme seg disse personene på som kan bi-

dra til at flere motiveres til å gå inn i behandlingsopplegg. Jeg tror også man må tenke igjennom om de behandlingsopplegg som eksisterer i dag, må suppleres med nye former for behandlingsopplegg.

Det er nok også rett som statsråden sier, at antallet i seg selv ikke er så stort, men det er likevel forferdelig demoraliserende for et politi og for et samfunn som ser at selv om de ikke er så mange, får de lov til å begå veldig mye og til dels alvorlig kriminalitet.

Riksadvokaten har hatt en runde med statsadvokatembetene og politimestrene i 2004, og han oppsummerer i ganske dramatisk riksadvokatspråk at dette er en gruppe som begår til dels svært alvorlig kriminalitet. Det er snakk om overgrep mot barn. Det er snakk om vold mot familie, og det er snakk om annen type kriminalitet som har betydelig skadeomfang ved seg.

Så jeg vil igjen utfordre helse- og omsorgsministeren til å dvele rundt denne problemstillingen om hvem som skal ha ansvaret for å rigge på plass den nødvendige kapasiteten. Ser helse- og omsorgsministeren for seg at justis-sektoren skal få et større ansvar i fremtiden for både å tenke kapasitetsdimensjonering og være med på å ta et finansielt ansvar for å sikre oss at denne type behandlingsopplegg kommer på plass, og at det i større grad blir mulig å få dem gjennomført.

Statsråd Sylvia Brustad [14:13:55]: Det virker som om interpellanten og jeg er helt enige om målet, og det handler om en gruppe mennesker som pr. i dag dessverre faller mellom to stoler.

Da er det en del dilemmaer vi står overfor, helt åpenbart. For det første må jo også de psykotiske lovbruterne behandles på en verdig og human måte. Vi vet at straffen har veldig liten preventiv effekt dersom den som straffes, ikke kan klandres for det han eller hun har gjort, fordi de ikke vet hva de har gjort. Så er det også viktig å ivareta den beskyttelse og de behov som samfunnet som sådant har i denne sammenheng.

Så må det også være slik at dom til psykisk helsevern skal ha en nyttefunksjon utover det å være en ren oppbevaring for psykotiske lovbrutere. Det må også være slik at behandling av psykotiske lovbrutere må være en effektiv og hensiktsmessig bruk av helsetjenesten.

Jeg har nå store forventninger både til den kartleggingen som er gjort, slik at vi vet hvor mange det er – jeg er helt enig i at selv om det er få, er det en kjempestor utfordring som vi må finne en løsning på, og som jeg mener det må være mulig å finne en løsning på – og til arbeidsgruppa, som nå arbeider veldig fort. Den ble nedsatt i april og skal presentere en innstilling nå tidlig i høst. Etter det kommer vi til å komme med operative og ganske klare forslag til hva som bør gjøres.

Så er det også helt klart at vi pr. nå står oppe i en del situasjoner som vi selvfølgelig håndterer løpende på best mulig måte, og vi bruker også mye tankekraft, som interpellanten var inne på, med hensyn til hva vi kan og bør gjøre for å møte dette.

Jeg har ikke lyst til å forskuttere hva Regjeringa kommer til å lande på. Men det er helt åpenbart at vi nok er

nødt til å gå en del nye veier, og her må både justissektoren og helsevesenet ha ansvar. Vi må finne ut hvem som helt klart har ansvar for hva, og sikre at de som trenger å bli tatt hånd om, faktisk blir tatt hånd om, både av hensyn til seg sjøl og også av hensyn til samfunnet. Da vil jeg ikke utelukke at det kan være behov for noen nye former for behandlingstilbud som er en kombinasjon av behandling og straff, når det er riktig. Om det da må bygges opp noen nye tilbud, eller om vi kan bruke noe av det eksisterende, vil ikke jeg svare på i dag – det får vi se på. Men jeg tror nok vi alle sammen må konstatere at vi ikke har tilstrekkelig gode tilbud, slik situasjonen er i dag. Det har Regjeringa til hensikt å gjøre noe med, og jeg er glad for at det er flere partier i Stortinget som ser ut til å støtte det.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [14:16:47]: Vi må finne praktiske og lovmessige løsninger som sikrer at samfunnet vårt beskyttes mot farlige personer, uavhengig av om disse personene er strafferettslig tilregnelige eller ikke. Justisministeren og helseministeren er i full gang med dette arbeidet. Det som blir sentralt, er å se på hvordan farlighet vurderes av psykiaterne, samt hva slags behandlingstilbud som faktisk gis.

Det må være tett kontakt mellom politi og psykiatri når personer som er idømt en strafferettslig særreaksjon, ikke lenger holdes i sikkerhetsavdeling, og når disse skrives ut av psykiatrien. Samfunnets behov for beskyttelse må ivaretas. Samtidig må en ta konsekvensen av at dette er utilregnelige personer som har behov for et behandlingstilbud.

Etter norsk rett kan den som på handlingstiden var psykotisk, bevisstløs eller psykisk utviklingshemmet, i høy grad ikke straffes. I stedet kan vedkommende idømmes en strafferettslig særreaksjon. De nye reglene om strafferettslige særreaksjoner – herunder forvaring, overføring til tvungent psykisk helsevern og overføring til tvungen omsorg – trådte i kraft 1. januar 2002, etter flere tiår med utredning. Det viser hvor komplekst saksforholdet er.

Det tidligere sikringsinstituttet, som gikk ut på at utilregnelige lovbrutere i prinsippet kunne idømmes sikring for ethvert lovbrudd, ble opphevet ved reformen. Men i praksis var det alvorlige forbrytelser mot andres liv, helse og frihet som resulterte i sikring. Men sikring ble også i noen tilfeller idømt for vinningsforbrytelser og for mindre alvorlige tilfeller av volds- og seksualkriminalitet.

Strafferettslig utilregnelighet på grunn av psykose, høy grad av psykisk utviklingshemming og bevisstløshet reguleres, som før nevnt, i straffeloven § 44.

Vilkårene for den strafferettslige særreaksjonen overføring til tvungent psykisk helsevern framgår av straffeloven § 39, mens gjennomføringen av dette reguleres av psykisk helsevernloven kapittel 5.

I tillegg til at gjerningspersonen må være psykotisk eller bevisstløs, må følgende tre tilleggsvilkår være oppfylt:

1. En særreaksjon er nødvendig for å verne samfunnet.
2. Lovbruteren har begått eller forsøkt å begå en alvorlig voldsforbrytelse, en alvorlig ildspåsettelse eller en annen alvorlig forbrytelse som krenket andres liv,

helse eller frihet, eller kunne utsette disse rettsgodene for fare.

3. Det må være gjentakelsesfare.

Det er det psykiske helsevernet som er pålagt å ta ansvaret for gjennomføringen av særreaksjoner for utilregnelige. Helsevesenet har dermed en plikt til å ta hånd om den domfelte og har ansvaret for at særreaksjonen settes i verk umiddelbart etter at dommen er rettskraftig.

Opphør av den strafferettslige særreaksjonen tvungent psykisk helsevern reguleres i straffeloven § 39 b. Særreaksjonen kan bare opprettholdes når vilkåret om gjentakelsesfare er oppfylt.

Det pågår for tiden en bred etterkontroll av særreaksjonsreglene i et samarbeid mellom Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. I Ot.prp. nr. 87 for 1993-1994 side 105 ble det varslet at det skulle gjennomføres en slik etterkontroll av de nye reglene om utilregnelighet og særreaksjoner etter at de hadde virket i fem år. Som er nå.

I denne forbindelse vil særreaksjonen overføring til tvungent psykisk helsevern bli underlagt en særskilt vurdering. Det vil bl.a. bli sett på hvilke farlighetsvurderinger som blir gjort når en person blir dømt til tvungent psykisk helsevern, og det nærmere innholdet i behandlingstilbudet innen psykisk helsevern vil bli vurdert. Det vil også bli sett nærmere på hvilken oppfølging som gis etter opphør av reaksjonen.

Jeg er kjent med at det finnes en liten gruppe utilregnelige lovbrøyttere som opptrer særlig plagsomt, uten at det er hjemmel for en særreaksjon. Det er overgrep i familieforhold. Det kan være trusler og vold mot offentlige tjenestemenn. Omfattende hærverk, tilgrising og sjikane er eksempler på lovbrudd enkelte utilregnelige begår.

Denne samfunnsskadelige aktiviteten som enkelte utilregnelige begår, kan være til stor sjenanse for andre personer og for samfunnet. Som ledd i etterkontrollen vil jeg tro at gruppen som er nedsatt, vil vurdere hvilke tiltak som kan settes i verk overfor denne typen utilregnelige lovbrøyttere.

Vigdis Giltun (FrP) [14:21:09]: Samfunnet skal beskyttes mot lovbrøyttere, og de som utfører et lovbrudd, skal stå til rette for det, enten ved å sone en idømt straff eller ved at de dømmes til tvungent psykisk helsevern eller omsorg.

Når vi nå snakker om en liten gruppe som ikke skal stå til rette for det de gjør, er dette en gruppe som faktisk ikke bare kan være plagsom, men som kan ødelegge tilværelsen for andre mennesker – det blir en trussel.

Hvis antisosial atferd skal være et grunnlag for ikke å stå til rette for det man gjør, har man kanskje kommet litt langt i å definere hva som er sykt. Hvis en person er syk og har en syk atferd, må vedkommende få hjelp og behandling, og da må man finne et egnet behandlingstilbud.

Norge er det eneste land i verden hvor helsetjenesten i fengslene er organisert under det generelle helsetilbudet. I andre land er helsetjenesten administrativt underlagt kriminalomsorgen. Dette er selvsagt en spesiell utfordring,

og man møter derfor ofte uklare ansvarsforhold i skjæringspunktet mellom psykiatri og kriminalomsorgen.

Når vi ser at halvparten av landets 1 000 langtidsfanger får behandling for psykiske plager, viser også en undersøkelse fra Kompetansesenteret for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri at én av fire korttidsfanger også får psykiatrisk behandling. Det viser jo at veldig mange som i dag sitter i fengslene våre, er psykisk syke i en eller annen form, men allikevel soner sin straff.

Ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt har de et behandlingstilbud til alle som har behov for det, men ved Åna fengsel fungerer isolasjonsceller daglig som oppbevaring for psykiatriske pasienter. Dette er svært ustabile personer, som enkelte ganger blir værende i isolat i opp til flere måneder uten at de får hjelp av psykolog eller psykiater, bl.a. på grunn av problemer med rekruttering av fagpersonell. Det er også viktig for helsevesenet å sørge for at det er riktig fagpersonell på riktig plass. Dette bryter med retten de innsatte har til nødvendig helsehjelp, og det er noe som statsråden bør ta på alvor.

Det vil si at veldig mange av dem som soner straffene sine, har eller får psykiske plager under oppholdet. Jeg antar derfor at terskelen for å bli erklært for syk til å sone, er rimelig høy. Undersøkelsen viser at 70–80 av de personene som soner i dag, ikke burde sittet i fengsel. Enkelte av dem som begår lovbrudd, er så syke at de ikke bør sone, men de må ha et tyngre og mer omfattende behandlingstilbud for kortere eller lengre perioder. Dette tilbudet må stå klart når de trenger det.

På tross av at vi lever i et forholdsvis trygt og velfungerende samfunn, ser vi at flere og flere får psykiske problemer. Selv om de fleste av disse ikke er en fare for seg selv og omgivelsene, får det alvorlige konsekvenser når noen begår alvorlige kriminelle handlinger. Man har gjentatte ganger opplevd at personer som har utført alvorlig kriminalitet, og som har vært innlagt til behandling for sin psykiske tilstand, ikke får god nok oppfølging etter at de er skrevet ut fra sykehuset.

Psykiater Rosenqvist har jobbet med de tyngste psykiatriske tilfellene i Norge, mennesker som har gått så lenge uten god nok behandling at de er blitt farlige for seg selv og andre. Hun var med på å utarbeide en rapport i 1998, som hadde en dyster konklusjon: Kun to av 26 sinnslidende drapsmenn og andre syke og farlige personer fikk tvungent psykiatrisk ettervern. Det viste seg også at for dem som fikk behandlingen, var den mislykket. Satsingen fanger altså ikke opp de dårligst fungerende, de som er potensielle drapsmenn, og man kan spørre seg om dette er bedret siden denne rapporten kom.

Det er for stor usikkerhet rundt risikovurderingen. Det finnes lite eller ingen forskning på risikovurdering når det gjelder kvinner og etniske minoritetsgrupper. Oppholdstiden i de psykiatriske institusjonene er kraftig redusert de siste årene. Mellom 1990 og 2003 ble det redusert med ca. 2 500 døgnplasser. I tillegg til at pasienter ble skrevet ut for tidlig, ser man at det gjentatte ganger er pasienter, flere hundre hvert år, som stikker av fra behandling. Dette er også en fare som samfunnet blir utsatt for.

Det er gjentatte ganger avslørt svikt i meldingsrutinene mellom sykehuset, fastlegen, politi og kommune-helsetjenesten. Hver gang manglende rutiner eller tidlig utskrivning har ført til ulykker, får vi høre at her skal det satses. Nye rutiner og pengene til psykiatireformen vil føre til at pasientene får forsvarlig oppfølging, men er det det som skjer? Problemet er bare det at vi kan ikke se de store forbedringene her på dette området – snarere tvert imot.

Når interpellanten tar opp problemet med kriminelle som er for syke til å sone, men for friske til å legges inn til psykiatrisk behandling, tyder det på en svakhet som må finne en rask løsning. Helseforetakene har ansvaret for dem som på grunn av sin psyke utgjør en fare for seg selv eller andre, og de må få nødvendig behandling. Det kan ikke aksepteres at mange innenfor denne kategorien vi snakker om nå, faller mellom de to berømmelige stolene. Samfunnet forventer at psykisk syke som begår kriminelle handlinger, blir tatt hånd om av myndighetene. Det hjelper lite for den som utsettes for en kriminell handling, at handlingen er utført av en person som er i psykisk ubalanse. Jeg håper nå at statsråden tar opp dette med konkrete og målbare tiltak, slik at vi kan finne en løsning for denne gruppen.

E i r i n F a l d e t hadde her gjeninntatt president-plassen.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:27:19]: Det er viktige problemstillinger interpellanten tar opp. I denne debatten mener jeg det er viktig å understreke at bare en liten del av kriminelle handlinger som skjer i Norge, begås av psykiatriske pasienter. Et sentralt element i Opptrappingsplanen for psykisk helse er å skape større åpenhet og forståelse for hva psykiske lidelser er, og hva det *ikke* er. Medienes gjentatte fokusering på det de betegner som «tikkende bomber», mener jeg bidrar til en uheldig stigmatisering av en gruppe mennesker som svært sjelden utgjør en fare for andre.

Men det er likevel et faktum at enkelte som begår kriminelle handlinger, også har en psykisk lidelse. Noen begår handlinger som har karakter av ordensforstyrrelser, mens andre begår alvorlig kriminalitet. Denne interpellasjonsdebatten tar utgangspunkt i forbrytelser som begås av mennesker som er strafferettslig utilregnelige, uten at det foreligger grunnlag for tvungent psykisk helsevern. Jeg registrerer at Regjeringen vil foreta en gjennomgang av de strafferettslige særreaksjoner overfor denne gruppen. Jeg vil oppfordre helse- og omsorgsministeren til å engasjere seg sterkt i dette arbeidet for å sikre at det psykiske helsevernet bidrar til å ivareta den psykisk syke bedre – noe jeg også etter hennes innlegg oppfatter at hun vil gjøre. Jeg føler meg trygg på at hun vil følge opp det. Dette vil være et viktig bidrag for å ivareta hensynet til samfunnets trygghet.

Det er avgjørende at samfunnets reaksjoner på slike handlinger tar høyde for at mange psykisk syke først og

fremst har behov for behandling. Et slikt syn følger av en lang humanistisk tradisjon i vårt rettssystem.

Jeg vil så sterkt jeg kan, understreke at strafferettslige reaksjoner og særreaksjoner ikke må brukes som en erstatning for nødvendige hjelpetiltak. Ansvaret for psykisk syke må ikke overlates til politiet og kriminalomsorgen fordi det psykiske helsevernet svikter.

For de få som begår gjentatte straffbare handlinger uten at det er grunnlag for straff eller tvungent psykisk helsevern, er det åpenbart et behov for et samarbeid mellom kriminalomsorg og helse- og sosialtjenesten. Vi vet at det nettopp er i samhandling mellom ulike instanser at vi oftest finner svikt i helse- og omsorgstjenesten. Helseilsynets årsrapport fra 2005 uttrykker det slik at personer med behov for sammensatte tjenester får et stykkevis og delt tjenestetilbud.

Tidlig intervensjon og systematisk oppfølging av personer med alvorlige psykiske lidelser fra det ordinære hjelpeapparatet er det viktigste tiltaket for å forebygge farlig oppførsel og kriminalitet. Det er avgjørende at vi forhindrer at mennesker blir så syke at dette i seg selv utløser kriminelle handlinger.

Opptrappingsplanen for psykisk helse har bidratt til at flere får hjelp innenfor psykisk helsevern. Flere av de kvantitative målene i opptrappingsplanen er innenfor rekkevidde, herunder utbygging av distriktspsykiatriske sentre, utbygging av tilrettelagte boliger med oppfølging og økt behandlingsskapasitet. Likevel opplever mange et hjelpetilbud som svikter i sentrale ledd.

En nylig publisert utredning fra Sosial- og helsedirektoratet bekrefter funn fra tidligere pasienttellinger, nemlig at mange pasienter legges inn på psykiatriske avdelinger i mangel av et mer egnet oppfølgingstilbud lokalt. Dersom målsettingene om en mer normalisert tilværelse for psykisk syke skal realiseres, er det avgjørende at vi lykkes med å bygge opp gode lokale oppfølgingstilbud. Det er trolig behov for flere tilrettelagte boliger enn de 3 400 det allerede er gitt tilsagn om. Men minst like viktig er det å fylle disse boligene med kompetent personale som kan gi god oppfølging og omsorg.

Utbyggingen av ambulante team vil også være et viktig bidrag til å ivareta psykisk syke som begår kriminelle handlinger. Erfaringene så langt viser at disse teamene bidrar til å øke tilgjengeligheten til kvalifiserte tjenester, slik at pasienten får et bedre faglig tilbud. Det er viktig å markere at vi ikke tolererer at enkeltmennesker begår kriminelle handlinger som rammer andre, men det er like viktig at vi ikke bruker strafferettslige virkemidler som et dårlig alternativ til nødvendige hjelpetiltak.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:32:12]: Dette har vært en debatt som har vært preget av humanistisk tenkning og stor grad av enighet i salen, og det er jo denne typen spørsmål tjent med.

Jeg har lyst til å velge en litt annen innfallsvinkel enn den som en del har hatt, kanskje også fordi nettopp humanistiske perspektiv er godt ivaretatt allerede. Jeg leste for en tid siden en kronikk i Aftenposten av Berthold

Grünfeld, der han påpeker det betenkelige i at man i dag har et system som skarpt skiller mellom den friske og den gale. Den problemstillingen han reiser, er om et forstyrret sinn skal fritas for straff. Umiddelbart vil mange si at det bør det jo. Men det jeg synes at Grünfeld, som har vært rettspsykiater i over 40 år, problematiserer på en troverdig måte, er at vi har en tendens til å skille mellom to klare grupper, den friske som begår et drap – et «friskt» drap, om man kan si det slik – og den gale som skal unntas fra straff, fordi man må på «galehus» fordi man var psykotisk i gjerningsøyeblikket. Hele tenkningen virker pervertet, om jeg må være så fri å si det. Ethvert drap må man jo i utgangspunktet kunne ta avstand fra, uansett hva slags sinnstilstand eller diagnose man stiller på den enkelte.

En problemstilling med det er jo at man – som Grünfeld også trekker fram i den samme artikkelen – også ser at personer som åpenbart er psykotiske, begår veldig klare handlinger etter drapet. Man fjerner fingeravtrykk, man stikker av, man skjuler seg, man skjuler sine spor i den hensikt ikke å bli tatt for det drapet man har begått, hvorpå man så i rettssalen framstår uten noen form for hukommelse om det man har gjort – altså sterkt motiverte, rasjonelle handlinger, om man må kunne si det.

Det reiser jo spørsmålet om man ikke bør se på loven. § 44 i straffeloven første ledd tar til orde for at hvis man kan bruke psykosediagnosen, så skal man unntas fra alminnelig straff og i stedet dømmes til behandling. Og det er her Grünfeld sier at man kanskje har områder – gråsoner – der man burde ha funnet andre typer virkemidler. Fra egen praksis har jeg opplevd schizofrene pasienter, psykotiske, manisk-depressive i en fase der de åpenbart var psykotiske, og der det helt klart er et skille i atferd mellom personer, som kan være til dels målrettede og ondskapsfulle, og de vet det utmerket godt selv. Det gjør at man bør diskutere om ikke virkemiddelområdet er for smalt.

Nils Johan Ringdal skrev en bok for en del år siden, som ble utgitt på nytt i 2004, som het «Gal mann til rett tid» – en glimrende tittel på boka om Sverre Riisnes, som var NS-minister under krigen, og som etter krigen framstod som – for å si det på godt norsk – spik, spenn og garen. Konsekvensen av det var jo at han ved straffeoppgjøret ble vurdert veldig annerledes enn sine kolleger som stort sett hadde gjort det samme særdeles gale som han gjorde. På den måten unndrog han seg straff. Det er altså ingen grunn til å tro at ikke vi i det norske samfunn i dag har en rekke andre personer som gjør det samme som Sverre Riisnes, nemlig at man plutselig ikke husker noen verdens ting, noe som får rettspsykiatere – det erkjenner jo også Berthold Grünfeld, som har 40 års praksis på området – til å erklære dem som psykotiske. Så får de en kort behandling i psykiatrisk institusjon, der de egentlig ingen ting har å gjøre, og så sier man at man ikke har noe behandlingstilbud å gi dem, og så er de ute i samfunnet igjen, og, jeg vil si, med legninger, med holdninger og med væremåter som gjør dem farlige. Det gjør dem farlige som veldig mange andre såkalt friske er det, rett og slett fordi de mangler de alminnelige sperrene man bør ha for ikke å begå overgrep overfor sine medmennesker.

Dette gjør at det man må etterlyse her, og som jeg synes det er en felles erkjennelse for, er for det første ressurser til bruk av virkemidler som er mer differensierte enn det vi har i dag, og i tillegg at vi når vi setter inn ressurser, organiserer det på en måte som gjør at den enkelte får en rehabilitering, får en behandlingsskjede, uansett om det måtte skje i fengsel eller utenfor fengsel, i et hjem eller på en institusjon som er tilpasset den enkeltes behov. Det betyr også at når man bruker sakkyndige, må de brukes med vett og forstand. Jeg har selv vært til stede i en rettssak som vitne, og jeg ble ganske perpleks over hvordan de rettspsykiatriske sakkyndige kunne sette alminnelig skjønn totalt ut av kraft gjennom de diagnosene de stilte. Det påvirket rettssaken på en etter mitt syn uheldig måte, fordi man ikke fikk det vanlige skjønn inn og den sunne fornuften til å vurdere hvordan samfunnet skal kunne sikres. Men jeg har altså ingen inntrykk av at denne salen ikke er i stand til å ivareta dette på en god måte, og jeg synes også statsråden har gitt en god redegjørelse. Justisminister Knut Storberget har jo signalisert at man også bør se på lovverket, og det framstår som fornuftig.

Laila Dāvøy (KrF) [14:37:41]: Jeg takker interpellanten for å ha reist et viktig, men vanskelig tema.

Samfunnet må reagere mot kriminelle handlinger, og reaksjonen skal gjenspeile handlingens alvorlighet. Skjer ikke dette, vil tilliten til rettsstaten forvitte. Det er viktig at hensynet til ofrene for kriminalitet blir tillagt betydelig vekt både under etterforskningen, i rettssaken og når straffen skal utmåles.

Samtidig er det et grunnleggende prinsipp i norsk strafferett at utilregnelige personer ikke skal sitte i fengsel. I rettsstaten Norge tilpasses reaksjonen og straffen også til gjerningsmannens helsetilstand, situasjon og livserfaring. For meg og for Kristelig Folkeparti er det viktig at justispolitikken også framover er fundamentert på en slik human og reflektert tilnærming.

Det finnes altså i dag, som vi hører, en liten gruppe utilregnelige lovbrøyttere som opptre særdeles plagsomt. De stjeler, begår hærverk og heleri, lager bråk, og enkelte plager andre gjennom blotting. De personene vi her snakker om, har imidlertid ennå ikke begått så alvorlige kriminelle handlinger at de kan idømmes en strafferettslig særreaksjon. Det er etter min mening bekymringsfullt at det i dag ofte overhodet ikke reageres overfor denne gruppen.

I fjor vår behandlet justiskomiteen Bondevik II-regjeringens forslag til ny generell del i straffeloven. I innstillingen til denne saken, Innst. O. nr. 72 for 2004-2005, bad komiteens flertall bestående av Kristelig Folkeparti, Høyre, Venstre, Arbeiderpartiet og SV Justisdepartementet om i samarbeid med Helsedepartementet snarest å fremme forslag for Stortinget om løsninger på problemet. Det ble fra komiteens side lagt klare føringer for at løsningene må finnes innenfor helsevesenet. Det var ikke ønskelig å overlate ansvaret til institusjoner innenfor den tradisjonelle kriminalomsorgen. Alle er positive til tilnærmingen statsråden har signalisert fra talerstolen. Jeg tror erkjennelsen i debatten her i dag viser at dette ikke er noen enkel

sak, og det finnes kanskje ikke en løsning, verken på den ene eller andre siden.

Jeg har også merket meg at justisministeren har nedsatt en arbeidsgruppe som skal se på om det er mulig å bruke strafferettslige reaksjoner også når gjerningsmannen er utilregnelig. Det stod å lese i Dagsavisen den 29. mai i år.

Det er slik jeg ser det, svært bra at begge statsrådene allerede er i gang med å søke å finne løsninger som kan ivareta også dem som – skal vi si – plages av de kriminelle handlingene som begås av utilregnelige. Det er også positivt at formålet med arbeidet er å bidra til behandling og rehabilitering av de menneskene denne problemstillingen gjelder. Det er viktig for meg å presisere at jeg tror at løsningene absolutt må involvere – hvilket alle har vært inne på her – og kanskje også primært finnes innen helsetjenesten. Det er iallfall her man har erfaring med behandling av psykisk syke, og det er her behandlingsmetodene må utarbeides og forbedres. Jeg tror de aller fleste av disse personene på en eller annen måte vil ha behov for hjelp også fra helsevesenet.

Jeg synes at Olav Gunnar Ballos innlegg var tankevekkende når det gjelder problematisering. Kanskje vi tenker for snevert når det gjelder løsninger. Slik sett ser jeg fram til at vi får en sak i Stortinget senere. Kanskje vi alle virkelig skal gå inn i denne problemstillingen med nye øyne og tenke nytt, annerledes, reflektert og helhetlig.

Fra Kristelig Folkepartis side ser vi fram til statsrådets konkrete forslag, både til lovendringer og behandlingsopplegg for utilregnelige lovbrutere som ikke er å anse som farlige, men som absolutt oppleves som svært plagsomme i sitt nærmiljø, og som ofte trenger hjelp. Det er viktig å ha to tanker i hodet: Borgerne må vernes mot kriminalitet, og den som har begått en kriminell handling, må gjennom et tilpasset behandlingsopplegg gis hjelp til å leve et kriminalitetsfritt liv.

Vi vil svært gjerne være med på et samarbeid videre med Regjeringen og regjeringspartiene for å finne gode løsninger på denne vanskelige utfordringen.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:42:28]: Det er svært omfattende og vanskelige problemstillinger representanten Aspaker reiser i sin interpellasjon. Så langt viser jo debatten at de fleste partier ikke finner enkle svar på de komplekse problemstillingene som blir skissert.

Vi hører ofte: Straff dem eller hold dem innesperret! Det får vi som politikere høre når det skjer et eller annet. Jeg tror ofte at det blir sagt i fortvilelse over at samfunnet på en måte aldri kan gardere seg mot psykisk syke og uberegnelige personer som begår lovbrudd.

Økt bruk av tvangsinngjelse er, som vi også hørte statsråden si, trolig ikke veien å gå, fordi det bryter med Menneskerettighetskonvensjonen. Vi har jo for så vidt i Norge omfattende bruk av tvang innenfor psykisk helsevern. Jeg tror det er riktig at vi er tilbakeholdne i forhold til bruk av tvang. Hvis vi ikke er det, vil vi lett komme på overgrepssiden. Det blir på en måte det motsatte.

Statsråden viste til at samfunnet kan beskytte seg mot farlige personer, mens utilregnelige lovbrutere som er plagsomme, men ikke farlige, ikke kan ilegges en særre-

aksjon. Det som gjør situasjonen vanskelig, er jo når personen det gjelder, motsetter seg behandling, f.eks. i det kommunale hjelpeapparatet, og det skaper konflikter rundt omkring i nærmiljøet. Men man kan altså ikke tvinge noen som ikke er under tvang, til å ta imot behandling.

Jeg synes det er svært positivt at statsråden har grepet fatt i de problemstillingene som interpellanten reiser, ved å starte en kartlegging av hvor mange personer dette dreier seg om, hvilke behandlingstilbud som finnes og som fungerer, hvilke behandlingstilbud som eventuelt trengs, botilbud osv. Som statsråden også sa i sitt svar i sted, er kanskje det å tenke alternative behandlingsformer viktig å holde fram.

Så til ansvarliggjøring. Hvem er det som har ansvaret? Jeg synes at når Helse- og omsorgsdepartementet og Justisdepartementet går sammen, viser det at her er det faktisk to statsråder og to departementer som tar ansvar og setter ned en gruppe som vurderer om og eventuelt hvordan de strafferettslige særreaksjonene kan brukes overfor lovbrutere.

Jeg synes det er flott å høre representanten Ballos refleksjoner omkring rettspsykiatrisk sakkyndiges vurderinger. Han understreker at de må brukes med vett og forstand. Jeg tror at det er viktig å gripe fatt i det problemområdet som Ballo skisserte da han reflekterte over dette.

Vanskelige problemstillinger krever omfattende arbeid for å finne løsninger. Det er betryggende at statsråden har igangsatt flere typer arbeid innenfor dette området, som kan føre til større trygghet for folk og også for den enkelte psykisk syke som begår straffbare handlinger. For vi snakker om omgivelsene og samfunnet, og vi snakker også om den enkelte psykisk syke. Begge deler må ivaretas, eventuelt i en ny rettspleie, eller hva man kommer fram til.

Gunvald Ludvigsen (V) [14:47:22]: Eg vil gi ros til interpellanten som har teke opp denne saka. Det er ei vanskeleg sak. Dei kriminelle handlingane som det er snakk om, blir begått av personar som fell mellom alle stolar. Det skal vi berre ærleg erkjenne: Dei fell verkeleg mellom alle stolar. Dei er for sjuke til soning, og dei er ikkje sjuke nok til å få eit tilbod innafor helsevesenet slik det er i dag. Då kan ein ikkje uttrykkje det på annan måte: Dei fell mellom alle stolar.

Også vi i Venstre har merka oss at justisministeren vil sjå nærmare på å utvide virkeområdet for strafferettsleg særreaksjon. Venstre vil peike på at det er viktig at desse pasientane – eg brukar bevisst ordet pasientar, for det er det dei er – kjem inn under lovgiving og tiltak under Helse- og omsorgsdepartementet. Vi snakkar her om ei gruppe pasientar som i dag er i ei gråsone, og desse pasientane må få eit tilbod om behandling innafor helsevesenet. Denne behandlinga må innebere individuelt tilpassa tiltak, slik at ein naturlegvis i større grad klarer å forhindre dei kriminelle handlingane som politiet i dag ikkje har sanksjonsmoglegheit for.

I praksis krev dette ei konstruktiv og aktiv samordning, samhandling har vore brukt i dag, mellom politi, kommunale myndigheiter – altså i kommunane der desse perso-

nane bur – og psykisk helsevern. Men eg trur at vi må slå fast ein ting: Det må vere *ein* instans, *ei* myndigheit som har hovudansvaret. Eg trur det er veldig viktig. Og det avgjerande, etter Venstre sitt syn, er at det psykiske helsevernet må ta dette ansvaret. Dei må ta ansvaret for dei menneska som interpellanten snakkar om, slik at dei ikkje blir kasteballar mellom dei forskjellige myndigheitsområda.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:50:02]: Jeg skal også berømme interpellanten for å ta opp en særdeles viktig sak, som samtidig er et vesentlig politisk dilemma. Den er et dilemma med basis i at det er mennesker som begår handlinger som samfunnet ikke aksepterer, samtidig som vi må ta hensyn til disse menneskenes personlige behov når vi skal iverksette og vurdere sanksjoner. Det blir et dilemma, og det er en utfordring for oss alle. Hadde dette vært enkelt, hadde vi sluppet denne debatten. Men vi har hatt den før, vi har den i dag, og vi kommer garantert til å ha den igjen.

Likevel savner jeg i debatten at vi har fokus på hva som er viktigst. Hva er det grunnleggende i en slik debatt? Er det sånn at det er likeverd mellom den som begår disse handlingene, og samfunnets behov for beskyttelse? Hvis det er det, har vi ett utgangspunkt. Hvis vi sier at samfunnets behov for beskyttelse kommer først, altså at lovlydige borgeres interesser og deres beste skal ivaretas først, så har vi med én gang en annen debatt. Og for Fremskrittspartiets del vil det være utgangspunktet. Det betyr ikke at man ikke skal være med og diskutere ulike tiltak for å sørge for at disse menneskene har det bra med sin sykdom. Men det må være sånn at samfunnets behov for beskyttelse har, og skal ha, prioritet nr. 1. Det har til syvende og sist med politikk å gjøre.

En annen ting som er interessant: Dette er en gråsonet helsemessig for dem det gjelder, men også mellom justis-sektoren og helse- og omsorgssektoren. Og det tror jeg kanskje er med på å gjøre det ekstra vanskelig.

Vi har et dilemma som taushetsplikt. Hvordan forvalter og bruker man taushetspliktsreglene innenfor ulike regimer? Jeg tror man av og til bruker dem i større grad enn det som er fornuftig av hensyn til den som faktisk trenger hjelp. Men man føler, med basis i egen profesjon, at det er nødvendig. Jeg tror det er en ting som både helse- og omsorgsministeren og justisministeren absolutt bør se på videre, og jeg er sikker på at de har gjort det.

Så er justisministeren blitt berømmet for å ha nedsatt en ny arbeidsgruppe til å se på dette. Noen av oss mener at man kanskje ikke hadde trengt det. Hvis vi ser tilbake på Stortingets behandling av ny straffelov i fjor vår, så så straffelovkommisjonen på bl.a. terskelen for bruk av særreaksjoner. Der var det et flertall og et mindretall, og bl.a. Riksadvokaten påpekte at nivået for å bruke særreaksjon etter hans mening var for høyt, og det burde senkes. Riksadvokaten hadde en grei og god vurdering av det som var grunnen til at Fremskrittspartiet den gangen foreslo at man måtte senke terskelen for å bruke det. På nytt bør formålet være å se henimot lovlydige borgeres behov. Jeg tror også at det er viktig å se henimot det med begrunnelse

i at hvis vi ønsker å opprettholde de særreaksjonene vi har, så må de ha legitimitet også utenfor dette huset. Vanlige folk, borgere, må se at særreaksjoner er fornuftig, og at gjennom å gi hjelp til de menneskene som trenger det, så får vi også hjelp. Hvis ikke vil det til syvende og sist skapes et opprør ute som gjør at vi kanskje må slutte med å ha denne typen reaksjoner. Det igjen vil ikke hjelpe noen. Derfor er det viktig at man jobber åpent med det og sørger for å legitimere det man gjør. Hvis ikke vil vi i verste fall måtte fjerne hele ordningen.

En annen dilemmasak er hva som skjer når disse menneskene brukes av bakmenn med en bevisst holdning: – Bruker jeg den og den til å begå min kriminalitet, så kan ikke vedkommende straffes, og jeg vil ikke tas for det. Det synes jeg er et dilemma. Det kan være mange i denne gråsonen, og da vil gjerningsmannen på en måte være både gjerningsmann og offer. Det er også et dilemma som vi er nødt til å forholde oss til i en politisk hverdag når vi diskuterer denne typen saker.

Jeg er glad for det som representanten Dávøy var inne på, at vi ikke skal glemme å fokusere på dem som er ofre. Det tror i hvert fall jeg er noe av det viktigste vi kan gjøre. I går og i dag har det vært en artikkelserie i Drammens Tidende om en sak der ca. 75 foreldre i Øvre Eiker har skrevet under på et opprop mot en person som de har opplevd som direkte truende, og som har kommet med drapstrusler mot barn. Det er altså en samlet bygd som er livredd for denne personen. Han er dømt flere ganger før – første gang i 1993. Men paradokset viser seg i noe som domstolen har sagt. Han har lagt seg inn frivillig flere ganger, men så skrevet seg selv ut. I dommen står det bl.a., og det har jeg lyst til å referere, for det synes jeg er interessant – jeg siterer fra Drammens Tidende:

«På en annen side har tiltalte flere ganger blitt utskrevet fra sykehus/avvist fra behandling på grunn av utagerende opptreden. Retten stiller seg temmelig uforstående til dette. Det ser ut som om helsevesenet avviser pasienten når symptomene på den sykdom han skal behandles for, viser seg.»

Hvis det er realiteten, viser det at vi har større problemer enn som så.

Helt til slutt vil jeg si at jeg slutter meg til det aller, aller meste av det som representanten Ballo var inne på. Han påpekte dilemmaene rundt de sakkyndige, som jeg tror er et hovedpunkt for begge statsrådene å ta tak i når man skal se på denne saken.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:55:14]: Som mange har vært inne på, er dette et viktig tema, for det er uholdbart at en gruppe mennesker begår gjentatte lovbrudd uten at samfunnet kan reagere. Det er en belastning både for dem som utsettes for handlingene, og for dem som utfører handlingene. Det kan i verste fall føre til at enkelte opplever at de står over loven. I visse tilfeller kan det også være omsorgssvikt – både fordi lovbruddet kan være et uttrykk for at vedkommende har det ille, og fordi samfunnet rundt naturlig nok vil vende seg bort og isolere mennesket. Dette er uverdige, og det kan trigge problemene ytterligere.

Statsråden har redegjort godt for det arbeidet som allerede er satt i gang, både når det gjelder den konkrete problemstillinga som representanten Aspaker spør om, og når det gjelder spørsmål knyttet til særreaksjonene, tverretatlig samarbeid og reaksjonenes innhold. Jeg vil derfor si litt om en gruppe mennesker som er i en situasjon som på mange måter likner den Aspaker har redegjort for i sin interpellasjon, fordi de har dårlig funksjonsevne og ikke møtes av adekvate reaksjoner. Det gjelder mennesker som begår alvorlig kriminalitet, og som ikke får adekvat oppfølging og hjelp fordi de ikke kommer innunder lov om tvungen omsorg. De begår ikke nok alvorlig kriminalitet. De som gjorde oss oppmerksom på problemet, var RIBO Attføringscenter i Nordland, en offentlig non-profit-stiftelse. Vi har berørt dem i flere merknader i perioden som gikk, da jeg satt i justiskomiteen. RIBO har spesialisert seg på å gi et tilbud til lavtfungerende personer som begår kriminelle handlinger. I dag har de flere hos seg på soving, og også forvaring, § 12 og betingete dommer. Noen få fengsler og noen få kommuner har hatt råd til å betale for opphold hos dem, men potensialet er mye større.

Dagens lovverk krever at man må ha en IQ under 55 for å kunne idømmes tvungen omsorg dersom man begår alvorlige kriminelle handlinger, noe som i og for seg er en ganske merkelig ordning. I en slik situasjon utløses det automatisk midler fra staten. Hvis man derimot har over 55 i IQ, men i praksis er mer lavtfungerende enn dem som defineres innunder lov om tvungen omsorg, blir vedkommende ofte fengslet, hvis forbrytelsen er grov. Mange fengsler har ikke råd til å betale for et mer adekvat opplegg for denne gruppa, som dermed blir skadelidende og ofte farligere av oppholdet. Når de slipper ut, må kommunene ta seg av dem, og mange kommuner har ikke et godt nok tilbud. Hvis personene ikke har begått alvorlig nok kriminalitet, blir de ofte ikke fengslet. Noen ganger dømmes de til betinget fengselsstraff, og da er det også opp til kommunene å ordne med et opplegg, noe mange ikke klarer. Disse er i en situasjon som er veldig lik den representanten Aspaker har berørt, bare at det angår en litt annen gruppe. Flere av disse menneskene står i fare for å begå mer alvorlig kriminalitet, de er plagsomme og ofte ensomme, og de krever mye, både av tid, omsorg og trening, for å fungere i samfunnet.

På RIBO fikk jeg møte og høre om flere konkrete tilfeller. Et av dem var en gutt som hadde 65 i IQ, men store personlighetsproblemer. Han ble tatt for ildspåsettelse og satt i varetektssurrogat på RIBO. Rettssaken førte til frikjennelse, og det viste seg at gutten var lettere psykisk utviklingshemmet. Han ble sendt rett hjem, uten oppfølging. Etter to måneder tente han på en skole. Han ble da varetektsfengslet og deretter sendt ut i sosialbolig uten oppfølging. Det kulminerte med at han tente på flere biler. Først da fikk han plass på RIBO, hvor han var i bortimot to år. Det denne gutten trengte, og samfunnet trengte at han fikk, var et lengre opphold i en adekvat institusjon, og ikke minst permanent oppfølging, men kommunene har ikke råd. Alternativet for denne gutten vil kanskje bli soving i fengsel, noe som vil kunne forverre situasjonen.

Jeg møtte også en kvinne med lavere grad av utviklingshemning som hadde stått bak alvorlige ildspåsettelser. På grunn av et flere år langt opphold på RIBO kunne denne kvinnen gradvis tilbakeføres til sin hjemkommune, som hun har vært i stor konflikt med. Folk har vært redd henne – ikke uten grunn – og hun har vært redd dem. Etter lang sosial trening, omsorg, tillitsbygging og trening i å mestre meningsfylte aktiviteter kunne hun omsider tilbakeføres. Hun hadde fått et godt liv, og hun trengte ikke lenger å rope på oppmerksomhet hele tida. Men dette er resultatet av et langsiktig arbeid med fokus på omsorg, likeverd, trygghet og ikke minst sikkerhet. Særlig langsiktig må det jobbes når det over tid har vært svikt på svikt fra samfunnet rundt.

I tillegg til at vi må bli gode på forebygging og på å bygge opp et skikkelig omsorgstilbud for mennesker med psykisk sykdom, personlighetsforstyrrelser og psykisk utviklingshemning, må vi ha et apparat til å takle situasjoner hvor disse menneskene begår kriminalitet. Både fengsel og bolig uten oppfølging er i mange tilfeller like dårlige svar på disse menneskenes behov og på samfunnets behov for trygghet over tid.

I Skien har de noe som heter Bygg 8. Dette er bemanete boliger for mennesker med tung rus- og psykiatriproblematikk. På grunn av dette tilbudet har antallet akuttinnleggelses i psykiatrien og fengslinger til Ila forvaringsanstalt blitt redusert med 80 pst. i løpet av to år. Det er mye penger spart, og ikke minst: Det har hindret mye unødige menneskelige lidelse.

Det er mange behov som må dekkes, og det har vært pekt på en del dilemmaer. Jeg syns også representanten Ballo hadde et veldig klokt innlegg i denne saken. Men vi har stor tillit til at Regjeringa følger dette opp. Vi vet at helse- og omsorgsministeren er veldig opptatt av dette, og at justisministeren også er det.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er omme. Presidenten vil foreslå at møtet fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Ad fravikelse av forretningsordenens § 21

Presidenten: Presidenten vil gjøre Stortinget oppmerksom på at det nå viser seg at dagens møter i Stortinget og avdelingene vil gå utover den tidsramme som er forutsatt av Presidentskapet. Dette skaper et problem i forhold til at det er berammet åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen fra kl. 15.15 i dag. Ifølge forretningsordenens § 21 kan det ikke holdes åpen høring når det er møte i Stortinget eller avdelingene, bortsett fra under den ordinære spørretimen. Etter § 64 kan Stortinget i særskilte tilfelle vedta å sette enkelte bestemmelser i forretningsordenen ut av kraft. Et slikt vedtak gjøres med alminnelig flertall når forslaget er fremmet av presidenten, ellers krever det to tredjedels flertall. Etter presidentens oppfatning står vi nå overfor et særskilt tilfelle der det er grunn til å fravike den anførte bestemmelsen i § 21.

Presidenten foreslår at Stortinget – med hjemmel i forretningsordenens § 64 – vedtar å fravike bestemmelsen i § 21 om at det ikke kan holdes åpen høring når det er møte i Stortinget eller avdelingene, for så vidt gjelder kontroll- og konstitusjonskomiteens høring i dag. – Det anses vedtatt.

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at som en konsekvens av det Stortinget nå har godkjent, vil odelstingsmøtet og lagtingsmøtet bli satt umiddelbart etter at stortingsmøtet er over.

– Da gir presidenten ordet til interpellanten.

Elisabeth Aspaker (H) [15:03:22]: Jeg synes det er en veldig gledelig debatt vi nå har hatt, og det er veldig tydelig enighet om både utfordringer og dilemmaer knyttet til fravær av reaksjoner og grensesetting for strafferettslig utilregnelige personer. Det er fra statsrådets side redegjort for igangsatte tiltak for å bidra til at flere skal kunne få aktiv oppfølging og hjelp. Det er bra. Jeg tror vi som sagt må bruke enda mer tankekraft i tiden framover på å gjøre den menyen mer rikholdig, i håp at vi kan stoppe enda flere fra å begå alvorlig kriminalitet.

Jeg synes også det er en oppgave for statsråden og helsevesenet å gripe fatt i diagnostisering, for det kan i en del saker se ut som om psykosediagnosen får unnskylde og overskygge åpenbart antisosial atferd, og at en del personer på denne måten vrir seg unna straffereaksjoner.

Så synes jeg representanten Ballo på en veldig tankevekkende måte brakte inn et interessant perspektiv i forhold til hvem som er syk, og i forhold til hvem som dømmes for hvilke typer lovbrudd. Men det det illustrerer, er vel bare at rettspsykiaterne i Norge har betydelig makt, som betyr at vi også må se på deres rolle og nøye gjennomtenke hvordan det instituttet skal kvalitetssikres i norsk strafferett.

Representanten Laila Dāvøy og flere andre har for så vidt understreket viktigheten av å verne om rettsstatens prinsipper, og det vil jeg gi min absolutte og fulle og hele tilslutning til. Det er viktig her også å se at vi har behov for å sette noen flere grenser, men vi må selvsagt være på riktig side av loven, og vi må ikke gå fortere fram enn vi faktisk har hjemmel for.

Alle ser, tror jeg, behovet for ytterligere ansvarsmobilisering, og vi må legge bak oss det vi har sett av tendenser til ansvarspulverisering. Jeg tror vi alle erkjenner at vi står overfor en ganske krevende oppgave, men det kan ikke bety at vi unnlater å gå løs på oppgaven, og vi må gjøre så godt vi kan, hver fra sitt ståsted. Dette er en kompleks problemstilling. Det finnes neppe ett svar, og det finnes heller ikke enkle svar. Jeg imøteser derfor med stor interesse resultatet av de igangsatte arbeidene som det er redegjort for her, og som jeg håper vil munne ut i nye tiltak som både tar hensyn til den syke og tar hensyn til samfunnet rundt.

Så er også jeg og Høyre overbevist om at vi ikke løser samfunnets problemer i stort hvis vi ikke samtidig greier å løse individets problemer i smått. Derfor blir på en måte den motsetningen som Fremskrittspartiet her prøver å skape rundt dette, for meg veldig kunstig, og det blir også veldig kunstig for meg å legge så ensidig vekt på gjer-

ningsmannen i forhold til offeret, for dette er også to sider av samme sak.

Statsråd Sylvia Brustad [15:06:49]: Jeg har også lyst til å takke for veldig mange gode innlegg, som i hvert fall jeg vil ta med meg i det arbeidet Regjeringa videre skal gjøre fra mange innfallsvinkler. Jeg er også glad for at det virker som om det er enighet om at det trengs betydelige forbedringer på et ganske vanskelig område, hvor vi skal greie å hjelpe dem som trenger hjelp, men samtidig også beskytte samfunnet når det er åpenbart nødvendig, slik flere har vært inne på.

Så vil jeg bare si at Sosial- og helsedirektoratet akkurat nå har under utarbeidelse et rundskriv som skal omfatte kortfattede sjekklister for bruk i forhold til dem som er i den gruppen vi her snakker om, altså hvis pasienten er til fare for seg selv og eller andre. Jeg gjentar at det nå er etablert et fast samarbeidsforum mellom politiet og helse-tjenesten. Det skal utvikles videre rundt omkring i landet, og det lages også nå i disse dager et felles rundskriv som skal sendes ut, slik at en vet hvordan en skal forholde seg i ulike krisesituasjoner. Kartlegginga er snart ferdig, slik at vi i hvert fall har noenlunde et bilde av hvor mange mennesker vi her prater om. Arbeidsgruppa skal være ferdig til høsten, så jeg tar sikte på å komme tilbake sammen med justisministeren til Stortinget i løpet av ganske kort tid. Noe av det vi helt klart vurderer, er en snever utvidelse av anvendelsesområdet for særreaksjoner for utilregnelige. Det innebærer at vi selvfølgelig vurderer straffelovens bestemmelse § 39, om flere bør overføres til tvungent psykisk helsevern. Men da skal det ikke bare være for oppbevaring, da skal det i så fall være fordi en også må ha det som trengs i tillegg, for bare oppbevaring løser ingenting, verken for dem det gjelder, eller for samfunnet. Men alt dette tar jeg sikte på å komme tilbake til Stortinget med i løpet av veldig kort tid.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed over.

S a k n r . 5

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til tilfredelse av Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for personell på fiskefartøyer av 7. juni 1995 (Innst. S. nr. 160 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 45 (2005-2006))

Gunn Berit Gjerde (V) [15:09:33] (ordfører for saka): Det er ein samrøystes komite som ønskjer at Stortinget skal samtykkje i at Noreg sluttar seg til den internasjonale konvensjonen om normer for opplæring, sertifikat og vakthald for menneskap på fiskefartøy.

Sjølv om norske fiskefartøy allereie praktiserer dei sikkerheitskrava som konvensjonen legg opp til, meiner komiteen at det er viktig at Noreg sluttar seg til konvensjonen, ikkje minst for å auke sjansane for at endå fleire statar kjem etter. Ei størst mogleg oppslutning om konvensjonen vil føre til større tryggleik for fiskefartøy totalt

(Gjerde)

sett, men også vere med på å jamne ut konkurransevilkår landa imellom.

Konvensjonen trer i kraft tolv månader etter at minst 15 statar har slutta seg til, og når Noreg no forhåpentlegvis sluttar seg til, er det seks statar som er tilslutta, dei andre er Danmark, Island, Russland, Ukraina og Syria.

Det er også stor semje mellom dei høyringsinstansane som har uttalt seg i denne saka. Ingen av dei har gått imot at Noreg sluttar seg til konvensjonen. Nærings- og handelsdepartementet har rådd til at Noreg sluttar seg til konvensjonen, og det har også Utanriksdepartementet gjort.

Fiske er eit farleg yrke, med ein høg ulykkesstatistikk. Ulykkesratane for fiskarar er i mange statar fleire gonger høgre enn for andre yrkesgrupper. Også her i landet er det naudsynt å halde fokus på å få ned ulykkene innan fiske-
rinæringa.

Konvensjonen set minimumskrav for personell på havgåande fartøy og set opp reglar for kvalifikasjonar for mannskapet og om vakthald på dekk, i maskina og i radioavdelinga på fartøy med ei lengd på 24 meter og over. Vidare gir konvensjonen påbod om grunnleggjande sikkerheitsopplæring for alt fiskefartøymannskap. Mannskap på havgåande fartøy skal vere sertifisert. Det skal førast tilsyn med utdanning og opplæring, og det skal finnast oppdaterte register over alle sertifikat som er utskrivne.

Noreg har i dag offentleg godkjent sikkerheitsopplæring på 40 timar, og komiteen har i sine merknader peika på at dette må halde fram. Desse kursa vert i dag støtta av staten med ca. 8,5 mill. kr, og det sparar den enkelte fiskar for 10 000–15 000 kr, pluss reise og opphald. Men det fører også truleg til at det vert gjennomført gode sikkerheitskurs, og med stor oppslutning. Stortinget har løyvt 11 mill. kr over Kunnskapsdepartementet til slik opplæring for dette året, noko som signaliserer at Stortinget har sett og vil sjå på desse sikkerheitskursane som tenlege for å auke tryggleiken på sjøen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2525)

S a k n r . 6

Innstilling fra næringskomiteen om Norges deltakelse i europeiske romfartsprogrammer (Innst. S. nr. 144 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 46 (2005-2006))

Kåre Fostervold (Frp) [15:12:56] (ordfører for saken): Det er en glede å legge fram en enstemmig innstilling fra næringskomiteen som vil innebære en økt norsk deltakelse i europeiske romfartsprogrammer administrert gjennom ESA. Norge har lange tradisjoner innen romvirksomhet, og har hatt stor nytte av den rombaserte infrastrukturen som er tatt i bruk innen telekommunikasjon, kringkasting, navigasjon, jordobservasjon og redningstjeneste. Dette har vist seg spesielt nyttig gitt vår geografiske beliggenhet, med store hav- og landområder, stor marin sektor og det norske engasjementet innen klimaforskning. Samtidig har Norge søkt å utnytte sine geografiske for-

trinn og sin kompetanse til å drive ledende forskning på internasjonalt nivå og levere tjenester til andre lands forskere eller satellittoperatører.

Norges deltakelse i ESAs programmer gir norske forsknings- og kompetansemiljøer muligheter til å delta i prosjekter sammen med andre europeiske forskningsmiljøer, og på den måten er det norske engasjementet i disse programmene også med på å utvikle norske miljøer med spisskompetanse innen innovative og fremtidsrettede teknologiske løsninger. Samtidig tror jeg den norske satsingen innen romfartsvirksomheten kan bidra til å vitalisere interessen for realfagsstudier. Jeg vil her vise til Norsk Romsenters og NAROMs utstrakte samarbeid med undervisningssektoren.

Selv om denne satsingen det her legges opp til, innebærer store økonomiske forpliktelser, vil regelen om garantert industriretur gi norsk industri utviklingsoppdrag i ESA krone for krone. Det høres kanskje ikke så imponerende ut, men undersøkelser blant norske bedrifter viser at hver krone vi har gått inn med i disse prosjektene, har gitt norske industrikontrakter for over det firedobbelte tilbake. Så ser man på avkastningen utover det faglige og kompetansemessige løftet disse kontraktene gir, er den god.

Til slutt vil jeg bare understreke at den satsingen det her legges opp til, er nødvendig hvis vi ønsker å være med på den utviklingen som skjer innen internasjonal romvirksomhet, og som igjen vil bidra til å styrke norske kompetanse- og teknologimiljøer.

Steinar Gullvåg (A) [15:15:30]: Selskapet Nera har nylig lansert en ny bærbar terminal for satellittbredbånd. Terminalen er liten og lett og antas å gi Nera et forsprang på konkurrenter i dette markedet. Telenor og Norspace er leverandører til systemet for satellittbredbånd. Denne suksessen er et resultat av en langsiktig satsing på romfartsteknologi, både fra myndigheter og fra næringsliv.

Egentlig er det et eventyr – og mot alle odds – at lille Norge satsar på romvirksomhet. Men vi gjør det, og vi hevder oss. Ta f.eks. bedriften Norspace i Horten, en bedrift som i over 20 år har levert komponenter og utstyr til romindustrien. Jeg synes egentlig det er litt forunderlig og rart at 110 av de satellittene som i øyeblikket kretser rundt jordkloden, har deler som kommer fra Horten.

Vi har kommet langt siden den første raketten ble skutt opp fra Andøya i 1962. Den gangen var det først og fremst forskere som interesserte seg for rommet. Naturlig nok var forskerne den gangen interessert i nordlys, og de første oppskytningene skulle gi mer innsikt i dette fenomenet. Dette er fortsatt et viktig område for virksomheten på Andøya. Det er altså ikke tilfeldig at norske forskere i dag er i verdenstoppen når det gjelder studier av nordlys.

Regjeringen har som mål at forskning og utvikling skal utgjøre 3 pst. av brutto nasjonalprodukt. Norske rombedrifter og forskningsmiljø vil være viktige for å nå disse målene. Regjeringen ser også at romvirksomheten er veldig viktig for utviklingen av nordområdene. Det er spesielt viktig å ivareta brukernes behov for navigasjon, værvarsling og overvåking i de store havområdene nord i landet. Derfor er Norges deltakelse i programmene til den

europæiske romfartsorganisasjonen European Space Agency svært viktig.

Norsk romsenter foretar hvert år en undersøkelse blant dei bedriftene som mottar ESA-kontrakter. Undersøkelserne viser at hver krone Norge bidrar med, utløser industrikontrakter på over 4 kr i det kommersielle markedet. Romindustrien omsatte for 5,4 milliarder kr i 2004 og hadde en eksportandel på over 80 pst.

Norge har et stort territorium og en spredt bosetting, noe som krever effektive infrastrukturløsningar for kommunikasjon, navigasjon og informasjonsinnhenting. Satellittbaserte løsningar er ofte mer kostnadseffektive og inneholder flere muligheter enn bakkebaserte alternativ. Miljøovervåking, ressursforvaltning, værvarsling, navigasjon, kringkasting, telekommunikasjon og nødvarsling er eksemplar på bruksområdet til satellittene. Derfor er det bidraget som Norge yter til ESAs programmer, meget vel anvendte pengar.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:19:31]: Denne saka, om auka løyving til den norske kontingenten til den europeiske romfartsorganisasjonen ESA osv., vart varsla i budsjettet for 2006. Sjølv løyvinga er det veldig lett for Kristeleg Folkeparti å slutta seg til, for dette er ei rett satsing. Me er i Kristeleg Folkeparti glade for at det er tverrpolitisk einigheit om at Noreg skal delta aktivt i romforskning i Europa. Me var likevel litt overraska over at Regjeringa reduserte løyvingane i statsbudsjettet til internasjonale teknologiprogram med 15 mill. kr. Denne reduksjonen har gjort det litt vanskelegare for norsk romindustri å konkurrera internasjonalt i den kommersielle marknaden.

Romforskinga gjev oss ei rekkje nye løysingar innan f.eks. telekommunikasjon, kringkasting, navigasjon osv., og ikkje minst redningsteneste. Noreg har òg bygd opp anlegg, f.eks. på Andøya og på Svalbard, som kan hjelpa romforskinga vidare. Noreg kan posisjonera seg som ein tenesteleverandør til romforskning.

Det å delta i dette samarbeidet er viktig for norsk forskning, men det er òg viktig fordi det kan gje attraktive og høgt teknologiske arbeidsplassar i distrikta. Dette er grunn god nok i seg sjølv. Kristeleg Folkeparti trur òg at denne forskinga hjelper oss til å forvalta og overvaka viktige område, som hav, klima og miljø. Òg når det gjeld bruk av nye materiale, hjelper romforskinga oss. Så i det heile er det lett å finna gode argument for denne løyvinga som me er inviterte til å gjera i dag.

Gunn Berit Gjerde (V) [15:21:27]: Venstre meiner at satsing på romfart er framtidsretta, både for Noreg som ein moderne teknologinasjon og for teknologiarbeidsplassar i distrikta. Venstre har derfor velsigna forslaget frå Nærings- og handelsdepartementet om auka løyvingar til Noreg si deltaking i programma i den europeiske romorganisasjonen ESA, og også forslaget om å auke kontingenten til ESA. Det siste er ein auke som følgjer av den gode økonomiske utviklinga i Noreg, då kontingenten vert fastsett etter eit lands bereevne.

Norske forskings- og teknologimiljø har vore flinke til å utnytte dei moglegheitene medlemskapen i ESA har gjeve. Og som det tidlegare er vist til her, viser utrekningar som Norsk Romsenter har gjort, at norske bedrifter sel varer for over fire gonger den summen som staten investerer i romverksemd. Det å vere med i dei programma som blir sette i gang i Europa, gjev Noreg eit godt høve til å vere med på å utvikle spissteknologi, noko som ville vere for stort og for vanskeleg for Noreg åleine.

Noreg har også spesielt god nytte av romverksemda i overvåkinga av dei store havområda våre. Også innan fartøyovervåking og klimaovervåking har vi ein stor fordel av å vere med og utvikle teknologi knytt til dette.

Sjølv om vi no sluttar oss til løyvinga og er glade for auken som kjem, på til saman knappe 24 mill. kr – mesteparten då til aukiing av kontingenten – vil også Venstre vise til reduksjonen i posten Internasjonale teknologiprogram på 15 mill. kr, som Regjeringa skar vekk på budsjettet i forhold til Bondevik-regjeringa sitt budsjett for 2006. Dei er framleis vekk, og det reduserer då sjølv sagt norsk romindustri si konkurransevne i same grad som pengane er vekk.

Venstre har alltid vore oppteke av forskning, teknologisk utvikling og utvikling av spissteknologi som kan gje oss nye, framtidsretta og interessante arbeidsplassar. Vi meiner også at Noreg må satse økonomisk på slik utvikling no når vi har anledning til det, no når olja gjev oss inntekter og gjev oss moglegheit til å byggje eit næringsgrunnlag for framtida.

Vi ser at romverksemd, spesielt det som er knytt til hav, til miljø og til dei spesielle nordområda våre, er ei slik moglegheit for framtidssatsing for landet vårt.

Petter Løvik (H) [15:24:21]: Det er gledeleg at det er brei einigheit i komiteen og i Stortinget om satsinga på norsk romverksemd og utvikling av denne. Men det er eitt spørsmål som det er litt diskusjon om, og som vi drøfta i komiteen. Det gjeld dei såkalla følgjeprogramma. For at vi skal få full utnytting av den norske medlemskapen i European Space Agency, er det heilt nødvendig at vi også har ein del midlar som vi kan følgje opp med nasjonalt.

Det som diskusjonen har gått på i komiteen, er det mindretallet, opposisjonen, har lagt inn ein merknad om der vi ber om at desse ikkje blir reduserte, fordi vi føler at dette kanskje er, iallfall slik bransjen sjølv har nemnt det, noko av det viktigaste for å kunne få full utnytting av ressursane våre. Eg vil gjerne at statsråden kommenterer litt korleis Regjeringa ser føre seg dette framover, sidan stortingsfleirtallet, regjeringspartia, ikkje har gått saman med oss andre om å påpeike viktigheita av dette så sterkt at vi går imot å redusere desse framover. Det er ein heilt avgjerande del for å få full utnytting av den positive innsatsen som skjer i ESA.

Statsråd Odd Eriksen [15:26:06]: La meg først si at jeg er veldig glad for at Regjeringa får bred tilslutning til satsingen på romvirksomhet. Innstillingen viser politisk einigheit om at romvirksomheten har, og fortsatt skal ha, stor betydning for Norge.

På ministerrådsmøtet i Berlin i desember 2005 gikk medlemslandene i den europeiske romorganisasjonen ESA inn for en betydelig økning av aktiviteten. Jeg mener dette er et tydelig signal om at romvirksomhet nå blir prioritert i Europa.

Med den satsingen Regjeringen har lagt opp til, blir Norge et viktig land i ESA-sammenheng. Det norske bidraget ble lagt merke til av de andre medlemslandene. Vi kan regne med å få en sterkere posisjon i ESA i årene framover.

Norge prioriterer deltakelse i europeiske romprogrammer rettet mot nasjonale brukerbehov. Et sentralt eksempel er nordområdene. Nordområdene er denne regjeringens viktigste strategiske satsingsområde. Vi har store muligheter, men også utfordringer i dette området. Regionen har store land- og havområder som bl.a. er rike på naturressurser.

Jeg mener at rombaserte tjenester er et viktig bidrag for å takle de utfordringene som følger av et tøft klima og et stort areal. Satellittdata til værvarsling, miljøovervåking og fiskeriforvaltning er eksempler på hvordan norske brukere kan dra nytte av romvirksomheten.

I tillegg til å dekke sentrale samfunnsmessige behov gir ESA-deltakelsen viktige utviklingskontrakter for norsk høyteknologisk industri. I vår satsing på romvirksomheten har jeg lagt stor vekt på nettopp de industrielle gevinstene vi høster i ESA-samarbeidet, og som også er framhevet tidligere i debatten. Telekommunikasjon er et viktig felt. Dette er også et av de områdene innenfor romvirksomheten som jeg vil satse på i årene framover.

De rombaserte tjenestene innen kommunikasjon og navigasjon blir stadig viktigere. Bredbåndstjenester via satellitt er en realitet. Man kan nå logge seg på Internett hvor som helst i verden. Norske telekombedrifter er blant de fremste i dette markedet. Dette hadde ikke skjedd uten offentlige midler gjennom deltakelsen i ESA.

Satellittnavigasjon er også i ferd med å bli en del av folks hverdag – antall brukere vil fortsette å øke. Satellittnavigasjonssystemet Galileo er under utvikling i Europa. Jeg har prioritert å delta i programmet for utvikling av systemet. Ikke bare er systemet viktig for norske brukere, men vår deltakelse gir også norske bedrifter muligheten til å delta i utviklingen av et bredt tjenestespekter. Hvis norske bedrifter posisjonerer seg riktig, vil de få tilgang til et stort marked for høyteknologiske produkter.

I tillegg gir romvirksomheten også et solid bidrag til grunnforskning. Norske forskere får tilgang til viktige data og muligheten til å delta i ESAs vitenskapelige prosjekter. Norge er avhengig av samarbeid med andre land for å kunne gjennomføre den type satsinger som vi her snakker om. Vi deler på regningen, og får full tilgang til resultatene.

Vår satsing på romvirksomhet er av stor verdi for utviklingen av høyteknologisk og kunnskapsintensivt næringsliv i Norge. Vår ESA-deltakelse dekker mer enn våre nasjonale brukerbehov. Den er også et ledd i en aktiv næringspolitikk.

Vårt samfunn vil i framtiden bli stadig mer avhengig av romvirksomheten. Den vil være en viktig del av fram-

tidens infrastruktur. Dette er en viktig grunn til at Regjeringen nå satser sterkere på europeiske romprogrammer enn noensinne tidligere. Med denne proposisjonen ønsker Regjeringen å styrke satsingen på romvirksomheten og har derfor bedt om Stortingets tilslutning til dette. Vi er glad for at vi har fått den.

Så er det stilt spørsmål ved og kommentert at Regjeringen reduserte bevilgningene med 15 mill. kr. Det går an å vie dette oppmerksomhet, men man må ikke glemme resten av historien, nemlig at vi også forpliktet oss til ESA-programmet på 947 mill. kr på ministerrådsmøtet i desember.

Vi ønsker å bruke pengene der vi tror de gir mest effekt. Programmene i ESA er målrettede innenfor spesifikke høyteknologiske områder. Vi er også sikret at de statlige bevilgningene til programmene gir norske bedrifter kontrakter for omtrent det samme beløpet. Når vi fokuserer på de 15 millionene, må vi samtidig ha med oss de 947 millionene som viser at vi faktisk ønsker å delta.

Representanten Løvik stilte spørsmål om følgemidler knyttet til disse programmene. Dette vil vi komme tilbake til etter hver som programmene utvikler seg. Vi forutsetter at vi skal gjennomføre bevilgningene i tråd med de lovnader og forventninger vi har skapt gjennom ministerrådsmøtet i Berlin i desember. Så dette vil Stortinget få komme tilbake til når de aktuelle programmene har den framdriften som tilsier at vi må gjennomføre bevilgningene i revidert.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [15:32:00]: Satsing på romfartsvirksomhet er utvilsomt positivt. Det er positivt for forskning, positivt for utvikling og positivt for næringsliv. I proposisjonens tekst står det:

«De statlige bevilgningene til romvirksomheten er begrunnet i nytteverdi for samfunnet på flere områder. Romvirksomheten er kjennetegnet ved at teknologiutvikling, brukerinteresser og strategiske hensyn inngår i nær sagt alle prosjekter, og at ringvirkningene av virksomheten ofte viser seg på flere områder, både innenfor og utenfor romvirksomheten.»

Det er helt korrekt. Det som er synd, er at denne regjeringen ikke evner å se sammenhengen mellom forsvarsindustrien og romfartsindustrien. Det vi snakker om nå, er akkurat de samme bedriftene. Jeg vil derfor oppfordre Regjeringen til å utfordre næringsministeren til faktisk å bruke Forsvarets anskaffelsesvirksomhet og Forsvarets gjenkjøpsavtaler effektivt og aktivt også når det gjelder romfartsvirksomheten.

Det er et paradoks at nær sagt samtlige globale romfartsvirksomheter er bannlyst fra Statens pensjonsfond – Utlands investeringsunivers. Der er regelen krystallklar og utelukker bedrifter som Northrod-Grumman, Lockheed Martin, Raytheon og alle de store, også de europeiske store bedriftene som EADS. Men de oppfordrer norske bedrifter til å samarbeide med de samme bedriftene de selv har bannlyst på investeringsuniverset. Her er det et paradoks. Jeg vil utfordre og oppfordre næringsministeren til å ta kontakt med finansministeren, slik at de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond – Utland, kan bli revidert.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2525)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering i sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Børge Brende, på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Børge Brende, på vegne av Høyre

Det voteres først over forslag nr. 2, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget henstiller Regjeringen om at de ekstra kostnadene ved regulering av produksjonen, ved en eventuell strømkrise i Midt-Norge, må dekkes over sentralnettet.»

Dette forslaget får støtte fra Kristelig Folkeparti.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 67 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.51)

Presidenten: Det voteres så over Forslag nr. 3, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gi en tidsbegrenset utslippstillatelse for utslipp av CO₂ fra et gasskraftverk på Tjeldbergodden bygget med dagens beste kommersielt tilgjengelige teknologi.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 73 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.23)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en handlingsplan med konkrete tiltak for å avverge en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal, og legge denne frem for Stortinget i vårsesjonen 2006.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 58 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.48)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:52 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Ivar Kristiansen og Petter Løvik om en handlingsplan for å hindre forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Torbjørn Hansen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en energipolitisk handlingsplan som sikrer kraftforsyningen på kort og lang sikt i alle deler av Norge.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:59 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen og Tord Lien om en energipolitisk handlingsplan – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 59 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.45.09)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ivar Kristiansen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
  - forslag nr. 2, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet
  - forslag nr. 3, fra Ivar Kristiansen på vegne av Høyre
- Det voteres først over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i statsbudsjettet for 2007, fremme en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk med samme krav til CO₂-håndtering som i EU, og hvor staten tar det fulle finansielle og teknologiske ansvaret og risiko for forskning, utvikling og utbygging av verdikjeden for CO₂, slik at utbygging av gasskraftverk og operatørselskap på norsk sokkel fritas for økonomisk og teknologisk risiko i denne sammenheng.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.45.53)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 3, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i statsbudsjettet for 2007, fremme en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk med samme krav til CO₂-håndtering som i EU, og med en statlig satsing på forskning og utvikling av teknologi for CO₂-håndtering.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet nå ønsker å støtte forslaget subsidiært. – Nei.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 94 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.31)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i statsbudsjettet for 2007, fremme en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk med samme krav til CO₂-håndtering som i EU.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:37 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen, Robert Eriksson, Øyvind Vaksdal og Harald T. Nesvik om en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk i Norge samt statlig ansvar for CO₂-verdikjeden – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 70 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.47.23)

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i tiltredelse av Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for personell på fiskefartøyer av 7. juni 1995.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r :			
922		Nærings- og handelsdepartementet:	
	70	Kontingent i ESA, f o r h ø y e s med	21 400 000
		fra 87 700 000 til 109 100 000	
	71	Internasjonal romvirksomhet, f o r h ø y e s med	2 500 000
		fra 143 800 000 til 146 300 000	

S a k n r . 7*Referat***V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Ber noen om ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet hevet? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.50.